



New Alpe Adria

Network of Chambers

Economy
Commerce
Industry
Craft
Agriculture

Strateški program Nove mreže komora Alpe Adria (2021-2027.)

SADRŽAJ

1. poglavlje: Sažetak	4
1.1. Organizacija	4
1.2. Povijest	4
1.3. Svrha i strateški ciljevi	5
2. poglavlje: Članovi NAAN-a.....	5
2.1 Gospodarska komora Koruške	5
2.2 Gospodarska komora Štajerske	6
2.3 Regionalna udruga komora regije Veneto	7
2.4 Gospodarska komora pokrajina Pordenone i Udine	9
2.5 Gospodarska komora Julijske krajine	10
2.6 Komora obrtništva i malih poduzeća Slovenije	11
2.7 Gospodarska komora Slovenije	12
2.8 HGK – Županijska komora Pula	12
2.9 HGK – Županijska komora Rijeka	13
2.10 - Gospodarska komora pokrajine Bolzano	14
Poglavlje 3: Geografski opseg mreže NAAN	15
3.1 Koruška	15
3.2 Štajerska	16
3.3 Slovenija	17
3.4 Istarska županija	19
3.5 Primorsko-goranska županija	20
3.6 Furlanija-Julijska krajina	21
3.7 Regija Veneto	22
3.8 Autonomna pokrajina Bolzano	24
Poglavlje 4: Gospodarski izgledi, izazovi i potrebe.....	25
4.1 Prioritet 1: Gospodarski rast i konkurentnost	26
4.1.1 Koruška	26
4.1.2 Štajerska	28
4.1.3 Slovenija	29
4.1.4 Istarska županija	31
4.1.5 Primorsko-goranska županija	33
4.1.6 Furlanija-Julijska krajina	34
4.1.7 Regija Veneto	37
4.1.8 Autonomna pokrajina Bolzano	38
4.2 Prioritet 2: Mobilnost/Logistika	41
4.2.1 Koruška	41
4.2.2 Štajerska	42
4.2.3 Slovenija	44
4.2.4 Istarska županija	48
4.2.5 Primorsko-goranska županija	48
4.2.6 Furlanija-Julijska krajina	49
4.2.7 Veneto	51
4.2.8 Autonomna pokrajina Bolzano	52
4.3 Prioritet 3: Digitalizacija i inovacija	53

4.3.1	Koruška.....	53
4.3.2	Štajerska	55
4.3.3	Slovenija	57
4.3.4	Istarska županija.....	58
4.3.5	Primorsko-goranska županija	59
4.3.6	Furlanija-Julijska krajina	59
4.3.7	Veneto	60
4.3.8	Autonomna pokrajina Bolzano.....	61
4.4	Prioritet 4: Tržište rada, obrazovanje, stručno osposobljavanje	62
4.4.1	Koruška.....	62
4.4.2	Štajerska	63
4.4.3	Slovenija	64
4.4.4	Istarska županija.....	65
4.4.5	Primorsko-goranska županija	66
4.4.6	Furlanija-Julijska krajina	67
4.4.7	Veneto	67
4.4.8	Autonomna pokrajina Bolzano.....	68

Poglavlje 5: SWOT analiza Alpe-Jadran regije..... 71

Poglavlje 6: EU regionalni programi u Alpe-Jadran regiji..... 71

6.1	Europski strukturni i investicijski fondovi – ESIF 2021-2027.	71
6.2	Program Interreg alpski prostor	73
6.3	Program Interreg SREDNJA EUROPA	74
6.4	Dunavski transnacionalni program	74
6.5	Interreg IPA ADRION	76

1. poglavlje: Sažetak

1.1. Organizacija

Nova mreža komora Alpe Adria (eng. New Alpe Adria Network, NAAN) predstavlja udrugu komora oblasti Alpe-Jadran s fokusom na gospodarstvo, trgovinu, industriju, obrnštvo i poljoprivredu u cilju poboljšanja suradnje i zastupljenosti unutar ove regije.

Njeno tajništvo trenutačno je smješteno u Koruškoj od 2019. Predsjedništvo mreže smjenjuje se svake tri godine.

Konferencija predsjednika strateško je tijelo mreže koje postavlja ciljeve i definira smjernice zajedničkih aktivnosti. Tehnička radna skupina čini izvršno tijelo mreže i odgovorna je za razradu godišnjeg programa zajedničkih djelatnosti implementiranih u namjenskim radnim paketima uzimajući u obzir zajedničke gospodarske prioritete cijele mreže.

1.2 Povijest

Nova mreža komora Alpe Adria, prvobitno nazvana „Mreža komora Euroregije”, osnovana je 2007. i ovjerena Izjavom namjere. Gospodarska suradnja između regija treba se ojačati u pogledu političke Euroregije, koju su pokrenuli guverneri Furlanija-Julijanske krajine, regije Veneto i Koruške. Cilj mreže bio je osnažiti koheziju i teritorijalnu konkurentnost.

Gospodarska komora Koruške (Austrija), Slovenije, Rijeke (Hrvatska), Pule (Hrvatska), Trsta (Italija) i Regionalna udruga komora regije Veneto (Italija) već su imale dugu tradiciju suradnje i upravljanja zajedničkim projektima. Ova su tijela igrala važnu ulogu u procesu pružanja podrške i poboljšanja uspostavljanja Euroregije. Slovenija i županije Istra i Rijeka također su se planirale pridružiti kako bi postali koordinacijski centri između političkog i poslovnog svijeta u ovoj oblasti.

Gospodarska komora pokrajina Pordenone i Udine i Gospodarska komora Štajerske pridružile su se Novoj mreži komora Alpe Adria 2009. odnosno 2015. godine.

U konačnici, Gospodarska komora provincije Bolzano dio je Nove mreže komora Alpe Adria od 2021.

1.3 Svrha i strateški ciljevi

Konferencija predsjednika ponovno je pokrenula Novu mrežu komora Alpe Adria i redefinirala zajedničke ciljeve 1. veljače 2019 u Grazu. Cilj je produbiti međuregionalnu suradnju regije Alpe-Jadran na političkoj i gospodarskoj razini s obzirom na novo razdoblje programa od 2021. do 2027. fokusirajući se na nove prioritetne teme oko kojih su se predsjednici dogovorili:

Gospodarski razvoj: Makro regija Alpe-Jadran

Mobilnost: infrastruktura i logistika

Turizam

Tržište rada, obrazovanje, obuka

Digitalizacija i inovacija

Svaka regija zadužena je za različite teme na kojima će raditi na operativnoj razini ovisno o pojedinačnim interesima, izazovima i potrebama.

Primarni cilj mreže jeste implementirati EU program financiranja koji omogućava zajedničke prekogranične projekte tri ili više država u regiji Alpe-Jadran, pored prilike za bilateralne Interreg projekte.

Konferencije i poslovni sastanci predstavljaju tvrtke u oblasti NAAN i organiziraju ih komore. Tehnička radna skupina i Stručne skupine odgovorne su za izradu akcionog plana i implementiranje mjera.

Od svog uspostavljanja 2007. godine, Konferencija predsjednika i Tehnička radna skupina sastale su se na nekoliko sesija kako bi procijenile i implementirale zajednički program aktivnosti Mreže koji se definira svake godine.

2. poglavlje: Članovi NAAN-a

2.1 Gospodarska komora Koruške

Gospodarska komora Koruške predstavlja i podržava interes više od 37.655 tvrtki članica. Djeluje neovisno za poštenu i slobodnu konkureniju unutar Koruške, pruža mnoge usluge i podržava svoje članove u svakodnevnim poslovnim aktivnostima. Posvećena je anticipativnim politikama koje pogoduju gospodarstvu, npr. porezne olakšice, rezanje birokracije, subvencije.

Organizacija je obvezna podržati interes svojih članova, postavlja agendu i predstavlja vodeću silu u donošenju politika na razini industrije Koruške i regije kao i nacionalnoj i EU razini. Nadalje, komoru predstavljaju odjeli koji donose politike za obrazovanje, financije i trgovinu, pravo, socijalnu pomoć i zdravstvo, okoliš i energiju, koordinaciju europske politike i gospodarsku politiku.

Gospodarska komora Koruške moderni je pružatelj usluga i svojim članovima nudi brze stručne savjete o temama koje se tiču zakona o radu kao i prilagođene informacije u različitim industrijskim sektorima. Ministarstvo vanjske trgovine, Komora mladih/Usluga pokretanja biznisa, Žene u biznisu i osam regionalnih divizija centralizirane su stručne usluge za usmjerenu podršku.

Uz obrazovne ustanove kao što su „WIFI Kärnten” (Wirtschaftsförderungsinstitut), koji nudi preko 3.000 tečajeva i seminara, univerzitetima primijenjenih znanosti i oblasti za timski rad i inovacije „Makerspace Carinthia”, komora doprinosi poboljšanju konkurenčije između tvrtki u oblasti tehnologije i inovacija.

Ministarstvo vanjske trgovine savjetuje svoje članove o zahtjevima za izvoz i uvoz, izdanje dokumente za izvoz kao preneseno polje djelovanja saveznog ministarstva Austrije, savjetuje o novim tržištima, pravnim propisima, EU temama i financiranju. Misije tvrtke diljem svijeta i sajmovi u stranim državama, kao i međunarodni posrednički događaji također pružaju tvrtkama potporu kod ulaska na strana tržišta. Međunarodno umrežavanje, usluge savjetovanja koje pokrivaju zaštitu patenata i dizajna, naukovanje, migracija/integracija, inovacija i tehnologija ključni su zadaci projekata i događaja.

Ciljevi i zadaci. Gospodarska komora Koruške poduzima mjere ka stabilnom i održivom gospodarskom razvoju. Cilj joj je zaštita privatne imovine kako bi se zajamčila poduzetnička sloboda, regulacija konkurenčije, uravnotežena poslovna struktura između malih i srednjih poduzeća i velikih tvrtki, primjena i potpora fleksibilnim modelima rada, pošteno radno okruženje, kao i visoke razine obrazovanja i obuka. Nadalje, poticanjem istraživanja i razvojem inovacija, ciljaju se nove informacije i komunikacijska tehnologija.

Socijalno tržišno gospodarstvo određuje radnje, a tvrtke stvaraju prosperitet na slobodnim tržištima. To zahtijeva efikasan regulativni okvir koji ne samo da jamči poštenu konkurenčiju, već i sklad između velikih korporacija i malih i srednjih poduzeća.

Iz tog razloga Gospodarska komora Koruške podržava Europu u kojoj su društveni i gospodarski modeli posvećeni sustavu socijalnog tržišnog gospodarstva. Međunarodna trgovina povećava životne standarde i promovira razumijevanje među ljudima. U tu svrhu potrebno je zadovoljiti određene standarde: ljudska prava, ekološki standardi, standardi socijalnog osiguranja, međunarodni propisi konkurenčije, pošteni dogовори kod trgovine robom i uslugama.

Austrijski pravni sustav precizira samoupravu zakonom propisanog zastupanja interesa. Obvezno članstvo Gospodarskoj komori omogućuje uravnoteženje različitih interesa svojih članova na internoj razini. Poduzimanje izravne odgovornosti također znači istinsko ostvarenje načela supsidijarnosti. Brze gospodarske i društvene promjene znače da poduzetnici i vlasnici poduzeća moraju prilagođavati svoju strategiju. Stoga im je potreban pristup najnovijem saznanju i tehnologijama.¹

2.2 Gospodarska komora Štajerske

Gospodarska komora Štajerske predstavlja preko 80.000 članova u svim industrijama uključujući 28.000 poduzeća s oko 400.000 zaposlenika. Osnovni cilj joj je obrana zajedničkih interesa svojih članova baveći se njihovim brigama i nudeći stručna znanja i prilagođene usluge koje su prikladne za

¹ Izvor: <https://www.wko.at/service/Austrian-Economic-Chambers.html>

svaki stadij napretka poduzeća, od osnivanja do sukcesije. Bilo da se bavi pravnim pitanjima, zajedničkim sporazumima, promicanjem poslovanja ili poreznim problemima, okružni uredi i Gospodarska komora Štajerske uvijek su dostupni kao visoko kompetentni pružatelji usluga svojim članovima.²

Dodatni proizvodi i usluge koje Gospodarska komora Štajerske nudi svojim klijentima: Pomoću svojih **Specijaliziranih organizacija i Regionalnih ureda** pruža pomoć tvrtkama kao zaštitnik i pružatelj usluga. **Trenutačna usluga i Pravni stručnjaci** jamče brze i kompetentne odgovore na pravna i tehnička pitanja koja se tiču trgovačkog prava, poreznog prava, gospodarskog, trgovačkog i ekološkog prava kao i carinskog prava i prava vanjske trgovine. **Gospodarske usluge** ujedinjuje poslovanje i inovacije i vrši inspekcijski nadzor neovlaštenog obavljanja obrta. **Usluga pokretanja biznisa** je jedno mjesto za osnivače tvrtki, sljednike i primatelje franšize. **Žene u biznisu** teži za poboljšanju situacija za žene u biznisu i podržava ravnotežu između karijere i obitelji. **Komora mladih** pomaže mladim poduzetnicima tijekom faze pokretanja biznisa i nakon toga. **Zavod za promicanje gospodarstva (WIFI)** izrađuje programe obrazovanja i obuke prilagođene poslovnom svijetu. Putem **Kampusa 02** Sveučilišta primjenjenih znanosti, učenici mogu izravno odgovarati potrebama i izazovima domaćih tvrtki na globalnom tržištu. **Talentcenter**, zajednička inicijativa Gospodarske komore Štajerske i Sveučilišta u Grazu, stvoren je kako bi na 48 testnih stanica ispitao sklonosti, talente i potencijal mladih ljudi u dobi od 13 do 15 godina koji su suočeni s donošenjem odluka o njihovom budućem obrazovanju i karijeri.

ICS centar za internacionalizaciju Štajerske GmbH

Kako bi se štajerskim tvrtkama pojednostavio put do međunarodne trgovine, ICS centar za internacionalizaciju Štajerske (Internationalisierungscenter Steiermark – ICS) uspostavljen je 2005. kao zajednička inicijativa *Gospodarske komore Štajerske* (Wirtschaftskammer Steiermark), *Pokrajina Štajerska* (Land Steiermark), *Štajerska agencija za promidžbu poslovanja* (SFG) i *Savez štajerskih industrija* (Industriellenvereinigung Steiermark). Od tada pribavljanje vrijednih informacija o prilikama za izvoz nikada nije bilo jednostavnije. Od pravnih aspekata međunarodne trgovine i prilika za financiranje do finansijskih savjeta, vrijedne informacije o važnim temama sada se nalaze na jednom mjestu: ICS je jedno mjesto za štajerske izvoznike i njihova pitanja o internacionalizaciji.

ICS nudi praktičnu potporu štajerskim tvrtkama kako bi pokrenuli operacije u inozemstvu, pristupili novim tržištima i pojačali djelatnosti u inozemstvu. Ne samo da ICS pruža savjete i potporu sa stručnim poslovnim planovima, također nudimo fokus programe kako bi novi izvoznici imali priliku saznati za interesantna nova tržišta. Sastanci povjerenika za trgovinu, seminari o određenim poslovnim sektorima i informacije specifične za državu pomažu olakšati ulazan na buduća tržišta izvoza.³

2.3 Regionalna udruga komora regije Veneto

² Izvor: <https://www.wko.at/service/Austrian-Economic-Chambers.html>,
https://www.wko.at/service/Austrian_Economic_Chambers_Our_Members.html, <https://www.wko.at/service/wko-austrian-economic-chambers.pdf>

³ Izvor: <https://www.ic-steiermark.at/en/the-ics/about-us/>

Unioncamere del Veneto jeste udruga pet komora trgovine, industrije, obrtništvo i poljoprivreda u regiji Veneto. Unioncamere podržava i promovira regionalni gospodarski sustav olakšavajući veze između Regionalne vlade regije Veneto i drugih lokalnih tijela. Njena je strateška funkcija postala još značajnija od prijenosa političkih, regulativnih i administrativnih snaga na regije u Italiji. Unioncamere podržava pojednostavljenje odnosa između poduzeća i javnih uprava, kreira prilike u oblasti istraživanja i obrazovanja i promovira inicijative koje podržavaju gospodarski razvoj u regiji Veneto i proces internacionalizacije malih i srednjih poduzeća.

Odjel za politike koordinacije i institucionalne odnose

Odjel za politike koordinacije i institucionalne odnose igra ključnu institucionalnu i političku ulogu u nekoliko strateških oblasti interveniranja. Djelatnosti Odjela pokrivaju širok raspon aktivnosti: Promoviranje, komunikacija, potpora malim i srednjim poduzećima u procesu internacionalizacije, upravljanje projektima financiranim iz europskih izravnih i neizravnih fondova, „Fondo Perequativo“ (nacionalni Kompenzacijski fond) itd. Zbog ove svoje uloge, Unioncamere surađuje s drugim ključnim institucionalnim tijelima na državnoj, regionalnoj i europskoj razini (međunarodne organizacije, Europska unija, talijanska i strana ministarstva, regija Veneto i druge regionalne vlade, regionalne trgovačke udruge, sveučilišta, Talijanska nacionalna Unioncamere, Eurochambres itd.).

Odjel za europske politike – Eurosportello

Eurosportello del Veneto koordinira talijanskim sjeverno-istočnim konzorcijem koji pruža potporu poduzećima pružajući širok raspon usluga. Konzorcij je dio Europske poduzetničke mreže (eng. Enterprise Europe Network, EEN) koju promovira Glavna uprava Europske komisije za poduzetništvo i industriju koja okuplja skoro 600 članova organizacije. Eurosportello del Veneto također upravlja uredom Agencije za promociju europskog istraživanja (eng. Agency for the promotion of European research, APRE) u Venetu, talijanske točke kontakta za program Horizon 2020.

Briselsko izaslanstvo

Briselsko izaslanstvo Udruge gospodarskih komora regije Veneto uspostavljena je 1996. kako bi zastupala europske interese sedam komora trgovine, industrije, obrtništvo i poljoprivreda regije Veneto. Izaslanstvo pruža operativnu potporu regionalnim dionicima i doprinosi internacionalizaciji regionalnog gospodarstva zahvaljujući svojem utjecaju na aktivnosti političkog odlučivanja, na lokalnoj i europskoj razini.

Bliska saradnja između briselskog izaslanstva i regije Veneto poboljšana je činjenicom da su oba sjedišta u istoj gradi u Briselu: to njeguje čvrst i povoljan odnos koji omogućuje skladnu suradnju na aktivnostima od zajedničkog interesa.

Uloga briselskog izaslanstva:

Glavna je aktivnost praćenje europskih politika kako bi se dionici informirali o važećim zakonima. Zahvaljujući ovim informacijama, gospodarski subjekti mogu identificirati najvažnije prilike i posljedično odabrati i razviti najbolja rješenja. Briselsko izaslanstvo izravno komunicira s europskim institucijama i drugim važećim akterima u Briselu.

Aktivnosti i zadaci: Infopult

- *Obuka*
- *Lobiranje*
- *Tehnička pomoć i pomoć pri planiranju*
- *Promocija regije Veneto*

Naši premium dionici

Jedan od zadataka briselskog izaslanstva jeste koordinacija odnosa i kontakata između javnih ustanova regije Veneto, lokalnih udruga i drugih tijela koji predstavljaju zajedničke interese i Europske unije. Takozvanim premium dionicima nude se namjenske usluge kako bi se ove aktivnosti provele u djelo. Postoje i drugi akteri koji dijele viziju Unioncamere o „sustavu Veneto” koji se suočava s izazovima i prilikama dostupnima u Europi.

2.4 Gospodarska komora pokrajina Pordenone i Udine

Gospodarska komora pokrajina Pordenone i Udine teritorijalno je javno tijelo (javni zakon) koje djeluje u oblasti Pordenone-Udine te je rezultat procesa spajanja dvije gospodarske komore: Pordenone i Udine, od listopada 2018. Zajedno s Gospodarskom komorom Julisce krajine predstavlja Komoru Furlanija-Julisce krajine unutar mreže NAAN.

Komora zastupa opće interese teritorije u smislu primjene, razvoja i rasta lokalnih gospodarstava i poduzeća. Strogo je zatvorena za svoje članove (74.874 registriranih poduzeća) i dionike te pruža horizontalne usluge unutar sljedećih oblasti: poslovni registar, zaštita i zakonitost, tj. zaštita intelektualnog vlasništva, arbitracija/usklađivanje, zakonsko mjeriteljstvo, analiza/statistika.

Osim ovih, pružaju se ciljane usluge unutar internacionalizacije, digitalizacije, valorizacije kulturnog turizma, potpore novim poduzećima i inovativnim novim poduzećima, smjernica o pristupanju financijama na lokalnoj, državnoj i europskoj razini, programa obuke i profesionalnog usmjeravanja, kao i orientacije i pomoći na temelju posebnih tematskih potreba: tj. označavanje i sigurnost hrane, održivi i ekološki prihvatljiv razvoj.

Naročito:

- **Digitalizacija: PID team** pruža pomoć, smjernice i obuku o digitalnim inovacijama i programu Industry 4.0 te pojednostavljenim procedurama usklađivanja pomoću:
 - Digitalne procjene dostupne mikro i malim i srednjim poduzećima za procjenu digitalne zrelosti i identificiranje najprikladnijih rješenja, za pružanje (ako je prikladno) personaliziranog usmjeranja ka specijaliziranim tehnološkim strukturama kao što su Centri za digitalnu inovaciju i visoko specijalizirani Centri kompetencija.
 - Digitalnog mentorstva: besplatna individualna usluga koju nude digitalni stručnjaci s ciljem povećanja svijesti tvrtki o mogućnostima i prednostima digitalizacije.
- **Start-up i inovacije – pristup financijama:**

Nuova Impresa e Innovazione pruža usmjerenje za mala i srednja poduzeća o inicijativama i doprinosima kao digitalnim financijama: zahvaljujući suradnji s konzorcijem Consortium Innexta državnoj razini, digitalne usluge dostupne su tvrtkama članicama u smislu komplementarnog financiranja pored kredita i tehnologije „Fintech”.

Također poboljšava **SELFIEmployment**, državni projekt koji je dio programa Youth Guarantee koji podržava pokretanje poduzetničkih inicijativa među mladima od 18 do 29 godina.

Osim toga, kvalificirana pomoć pruža se za pojednostavljeni osnivanje inovativnih start-up poduzeća a, pomoću interne strukture I.Ter i posebne agencije Concentro u oblastima Udine odnosno Pordenone, budućim poduzetnicima dostupne su usluge obuke u kombinaciji s ciljanim savjetovanjem.

- **Potpore zapošljavanju i profesionalnim karijerama** – iskustva učenja proširena na radno mjesto. Područje je fokusirano na primjenu inovativnih metoda za prelazak iz škole na posao gdje pritječe potreba za ukrštanjem obrazovnih ustanova i poduzeća. Identifikacija ciljanih panela tvrtki na temelju zajedničkih i ažuriranih pokazatelja o stvarnim potrebama za obukom i zapošljavanjem
- **Poboljšanje i promidžba kulturnog naslijedstva, valorizacija malih i srednjih poduzeća aktivnih u turističkom sektoru:** ciljane aktivnosti i usluge kojima se pruža pomoć malim i srednjim poduzećima kod razvoja njihovoga potencijala s fokusom na održivi turizam (gospodarska, društvena i ekološka održivost).
- **Internacionalizacija.** Zahvaljujući internim strukturama Promos Italia i Centro za oblasti Udine odnosno Pordenone, malim i srednjim poduzećima se pruža posebna pomoć u njihovom procesu internacionalizacije, tj. usluga procjene i provjere, misije izviđanja, B2B sastanci u Italiji i inozemstvu kao i sudjelovanje na stranim izložbama. Nadalje, tvrtke primaju posebne informacije, kvalificirane obuke, rješenja za digitalni izvoz, stratešku pomoć kako bi se identificirali pravi partneri na tržištu.

Ima dobro iskustvo u upravljanju projektima koje financira EU u različitim sektorima, u uspostavljanju međunarodnih mreža i komunikacijskih kanala za unapređenje partnerskih programa. Od ostalih programa, kao članica Europske poduzetničke mreže, pomaže malim i srednjim poduzećima u procesu internacionalizacije djelujući kao vodič za europske politike, alate i inicijative.

Gospodarska komora pokrajina Pordenone-Udine surađuje s dva osnovna povjerenstva: **Women entrepreneurship** (Žensko poduzetništvo) i **Young Entrepreneurs** (Mladi poduzetnici), čije članove nominiraju lokalne gospodarske Udruge, sa zadatkom dijeljenja i poboljšanja inicijativa potpore relevantnom ciljanom sektoru.

2.5 Gospodarska komora Julisce krajine

Aries je interno operativno tijelo Gospodarske komore Julisce krajine koje je nakon spajanja Komora Trsta i Gorice u listopadu 2016. proširilo teritorijalne kompetencije na obje pokrajine.

Njegova se misija sastoji iz implementacije aktivnosti s ciljem podržavanja razvoja poduzeća, posebice malih i srednjih poduzeća. Određeni sektori (ribarstvo/akvakultura, nautika/pomorstvo, transport/logistika, turizam, lokalni proizvodi, biotehnologija/biomedicina itd.) ili teme od

gospodarskog interesa (transnacionalna suradnja, plavo gospodarstvo, teritorijalna promidžba, internacionalizacija, poslovni klasteri, sajmovi/izložbe, zaštita okoliša, obuka, prijenos inovacija, upravljanje programima financiranja) služe kao smjernice za razvoj i upravljanje projektima koje financiraju javni izvori.

„Odjel za međunarodne i EU politike“ razvio je posebnu stručnost u upravljanju projektima, koji se financiraju iz nekoliko programa, npr. IPA Adriatic CBC 2007-2013, EMFF – axis 4.1, Jadransko-jonski program transnacionalne suradnje V-B INTERREG 2014-2020. između Italije i Slovenije, Italije i Austrije, Italije i Hrvatske, kao i na temelju regionalnog Zakona 01/05, iz kompenzacijskog fonda Unije talijanskih komora, EBRD-a i programa CEI KEP.

Aries posjeduje dugo iskustvo u organizaciji sajmova, brokerskih događaja, poslovnih misija u inozemstvu a obzirom na njen povoljni geografski položaj, ostvaruje privilegiranu suradnju s drugim gospodarskim komorama i institucionalnim subjektima u susjednim državama Sloveniji, Austriji, Hrvatskoj, u okviru Nove mreže komora Alpe Adria kao i s Zapadnim Balkanom, čije je Tajništvo investicijskog foruma komora Zapadnog Balkana WB6 bazirano u prostorijama Gospodarske komore Juliske krajine.

Uspostavljena je snažna institucionalna suradnja s EGTC „Euregio Senza Confini – Ohne Grenzen“ koji uključuje Furlanija-Julijušku krajinu, Veneto i Korušku. Formalna suradnja između EGCT-a i prekograničnog sustava komora potpisana je 26. studenog 2018.

Aries surađuje s drugim lokalnim dionicima, između ostalog regionalnim Tehnološkim klasterom Smart Health i pomorskim klasterom mareFVG.

2.6 Komora obrtništva i malih poduzeća Slovenije

Komora obrtništva i malih poduzeća Slovenije je krovna organizacija koja se sastoji iz sustava komore obrtništva i malih poduzeća zajedno s 62 regionalne komore obrtništva i malih poduzeća. Ima preko 20.000 članova. Komora obrtništva i malih poduzeća Slovenije djeluje i komunicira s javnošću kako bi pružila potporu i promicala tradicionalne vrijednosti svojih članova; naporan rad, trud, ustrajnost, iskrenost, čast, etiku, kvalitetu, izvrsnost, znanje i inovacije. Komora zagovara očuvanje tradicije i osobitosti malih poduzeća. Od svog uspostavljanja kasnih 60-ih godina 20. stoljeća, Komora igra aktivnu ulogu kao posrednih između zajednice slovenskih poduzetnika i donositelja odluka. Premda suradnja s Vladom, ministarstvima i Narodnom skupštinom u donošenju gospodarskih politika i zajedničko stvaranje najboljih mogućih zakona koji uređuju oblasti obrtništva, mikro, malih i srednjih poduzeća ostaje glavni prioritet. Temeljno načelo zakonodavstva treba biti „Prvo razmišljanje o malim idejama“.

Trenutačna Komora obrtništva Slovenije aktivna je gotovo 50 godina. Pored predstavljanja i zastupanja interesa obrtnika i poduzetnika pred vladom, komora je uveliko razvijala različite konzultantske usluge za mala i srednja poduzeća (širenje politika za mala i srednja poduzeća, pomoći malim i srednjim poduzećima kod razvoja svojih internacionalizacijskih kapaciteta, pružanje podrške malim i srednjim poduzećima u vezi s različitim domaćim i EU pravnim okvirima i odredbama koje se tiču njihovog poslovanja, kampanje za dizanje svijesti o različitim temama itd. Zadatak komore također je podržati poduzeće kako bi postalo konkurentnije na domaćim i međunarodnim tržištima.

Ključnu ulogu Komore realiziraju profesionalna udruženja jer povezuju obrtnike iste profesije. Pomoći svojih napora u Sloveniji i Europi Komora poboljšava uvjete poslovanja u obrtništvu, mikro i malim i

srednjim poduzećima. Obrtnici i njihova komora postali su jednaki partner u dijalogu s vladom i sindikatima.

2.7 Gospodarska komora Slovenije

Gospodarska komora Slovenije (GKS) je neprofitna, nevladina i neovisna poslovna organizacija koja predstavlja interes svojih članova. S preko 160 godina dugom tradicijom, to je najutjecajnija poslovna organizacija u Sloveniji. GKS pod svojim krovom ujedinjuje 26 granskih udruga, predstavlja sve važne industrijske sektore Slovenije i ima 13 regionalnih ureda u Sloveniji. GKS se sastoji iz poslovnih granskih udruga, regionalnih udruga i profesionalnih odjela. GKS predstavlja sve važne industrijske sektore Slovenije.

Zaposlenici GKS-a, njih 120, pruža znanje i vještine iz različitih oblasti od vitalnog značaja za poslovnu zajednicu. GKS je partner vlade kod pripreme zakonodavstva i strategija politike. GKS nudi sve vrste usluga tvrtkama (posebice malim i srednjim poduzećima) kako bi im pružila podršku i stvorila okruženje pogodno za poslovanje. Kada su u pitanju aktivnosti potpore za tvrtke, važnu ulogu igra potpora za inovacije, kao i uspostavljanje novih poslovnih prilika i mogućnosti suradnje između sektora. Olakšava pristup javnim istraživačkim ustanovama i njihovim uslugama. Tim jedinice za potporu inovacija pomaže tvrtkama iskoristiti potencijal za inovacije, upravljati intelektualnim vlasništvom i pristupiti financijama.

GKS ima status predstavnika Gospodarske komore i partner je vlade kod pripreme zakonodavstva i strategija politike. GKS je član brojnih vladinih tijela, odbora i povjerenstava, pružajući znanje i stručnost u različitim oblastima, npr. u oblasti obrazovanja i učenja. S obzirom da vladinim tijelima pruža potporu znanjem i stručnosti u ovim oblastima, GKS je ključan akter na državnoj razini u oblasti obrazovanja za odrasle, cjeloživotnog učenja i strukovnog obrazovanja i obučavanja.

GKS ima status društvene partnerske organizacije i članica je Gospodarskog i društvenog vijeća Slovenije, a zajedno s granskim organizacijama pregovara u skoro svim kolektivnim ugovorima u privatnom sektoru.

2.8 HGK – Županijska komora Pula

HGK – Županijska komora Pula teritorijalna je jedinica Hrvatske gospodarske komore (HGK) za Istarsku županiju.

Odjel komore u Puli jedan je od 20 županijskih odjela HGK-a. Pod nazivom HGK – Županijska komora Pula radi od 1993. godine, iako su aktivnosti Komore počele mnogo ranije.

Nastavljajući svoju 170 godina dugu tradiciju, Hrvatska gospodarska komora⁴ danas je moderna i profesionalna gospodarska ustanova koja svojim članovima predstavlja najbolji oblik rada u njihovom poslovanju. HGK predstavlja, promiče i štiti interes svojih članova u državi i inozemstvu. Članovi HGK-a su pravni subjekti koji se bave poslovanjem a koji su prijavljeni u registar Trgovačkog suda. Komora

⁴ Izvor: www.hgk.hr

se financira iz članarina i prihoda ostvarenog obnašanjem javnih ovlasti, samostalnim obavljanjem djelatnosti i iz drugih izvora. Početkom 2022. godine na snagu je stupio novi Zakon o Hrvatskoj gospodarskoj komori koji je uveo brojne promjene za poslovne subjekte u Hrvatskoj. Sukladno novom zakonu, sve tvrtke ostaju članice HGK-a. Međutim, značajan broj tvrtki više neće morati plaćati članarine. Ove tvrtke mogu odabrati plaćati takozvanu dobrovoljnu članarinu.

Hrvatska gospodarska komora aktivno radi na stvaranju bolje investicijske klime za svoje članove. Njen doprinos procesu brzog gospodarskog razvoja odražava se raznih aktivnostima kao što su lobiranje predstavnika Hrvatske gospodarske komore u Briselu, njeno članstvo u Udrizi europskih komora – Eurochambres i Međunarodnoj gospodarskoj komori, kao i u drugim međunarodnih stručnim udruženjima.

Županijska komora Pula sastoji se od 11.753 aktivnih članova, od kojih većinu čine pravni subjekti koje se bave gospodarskom djelatnošću. Županijska komora Pula ujedinjuje, povezuje i okuplja članove Komore čija su sjedišta u Istarskoj županiji.

Kako bi poboljšali svoju djelatnost i poslovanje u određenim aktivnostima na državnoj razini, članovi HGK – Županijske komore Pula organizirani su u Strukovne skupine. Strukovne skupine uspostavljene su kako bi se promovirali i zaštitili zajednički interesi, unaprijedila suradnja i radilo na zajedničkim projektima uz potporu Županijske komore Pula. Na taj način članovi Profesionalnih skupina mogu utjecati na zakonodavstvo i povoljnu gospodarsku klimu.

Članovi Županijske komore Pula na državnoj razini sudjeluju u radu HGK-ovih udruga i afilijacija.

Posvećenost članovima ogleda se kroz aktivnosti i usluge koje uključuju oblasti djelovanja kao što su:

- internacionalizacija i međunarodno priznanje
- tržište rada i ljudski resursi
- digitalna transformacija, inovacije i Digitalna komora
- zelena tranzicija i održivi razvoj
- Europske politike, propisi i direktive

2.9 HGK – Županijska komora Rijeka

Hrvatska gospodarska komora osnovana je 1852. kao neovisna strukovna i poslovna organizacija koja zastupa interes svojih članova unutar države i u inozemstvu.

Hrvatska gospodarska komora (u dalnjem tekstu HGK) sa sjedištem u Zagrebu, sastoji se od 20 županijskih komora. Hrvatska trgovačka i obrtnička komora je 16. veljače 1852. godine u Zagrebu osnovana kao dio jedinstvenog sustava komora Austrijskog Carstva. Logotip Hrvatske gospodarske komore sastoji se od 1852. kao godine osnivanja sustava komora. Na temelju nekoliko zakonskih propisa, HGK ima više javnih tijela kao što su izdavanje certifikata za robu tijekom izvoza i uvoza,

izdavanje ATA karneta, izdavanje dozvola za međunarodni cestovni teretni transport, usklađivanje rasporeda redovnog cestovnog transporta putnika, registar posrednika u prometnu nekretnina itd.

Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Rijeka nastavlja tradiciju Gospodarske komore Rijeke, osnovane 1811. tijekom francuske uprave ove regije. Komora je od osnivanja mijenjala svoj naziv i strukturu, ali tijekom više od 200 godina utvrdila je svoj položaj kao najvažnijeg gospodarskog posrednika. Danas je Županijska komora Rijeka jedna od najvećih Županijskih komora, predstavlja i koordinira zajedničkim interesima članova Primorsko-goranske županije. Članovi se udružuju kako bi promovirali i zaštitali zajedničke interese. U Županijskoj komori Rijeka sjedište je dviju udruga Hrvatske – Udruga hrvatskih marina i Udruga hrvatskih luka.

2.10 - Gospodarska komora pokrajine Bolzano

Gospodarska komora pokrajine Bolzano partner je gospodarstva Južnog Tirola i javna ustanova. Ključan je partner u analizi gospodarstva i razvoju proizvodnih djelatnosti na lokalnoj i transnacionalnoj razini. Zajedno s drugim ustanovama, Komora predstavlja interese gospodarstva Autonomnih pokrajina Bozen-Bolzano/Južni Tirol. Sustavnim gospodarskim istraživanjem i kontinuiranim ažuriranjem ključnih strukturnih i gospodarskih podataka, postavlja temelje za objektivne rasprave i odluke o gospodarskoj politici. Zahvaljujući svojim raznovrsnim uslugama, doprinosi ojačanju pozitivnog stava u zajednici prema promoviranju društvene inkluzije, održivog razvoja i digitalne osviještenosti. Odjel za obuku i razvoj ljudskih resursa (WIFI) posebice nudi obuke i dodatno obrazovanje u Južnom Tirolu i podržava stalni razvoj poduzeća. Cilj je poboljšati vještine i stručnost poslovnih ljudi i zaposlenika kako bi išli u korak s uvijek novim izazovima gospodarstva. Nadalje, Odjel za internacionalizaciju pruža informacije, savjete i podršku u obliku tehničkog vanjskotrgovinskog savjetovanja, širokog spektra informacija i ciljane daljnje obuke na temu izvoza i internacionalizacije. Komora također sudjeluje u nacionalnim i europskim projektima te je stekla iskustvo u posljednje dvije godine s europskim projektima, brokerskim događajima i misijama poduzeća. Pomoću svog internog poduzeća, Institut za promociju gospodarskog razvoja, Komora je od 2016. godine partner Europske poduzetničke mreže (eng. Enterprise Europe Network, EEN) u Programu jedinstvenog tržišta (eng. Single Market Programme) i promovira aktivnosti povezivanja poduzeća. Nadalje, Komora je uključena u program Interreg alpski prostor s dva transnacionalna projekta kao i u okviru instrumenta za povezivanje Europe (Connecting Europe Facility) za standardizaciju sustava izdavanja elektroničkih faktura širom EU zemalja. Nedavno je predstavila prijedlog projekta u okviru Interreg programa za Srednju Europu na temu održivog razvoja ženskih poduzetnica. Dodatno sudjeluje u Tematskoj grupi za žensko poduzetništvo EEN-a koja promovira interese žena u poduzetništvu i aktivno sudjeluje u sličnim aktivnostima umrežavanja. Uloga žena u gospodarstvu ključna je za rad organizacije. Zapravo, zahvaljujući prisustvu Odbora za promociju ženskog poduzetništva, nastoji pružiti potporu mladim poduzetnicama kod pokretanja ili održivog nastavka poslovanja. Uspostavljen je besplatni mentorski program koji mlade žene približava lokalnom i međunarodnom tržištu. Štoviše, zahvaljujući opsežnim kompetencijama u A2F konzultantskim poslovima, organizacija stalno mapira sve mogućnosti financiranja i usmjerava A2F usluge na lokalna poduzeća. U tom se smislu posebna pozornost posvećuje financiranju žena i održivog razvoja.

Poglavlje 3: Geografski opseg mreže NAAN



3.1 Koruška

Koruška ima površinu od 9533 km² te je pokrajinska država na krajnjem jugu Austrije. Koruška graniči s provincijalnim državama Salzburgom, Štajerskom i tzv. Istočnim Tirolom. Nadalje, dijeli 170 km dugu granicu sa Slovenijom i 109 km s Italijom. „Dreiländereck“ označava mjesto susreta tri različite kulture. Smještena u Istočnim Alpama, poznata je po svojim planinama i jezerima.

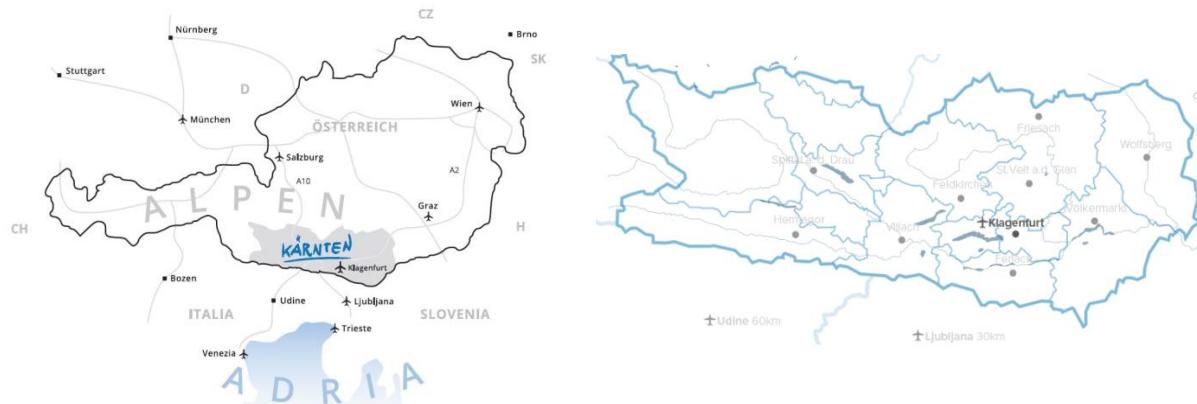
Velika većina od 560.000 osoba u Koruškoj govori Njemački (koruški dijalekt je vrsta južnog bavarskog dijalekta). Prema posljednjem popisu stanovništva, 2,4 % Korušanaca smatraju da im je primarni jezik slovenački. Slovenska etnička skupina smještena je na jugu Koruške.

S političkog stanovišta, Koruška je podijeljena na osam distrikta i 132 općine. Glavni grad Klagenfurt i Villach imaju snažnu gospodarsku, kulturnu i političku vezu. Vlada Koruške najviši je organ za provođenje zakona. Sastoji se iz guvernera, dva zamjenika guvernera i četiri regionalna ministra koji upravljaju Koruškom.

Savezna država posjeduje vodene resurse, najmanje 1270 vodenih bazena, od čega 200 čini topla jezera pogodna za plivanje, od kojih je većina kvalitete prikladne za piće. Najšire i najpoznatije jezero u Koruškoj je „Vrbsko jezero“ (Wörthersee).

Pokrajina ima 8.000 km rijeka, 60 izvora ljekovitih voda i 43 glečera kao spremnika vrijedne pitke vode. Glavna rijeka u Koruškoj je Drava koja izvire u Južnom Tirolu i utiče u rijeku Dunav koja se ulijeva u Crno more.

Nadalje, posjeduje dobro razvijenu cestovnu mrežu uključujući tri autoseste: južna autosesta, autosesta Tauern i autosesta Karawanken. Glavne željezničke linije su „Südbahn“ i „Tauernbahn“. Villach je jedan od najvažnijih cestovnih čvorista. Koruška je smještena na križanju dvije važne europske prometne osi: os Tauern i os Baltičko-Jadranska os.⁵



3.2 Štajerska

Štajerska (Steiermark) je druga po veličini od devet saveznih pokrajina (Bundesländer) Austrije površine otprilike 16.439,8 km² smještena na jugoistoku države. Počevši od 2022. godine, ukupna populacija bila je 1,25 milijuna.⁶ Glavni grad je **Graz**. Najviša planina u Štajerskoj je **Dachstein** visoka 2995 metara i smještena je usred zadivljujućeg alpskog krajolika. S Dachsteina se seže panoramski pogled na vrhove Austrije pa čak i Češke Republike i Slovenije. Štajerska graniči sa Slovenijom kao i saveznim državama Koruškom, Salzburgom, Gornjom Austrijom, Donjom Austrijom i Gradišćem. Države su podijeljene na općine (Gemeinden) i okruge (Bezirke) bez zakonodavne sposobnosti.



⁵ Izvor: Vlada Koruške, Pregled pokrajine Koruške, 2019., www.ktn.gv.at/Land/Kärnten-stellt-sich-vor

⁶Izvor: https://wibis-steiermark.at/fileadmin/user_upload/wibis_steyermark/studienpool/Wirtschaftsbericht%202021.pdf

Svaka austrijska država ima izabrano zakonodavno tijelo, državnu vladu (Landesregierung) i guvernera (Landeshauptmann ili Landeshauptfrau). Uprava u saveznim državama dužnost je državne vlade. Usprkos ustavnu, austrijske savezne države (Länder) formalno i praktično su daleko manje neovisno nego njemačke savezne države.⁷

Štajerska je jedna od najsnažnijih austrijskih regija u pogledu istraživanja i razvoja. Doista, to je regija koja pokreće najviše inovativnih proizvoda i usluga. Ova se dinamičnost zasniva na snažnom obrazovnom sustavu Štajerske, istraživačkoj zajednici, poslovnom okruženju i njenim stanovnicima. Nadalje, prijenos znanja i tehnologije ključna je kompetencija i uspješna priča ove regije: Premda većina austrijskih kompetencijskih centara svoje istraživanje i djelatnosti obavlja u Štajerskoj, tvrtke nastale iz sveučilišnog istraživanja dio su svakodnevne rutine i neovisne istraživačke ustanove uvijek su otvorene za poslovanja.⁸

3.3 Slovenija

Zahvaljujući svom geografskom položaju (krajnji sjever **Mediterana** i krajnji jug Srednje Europe), Slovenija kao država od 2 miliona stanovnika, ima predstavništvo u mreži NAAN. Na zapadu Slovenija graniči s Italijom, na sjeveru s Austrijom, na sjeveroistoku s Mađarskom i na istoku i jugu s Hrvatskom. **Leži na raskrižju Alpskog, Mediteranskog, Panonskog i Dinarskog svijeta.** Zbog površine od 20.273 km² Slovenija je jedna od europskih država srednje veličine. Duljina državne granice je 1.382 km od kojeg je 921 km kopnena a 413 km riječna i 48 km morska granica. Slovenska obala na Jadransko moru duga je 46,6 km. Glavni grad je **Ljubljana** kao gospodarsko, kulturno i političko središte, a najviši vrh je Triglav na **Julijskim Alpama** (2864 m).



Mape: izvor: <https://en.wikipedia.org/>

⁷ Izvor: https://www.wirtschaft.steiermark.at/cms/dokumente/12875085_160361770/c35074c9/Wirtschaftsstrategie_Stmk_2030.pdf
⁸Izvor: https://www.wirtschaft.steiermark.at/cms/dokumente/12875085_160361770/c35074c9/Wirtschaftsstrategie_Stmk_2030.pdf

Osnovne činjenice	
Površina	20.273 km ²
Stanovništvo	2,08 milijuna
Susjedne zemlje	Austrija, Italija, Mađarska, Hrvatska
Duljina obale	5 m

Mape: izvor: <https://en.wikipedia.org/>



Mape: izvor: <https://en.wikipedia.org/>

Državom se upravlja po principu centralizirane države (na razini vlasti/države i razini općina) bez službene razine regija), no ipak je podijeljena na 12 statističkih regija, bez službenog statusa upravljanja.



Statističke regije: 1. Goriška, 2. Gorenjska, 3. Koruška, 4. Podravska, 5. Pomurje, 6. Središnja Slovenija, 7. Zasavljе, 8. Savinjska, 9. Obalno-kraška, 10. Notranjsko-kraška, 11. Jugoistočna Slovenija, 12. Posavska

Mape: izvor: <https://en.wikipedia.org/>

3.4 Istarska županija

Istarska županija⁹ čini veliki dio Istre – najvećeg jadranskog poluotoka. Smještena na sjeverozapadnu Jadransku more s tri strane, dok sjevernu granicu prema kontinentu čini linija između uvale Milje (Muggia) u blizini Trsta (Italija) i uvale Preluka, odmah pored grada Rijeke (Primorsko-goranska županija). Zahvaljujući povoljnom zemljopisnom položaju, gotovo u srcu Europe, Istra je oduvijek predstavljala most koji povezuje srednjoeuropski kontinentalni prostor s Mediteranom.



Izvor: www.istra-istria.hr

Područje istarskog poluotoka dijele tri države: Hrvatska, Slovenija i Italija. Većina hrvatskoga dijela poluotoka smještena je u Istarskoj županiji, 2813 četvornih kilometara¹⁰, što čini 5 % cijelokupne površine Republike Hrvatske. Preostali dio pripada Primorsko-Goranskog županiji na temelju upravne i teritorijalne podjele. Istarska obala, zajedno s otocima i otočićima, duga je 539 kilometara. Zapadna istarska obala je uvučenija, a zajedno s otocima, duga je 327 kilometara. Istočna obala je s otočićima duga 212 kilometara.

Istarska županija osnovana je Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj kao jedna od 20 hrvatskih županija, a osniva se radi obavljanja poslova od regionalnog interesa.¹¹

U upravnome smislu, Istarska županija je podijeljena na 41 teritorijalnu jedinicu lokalne samouprave – 10 gradova i 31 općina.

- Gradovi su: Buje, Buzet, Labin, Novigrad, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj, Umag i Vodnjan
- Općine su: Bale, Barban, Brtonigla, Cerovlje, Fažana, Funtana, Gračišće, Grožnjan, Kanfanar, Karloba, Kaštelir – Labinci, Kršan, Lanišće, Ližnjan, Lupoglav, Marčana, Medulin, Motovun, Oprtalj, Pićan, Raša, Sveti Lovreč, Sveti Petar u Šumi, Svetvinčenat, Tar – Vabriga, Tinjan, Višnjan, Vižinada, Vrsar i Žminj

Populaciju čini 195.237 stanovnika¹² (5 % udjela Hrvatske)

Istarska županija i Skupština Istarske županije smješteni su u Pazinu. Županijska vlada smještena je u Puli.

⁹ Izvor: www.istra-istria.hr

¹⁰ Izvor: <https://podaci.dzs.hr/media/wsdkedwa/sljh2018.pdf>

¹¹ Izvor: www.istra-istria.hr

¹² Izvor: Stanovništvo prema etničkoj pripadnosti, gradovima/općinama, Popis iz 2021.: www.popis2021.hr

Jedinice lokalne samouprave (općina, grad) u domeni samouprave obavljaju poslove od lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu u djelokrugu tijela državne uprave.



Izvor: www.istra-istria.hr

3.5 Primorsko-goranska županija

Primorsko-goranska županija nalazi se na raskrižju srednjoeuropskog i jadransko-mediteranskog pravca s najkraćim pomorskim vezama do krajnjeg odredišta a joj je cilj postati najpoželjnija županija za potencijalne investitore u ovom dijelu Europe. Prednosti Primorsko-goranske županije su: zemljopisni položaj, prirodna bogatstva i raznolikost, izgrađena prometna i komunalna infrastruktura i ljudski potencijali te spremnost na prihvatanje novih izazova.



Grad Rijeka, kao administrativno središte Primorsko-goranske županije, najveća je hrvatska luka i jedna od najvažnijih europskih i mediteranskih luka s projektima razvoja lučkih kapaciteta koji

uključuju novu rivu, projekte razvoja prometne infrastrukture, turizma, stanogradnju, kao i druge razvojne projekte zahvaljujući kojima Rijeka postaje osebujan mediteranski grad. Grad uključuje otoke Krk, Cres, Lošinj i Rab.

Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka svoju povijest temelje na višestoljetnoj tradiciji industrijske proizvodnje, brodogradnje, proizvodnje naftnih derivata, petrokemijskih, farmaceutskih i drugih proizvoda, drvne industrije, turizma i uslužnog sektora, te primjene novih tehnologija u suradnji sa sveučilišnom zajednicom.

Primorsko-goranska županija prostire se na 3.588 km² i 4.344 km² vodene površine i ima 14 gradova i 22 općine. U županiji živi 296.195 stanovnika prosječne dobi 43.6 godina.

3.6 Furlanija-Julijска krajina

Furlanija-Julijска krajina regija je na krajnjem sjeveroistoku Italije. Graniči sa Slovenijom na istoku i Austrijom na sjeveru, dok dijeli unutarnje granice s regijom Veneto na zapadu. Na jugu ima izravan izlaz na Jadransko more s 111,7 km obale. Morfološki je karakterizira planinska zona na sjeveru koja uključuje Karnske i Julijске Alpe, alpsko podnožje (ili Predalpe) između alpske zone i ravničarske, središnje ravnice i obalna područja. Primorje se može podijeliti na pješčanu obalu na zapadu i stjenovitu obalu na jugoistoku. Štoviše, kraška visoravan proteže se jugoistočnim dijelom regije. Ukupna površina regije iznosi 7924 km², od čega je 3414 km² klasificirano kao planinsko područje (43 % teritorije regije), dok ukupnu populaciju čini 1.215.220 stanovnika. Najduža rijeka regije je Tagliamento, duga 170 km, dok je najviši vrh Monte Coglians (2780 m) koji se nalazi u Karnskim Alpama.

Slika 1 Furlanija-Julijска krajina



Furlanija-Julijска krajina, uz Sardiniju, Siciliju, Trentino-Alto Adige/Südtirol, Val d'Aosta, autonomna je regija s posebnim statutom, kako je navedeno u čl. 116 talijanskog ustava. Ove su regije postale autonomne nakon Drugog svjetskog rata.

Regionalna tijela mogu samostalno odlučivati o upravnim, finansijskim i zakonodavnim pitanjima. Predsjednik regionalne vlade zadužen je za vladu regije (Giunta Regionale), koja ima lokalnu izvršnu vlast. Regionalno vijeće (Consiglio Regionale) i regionalna vlada zajednički provode zakonodavnu vlast.

Furlanija-Julijsku krajinu karakteriziraju četiri administrativna teritorija (prethodno nazvana: pokrajine): Gorica, Pordenone, Udine i Trst, a svaki od njih predstavlja gospodarsko i kulturno središte. Teritorijalnom upravom rukovodi 18 međuopćinskih saveza (Unioni Territoriali Intercomunali) i 215 općina. Najvažniji gradovi su Trst (glavni grad regije s 204 tisuće stanovnika), Udine (99 tisuća stanovnika), Pordenone (51 tisuća stanovnika), Gorica (34 tisuće stanovnika), Monfalcone (28 tisuća stanovnika) i Sacile (20 tisuća stanovnika).

Furlanija-Julijnska krajina može se pohvaliti s pet spomenika UNESCO-ove Svjetske baštine:

- a) Prapovijesna naseobine sojenica Palù di Livenza između naselja Caneva i Polcenigo (Pordenone)
- b) Cividale del Friuli: Langobardi u Italiji. Mjesta moći između 568. i 774. godine
- c) Arheološko područje i Patrijaršijska bazilika u Akvileji
- d) Furlanski Dolomiti
- e) Tvrđava Palmanova: Mletački obrambeni radovi između 16. i 17. stoljeća

3.7 Regija Veneto

Smještena na sjeveroistoku Italije, Veneto je jedna od njezinih dvadeset regija. Ima površinu od 18.345 četvornih kilometara, osma najveća u Italiji (6 % površine države). Sastoji se od ravnicu (57 %), brda (14 %), planina (29 %) i 150 km obale. Podijeljena je na 7 provincija (Belluno, Padova, Rovigo, Treviso, Venecija, Verona, Vicenza) i ima 581 općinu. Na istoku graniči s Jadranskim morem, na zapadu s Gardskim jezerom, na jugu s rijekom Po, a na sjeveru s Dolomitima. Njeno stanovništvo premašuje 4,8 milijuna, 8,2 % talijanskog stanovništva, što je čini petom najmnogoljudnjom regijom u Italiji. 10,5 % stanovništva regije Veneto (preko 507.600) čine strani državljanici. Dolina rijeke Po, koja pokriva 57 % regije Veneto, proteže se od planina do Jadranskog mora, isprekidana samo nekim niskim brežuljcima: Euganejska brda, Berici brda, Colli Asolani i Montello, koji čine preostalih 14 % teritorija. Sama ravnica dalje se dijeli na gornju ravninu (pošljunčana i ne baš plodna) i donju ravninu (bogata izvorima vode i obradivim zemljištem). Donja ravnica uporište je poljoprivredne proizvodnje i najnaseljeniji dio regije. Kroz regiju teče nekoliko rijeka: Po, Adige, Brenta, Bacchiglione, Livenza, Piave i Tagliamento.

Osnovne činjenice	
Država	Italija
Glavni grad	Venetija
Površina	18.345 km ²
Stanovništvo	4.905.037
Susjedne zemlje	Austrija, Hrvatska
Unutarnje granice s:	Furlanija-Julijnska krajina, Trentino-Južni Tirol, Lombardija, Emilia-Romagna
Pomorske granice	Jadransko more

Istočna obala najvećeg jezera u Italiji, Gardskog jezera, pripada regiji Veneto. Obala pokriva otprilike 200 km (120 milja), od čega su 100 km (62 milja) plaže. Obale Jadranskog mora karakterizira Venecijanska laguna, ravni teren s jezerima, močvarama i otocima. Delta rijeke Po na jugu ima pješčane sprudove i dine duž obale. Kopneni dio sadrži obradivo zemljište nedavno obnovljeno sustavom kanala i nasipa. Ovdje su napravljeni i ribnjaci. Delta i laguna mjesto su zaustavljanja ptica selica.



Mape: izvor: <https://en.wikipedia.org/>

Morfologija regije Veneto karakteriziraju:

planine (montagna): 5.359,1 km² (117 komuna klasificiraju se kao planinske);
brda (collina): 2.663,9 km² (120 komuna klasificiraju se kao brdovite);
i ravnice (pianura): 10.375,9 km² (344 komuna uglavnom su smještene u dolini rijeke Po).



Mape: izvor: <https://en.wikipedia.org/>

3.8 Autonomna pokrajina Bolzano

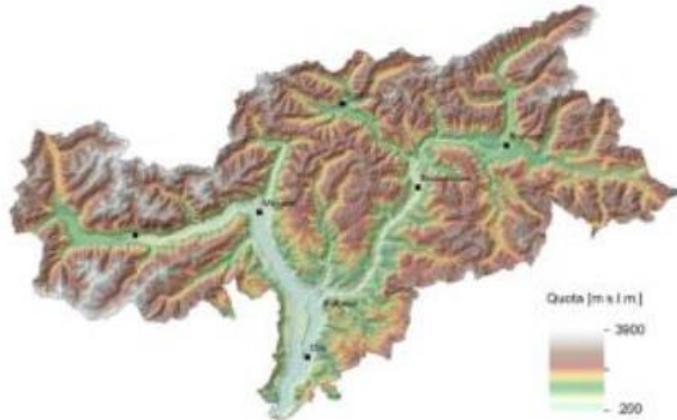
Smješten u Alpama, Južni Tirol je najsjevernija pokrajina Italije, koja graniči s Austrijom i Švicarskom. Zapravo, pokrajina na sjeveroistoku graniči s Austrijom (Tirol), na zapadu sa Švicarskom (Grisons), na jugoistoku s Venetom (pokrajina Belluno), na jugu s autonomnom pokrajinom Trento (Trentino) i na jugozapadu s Lombardijom (pokrajina Sondrio).



Položaj Južnog Tirola u Italiji

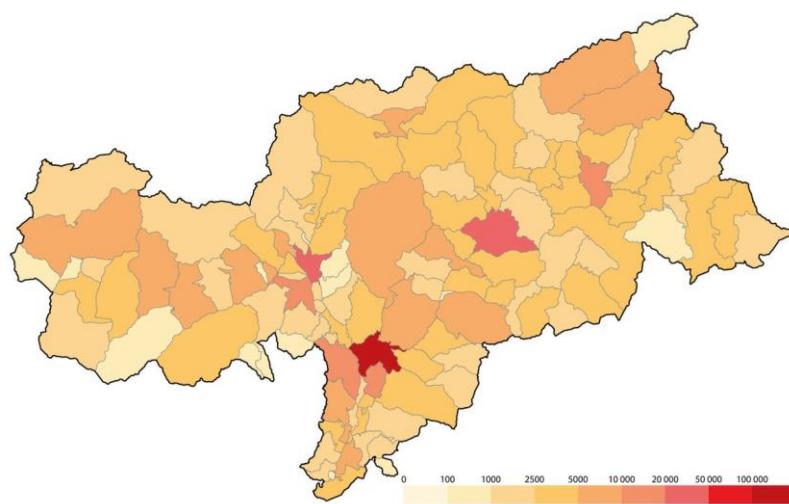
U glavnoj dolini rijeke Adige spajaju se dolina Venosta, koja je izbrazdana gornjim tokom rijeke Adige, te doline Isarco i Rienza (ili Pusteria), koje vode do prijelaza Resia, Brennero odnosno Dobbiaco. Istočno od prevoja Dobbiaco, općina San Candido također administrativno spada u Južni Tirol s izvorima rijeke Drave. Na jugu je regija omeđena lancem koji, od masiva Ortles-Cevedale, dijeli gornju dolinu rijeke Adige od doline rijeke Noce. Morfološka je karakteristika kontrast između planinskih masiva, strmih i neravnih na rubovima, i širokih dolinskih dna, oblikovanih velikim ledenjacima iz kvartara. Na ušću

dolina otvaraju se prostrane i često plodne kotline. Klima u dnu dolina je relativno blaga zimi i topla ljeti, s malo oborina; u planinskim područjima zime su duge i oštretre s obilnim snijegom i kišom. Tek nešto više od jedne trećine ukupne površine stalno je naseljeno. Dolina Venosta i njezine bočne doline predstavljaju najbolje uvjete za naseljavanje ljudi, koja se proteže do 1900 metara nadmorske visine (dolina Solda, dolina Schnals, dolina Passeiertal). Manje omiljene su doline Isarco i Rienza.



Morfologija Južnog Tirola

Većina površine pokrajine nalazi se na velikoj nadmorskoj visini, a samo 14 % je u plodnim dolinama ispod granice od tisuću metara. Tu se odvija najveći dio gospodarskog i društvenog života. Demografski trend karakterizira stalni porast, u usporedbi s negativnim brojkama za Italiju i samu regiju. Dolazi do redistribucije stanovništva između općine Bolzano, koja se progresivno smanjuje, i proizvodnih centara, koji doživljavaju snažan proizvodni razvoj. Više od 500.000 – otprilike 530.000 u cijeloj provinciji i otprilike 110.000 u Bolzanu – stanovnika Južnog Tirola pripada trima različitim jezičnim skupinama: njemački (62,3 % stanovništva), talijanski (23,4 % stanovništva) i mala skupina ladinskog jezika(4,1 % stanovništva) koji žive u regiji zajedno s ljudima iz preko 150 zemalja (10,2 % stanovništva dolazi iz drugih zemalja). Ova kulturno raznolika zajednica nudi mnogo mogućnosti za društvo i poslovanje. Zahvaljujući svojoj političkoj autonomiji, Južni Tirol može podržavati gospodarstvo u pokrajini na održiv način.



Stanovništvo Južnog Tirola 2020.

Poglavlje 4: Gospodarski izgledi, izazovi i potrebe

4.1 Prioritet 1: Gospodarski rast i konkurentnost

4.1.1 Koruška

Osnovni gospodarski parametri

Broj registriranih poduzeća 37.655

Glavni sektori u %: (2020.)

- Usluge (64,2 %): trgovina, nekretnine, turizam, zdravstvo i socijalne usluge
- Proizvodnja (34,3 %): proizvodnja robe, građevinarstvo, opskrba energijom i vodom
- Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo (1,5 %)

Uvoz: 6,2 b EURO (2020.)

Izvoz: 6,8 b EURO (2020.)

Izvoz – kvota za industriju 66 %

Uvoz – opća kvota za Korušku 33,1 %

Izvor: Vlada Koruške, Gospodarsko izvješće 2020.

Pregled gospodarstva. Poslovna lokacija Koruške udružuje snage sa znanjem, visokokvalitetnim tehnologijama i atraktivnim mješavinama podružnica, ugrađena u inovativna okruženja. Ulagači imaju koristi od stabilnih pravnih propisa, stabilnog poslovnog poreznog sustava i različitih programa financiranja. Središnji geografski položaj kao europsko središte, umjerene cijene, visoka kupovna moć, fleksibilno radno pravo, atraktivne subvencije za proizvodnju i istraživanje i razvoj, besplatne usluge ulagačima, učinkovit sustav socijalne skrbi i visoka razina sigurnosti, najbolji su razlozi za ulaganje u Korušku.¹³

Koruška je u posljednjih nekoliko godina zabilježila ogroman gospodarski razvoj u sektorima tehnologije, inovacija i istraživanja. Omjer istraživanja značajno je porastao od 2009. godine i trenutačno je na četvrtom mjestu s 3,19 % u usporedbi s ostalim saveznim državama u Austriji. To pokazuje iznimno visok udio (75 %) poslovnog istraživanja i razvoja.¹⁴

Gospodarstvo Koruške napreduje punom parom, posebno u području tehnologije, inovacija i istraživanja: Intenzitet istraživanja je u stalnom i značajnom porastu od 2009. Koruška trenutačno troši 3,15 posto svog BDP-a na istraživanje, što je stavlja na četvрто mjesto u usporedbi s drugim austrijskim regijama. Visok udio korporativnog istraživanja i razvoja također je neobično visok i iznosi 75 posto.

Za to su uveliko zaslužne međunarodne vodeće tvrtke kao što su Infineon Technologies Austria, Lam Research, Kapsch TrafficCom i Flex. Zajedno s mnogim malim i srednjim poduzećima usmjerenim na istraživanje, ove tvrtke igraju važnu ulogu u oblikovanju razvoja u oblastima kao što su elektronika i mikroelektronika, mehatronika i medicinski inženjering. Infineon Technologies AG, na primjer, globalni je lider u rješenjima poluvodiča. Oni prate i istražuju buduće trendove u segmentima automobilske industrije, industrijske kontrole napajanja, upravljanja energijom i višestrukim tržištima

¹³ Izvor: <https://www.wko.at/service/Austrian-Economic-Chambers.html>

¹⁴ Izvor: Gospodarsko izvješće za Korušku, 2019.

te digitalnih sigurnosnih rješenja.¹⁵

Gospodarski razvoj u Koruškoj. Nakon značajnog pada u 2020. godini zbog pandemije koronavirusa, Koruška se vratila rastu u prethodnoj godini. Najvažnija pokretačka snaga bila je industrija, koja je najviše rasla u Austriji.

Izvješće pokazuje da je Koruška prošle godine imala najveći rast proizvodnje od svih zemalja zahvaljujući posebno stabilnoj elektroničkoj industriji. Budući da je i uslužni sektor bio jači nego u drugim saveznim državama, rast BDP-a Koruške u 2021. godini iznosio je 5,8 %, što je znatno iznad državnog prosjeka koji je iznosio 4,8 %.

Od početka 2022. godine sukob između Rusije i Ukrajine, nedostatak radne snage i nesigurna situacija s opskrbom energijom doveli su do nesigurnih gospodarskih izgleda. Broj zaposlenih pokazuje porast od 5,2 % u prvom mjesecu 2022. U usporedbi s razinom prije krize u veljači 2019., zaposlenost je porasla za 2,3 %.

Gospodarski izazovi i ciljevi. Više od 37.655 poduzetnika štedi otprilike 200.000 radnih mjesta u Koruškoj. Stvaraju visoku dodanu vrijednost, plaće i nadnice, kao i poreze i pristojbe od kojih trenutačno živi pola milijuna ljudi u Koruškoj.

Vlada Koruške teži ka ostvarivanju doprinosa smislu nezaposlenosti, siromaštva i migracije. Ulagači koji osnivaju nova poduzeća ili se nastanjuju u Koruškoj mogu otvoriti nova radna mjesta, ponuditi prihod i zadržati kvalificiranu radnu snagu.

Kako bi se povećao regionalni BDP, smanjila stopa nezaposlenosti i ojačala kupovna moć, potrebno je suočiti se sa sljedećim izazovima: povoljno poslovno okruženje i uprava, obrazovana kvalificirana radna snaga, pojednostavljenje zakonskih procedura, vrhunski ujjeti u smislu dobro razvijene infrastrukture i digitalizacije, poticanje ulaganja, razmatranje održivosti i okoliša, podrška istraživanju i inovacijama.

Za Korušku je bitno ojačati zajedničke, preklapajuće interese i mjere sa susjednim regijama. Sa svojim brojnim prednostima i potencijalom kao središnjeg čvorišta Europe, prednost su odgovarajuća podrška i financiranje.¹⁶

Izvoz i uvoz. 2500 međunarodnih poduzeća otvara 70.000 radnih mjesta. Izvozna industrija najvažniji je gospodarski stup u Koruškoj, stoga je vanjska trgovina i dalje vodeća skupina.

Vanjskotrgovinski deficit veći je od pola milijuna eura, što znači da je izvoz (8,068 milijardi eura) veći od uvoza (7,552 milijarde eura). Time se opravdava ekskluzivnost u Austriji, kao jednoj od pet vodećih saveznih pokrajina koja pokazuje pozitivan doprinos trgovinskoj bilanci. 7 od 10 eura generiraju koruška poduzeća izvan granica. Najvažniji trgovinski partner unutar Austrije i dalje je Njemačka. Međutim, Italija i Kina su najvažnija inozemna tržišta za koruško gospodarstvo kada su u pitanju izvoz i uvoz. Posebno treba istaći Italiju koja je na drugom mjestu i bilježi rast od preko 30 % kada su u pitanju

¹⁵ Izvor: Invest in Austria, Business Location Carinthia, 2019 <https://www.carinthia.com/en/business-technology>

¹⁶ Izvor: Gospodarska komora Koruške, <https://news.wko.at/news/kaernten/Arbeitsplatzticker.html> / Izvor: Economic Chamber of Carinthia, Carinthian Standortprogramm

izvoz i uvoz. Slovenija također nastavlja rasti kao izvozno tržište nakon kratkog pada 2020. godine te je stoga od posebne važnosti za izvoznu industriju Koruške u regiji Alpe-Jadran.¹⁷

4.1.2 Štajerska

Glavni sektori – zaposlenici u %: (2021/2022.)

- Usluge (68,5 %): Trgovina, nekretnine, turizam itd.
- Proizvodnja (30,5 %): proizvodnja robe, graditeljstvo, opskrba energijom i vodom itd.
- Poljoprivreda, šumarstvo (1,1 %)

Uvoz: 20,24 b (2021.)

Izvoz: 25,80 b (2021.)

Razvoj i istraživanje 5,15 % (2019.)

Izvor: WIBIS, Wirtschaftsbericht 2021: https://wibis-steiermark.at/fileadmin/user_upload/wibis_stiermark/studienpool/Wirtschaftsbericht%202021.pdf

U 2020. godini **regionalni BDP** Štajerske iznosio je 48,5 milijuna, što čini 12,8 % austrijskog BDP-a. Regionalni BDP po glavi stanovnika dosegao je 39.000 eura, odnosno 92 % austrijskog prosjeka (WIBIS, Wirtschaftsbericht 2021.).

Štajersko gospodarstvo pokreće vanjska trgovina. Globalna potražnja za regionalno proizvedenim dobrima intenzivno ovisi o brojnim egzogenim utjecajima. Gospodarski rast u određenim ciljnim zemljama (glavnim trgovinskim partnerima) igra odlučujuću ulogu. Izvozna industrija je dobro pozicionirana, visoko specijalizirana i upotrebljava svoje komparativne prednosti.

Štajerska je jedna od austrijskih regija koja ima **pozitivnu trgovinsku bilancu** s 25,80 milijardi eura izvoza i 20,24 milijardi eura uvoza u 2021. Regionalni izvoz predstavlja 15,7 % nacionalnog izvoza, što Štajersku stavlja na drugo mjesto iza Gornje Austrije (25,8 %). Uvoz u Štajersku predstavlja 11,8 % ukupnog nacionalnog uvoza iz Austrije (WIBIS, Wirtschaftsbericht 2021.).

Stopa **zaposlenosti** u Štajerskoj značajno se povećala 2021. godine. Nezaposlenost je istovremeno doživjela jasan pad. Povećanje broja radnih mjeseta od +2,4 % dovelo je do ukupnog broja od 582.894 radnika (austrijski prosjek: +2,3 %). Ovaj dinamični proces uglavnom su pokretali proizvodnja motornih vozila, namještaja i druge robe, poslovne usluge, informacijske usluge i komunikacija, prijevoz, skladištenje i smještaj (WIBIS, Wirtschaftsbericht 2021.). Godine 2021. **stopa nezaposlenosti** u Štajerskoj bila je ispod nacionalnog prosjeka sa 6,5 % u odnosu na 8,0 % i ispod europskog prosjeka (7,7 %) (Land Steiermark)

¹⁷ (Izvor: Gospodarska komora Koruške, www.exportoffensive-ktn.at)

Bez obzira na relativnu važnost poljoprivrednog sektora, gospodarski sektor Štajerske prošao je značajne strukturne promjene tijekom proteklih desetljeća, kretajući se prema **raznolikijem krajoliku industrije i usluga**. Do kasnih 1980-ih industrija željeza i čelika, kao i automobilska industrija, bile su dominantne grane gospodarstva. Međutim, ti su sektori pretrpjeli dramatičan pad tijekom 1990-ih. Samo se potonji sektor (dobavljači automobila) u potpunosti oporavio i ponovno stekao vidljivost na međunarodnom tržištu.¹⁸

Trenutačna snaga štajerskog gospodarstva temelji se na sljedećim područjima kompetencije koje uživaju međunarodni uspjeh zahvaljujući vrhunskim industrijskim poduzećima, ustanovama za obuku i istraživanje te strateškoj suradnji između znanosti i industrije:

- mobilnost (automobili, željeznica, zrakoplovstvo)
- tehnologija u zdravstvu (medicinska tehnologija, biotehnologija, prehrambena tehnologija)
- zelena tehnologija (energetske i ekološke tehnologije, drvo, celuloza i papir)

Velika poduzeća kao što su Andritz AG – pružatelj rješenja za specijalne industrije diljem svijeta od obnovljivih izvora energije do obrade metala, AVL List GmbH – vodeće svjetsko neovisno inženjersko poduzeće za sustave pogonskih sklopova i Anton Paar GmbH – stručnjaci za laboratorijske mjerne uređaje, automatizaciju i rješenja iz robotike u središtu su ključnih sektora Štajerske. Štajerska se također može pohvaliti nagrađivanom ustanovom Biobank Graz – jednom od najvećih kliničkih banki bioloških uzoraka u Europi.¹⁹

Izazovi i strateška usmjerenja

Gospodarska strategija Štajerske za 2030. bavi se trenutačnim izazovima i pridonosi dosljednoj težnji ka putevima obnove i prilagodbe u svjetlu promjenjivih uvjeta okvira. U srcu nove strategije je moto „Novi rast – Nove mogućnosti – Nova kvaliteta“. Nova kvaliteta poslovanja i života znači da su promjene u našem okruženju sve jasnije i da ih treba shvatiti ozbiljno. Postoje novi rizici (problemni u opskrbnom lancu, rastuće cijene sirovina i energije, sigurnost opskrbe energijom), nova ograničenja, ali i nove prilike i izazovi. Primarni je cilj u nadolazećim godinama poticanje održivog gospodarskog razvoja. Održivost se shvaća sveobuhvatno. Klimatski prihvatljive poslovne prakse imaju jednako važnu ulogu kao i poduzetničke inovacije s posebno velikim budućim potencijalom. Konkretno, gospodarska će se politika i dalje usredotočiti na interakciju između temeljnih tehnoloških kompetencija materijala i tehnologija materijala, proizvodnih tehnologija, strojarstva i inženjerstva postrojenja, digitalnih tehnologija i mikroelektronike te tri vodeća tržišta mobilnosti, zelene tehnologije i tehnologije u zdravstvu.²⁰

4.1.3 Slovenia

Pregled gospodarstva

Gospodarski rast Slovenije (s 52 milijarde eura BDP-a predstavlja 0,4 % gospodarstva EU-27) iznosio je 8,1 % u 2021., što je bio 6. najveći rast među članicama EU-27. Medijan rasta u državama

¹⁸ Izvor: https://www.wirtschaft.steiermark.at/cms/dokumente/12875085_160361770/c35074c9/Wirtschaftsstrategie_Stmk_2030.pdf

¹⁹ Izvor: https://www.wirtschaft.steiermark.at/cms/dokumente/12875085_160361770/c35074c9/Wirtschaftsstrategie_Stmk_2030.pdf

²⁰ Izvor: <https://www.wirtschaft.steiermark.at/cms/ziel/162478749/DE/>

članicama iznosio je 5,6 %, a prosjek je bio 5,4 %. To je bio nevjerovatno visok porast, jer su pandemije gurnule slovensko gospodarstvo u visoku kontrakciju (-4,2 %). U prvoj polovini 2022. godine međugodišnji rast BDP-a iznosio je 8,9 %, uglavnom zbog većeg rasta osobne potrošnje i visokog doprinosa promjena zaliha u prvoj polovini godine. Za 2022. očekuje se rast BDP-a od 5,6 %. Za 2023. najoptimističniji neovisni prognozer očekuje 2,8 % realnog rasta BDP-a, dok je najpesimističniji 0,6 % (Consensus Economics, rujan 2022.).

U prosincu 2021. godišnji rast potrošačkih cijena iznosio je 4,9 %, dok prosječna godišnja inflacija u 2021. iznosila 1,9 %. Rast potrošačkih cijena ubrzao se od srpnja 2021., u prosjeku 8,4 % u prvih devet mjeseci 2022. u usporedbi s istim razdobljem prošle godine i dosegnuo je 10 % u rujnu 2022. Inflaciji su najviše pridonijele više cijene energenata, zbog zaoštrenje geopolitičke situacije i veće potražnje. Consensus Economics za prosječni rast CPI-a trenutačno (rujan 2022.) uzima 9,0 % za 2022. i 5,9 % za 2023.

Osnovni gospodarski parametri za 2021.	
Broj registriranih poduzeća	185.935
Glavni sektori u %:	Usluge 64,7 % (trgovina, nekretnine, turizam...) Industrija i graditeljstvo: 33 % Poljoprivreda: 2,3 %
Uvoz:	43,5 milijuna eura
Izvoz	40,7 milijuna eura
Izvor: SURS 2022.	
Stopa inflacije	1,9 %
Stopa nezaposlenosti (ILO)	4,7 %
Izvor: Eurostat, Agencija za statistiku Republike Slovenije, Consensus Economics	

U 2021. suficit tekućeg računa iznosio je 1,7 milijardi eura (3,4 % BDP-a), što je upola manje nego u 2020. Slovenski izvoz robe u 2021. iznosio je 39,4 milijarde eura i bio je 20 % veći nego u 2020. Izvoz u zemlje koje nisu članice EU iznosio je 26,3 milijarde eura (porast od 20 %). U 2021. Slovenija je uvezla robe u vrijednosti od 42 milijarde eura, što je 31 % više nego 2020. (iz EU zemalja uvezeno je 26 % više, iz zemalja koje nisu članice 41 % više robe). Veći uvoz robe prvenstveno je rezultat rasta domaće potrošnje (kućanstava), investicija, ali i viših cijena u kategoriji energenata i ostalih sirovina. Nakon

višegodišnjeg robnog suficita, u 2021. godini zabilježen je trgovinski deficit od 2,5 milijardi eura, što je najveći deficit u posljednjih deset godina. Deficit je ostvaren kako u trgovini s članicama EU tako i u trgovini s zemljama koje nisu članice (u 2020. deficit s EU-27 i s zemljama koje nisu članice EU). Rast uvoza i izvoza usporit će se u 2023., uglavnom zbog usporavanja ukupnog rasta vanjske potražnje.

Slovenija je u 2021. godini najviše robe izvezla u Njemačku (17,3 % ukupnog izvoza robe), zatim u Švicarsku (13,3 %), Italiju (10,7 %), Hrvatsku (8,0 %) i Austriju (6,6 %), a najviše robe je uvezla iz Njemačke (14,9 % ukupnog uvoza), zatim Italije (11,4 %), Švicarske (10,2 %), Kine (9,9 %) i Austrije (8,8 %).

Najveći udio u ukupnom izvozu u 2021. godini imali su (prema Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji – eng. Standard International Trade Classification, SITC) proizvodi iz proizvodnog sektora, strojevi i transportna oprema (32,5 % ukupnog izvoza robe), a zatim kemikalije i slični proizvodi (27,8 %), industrijski proizvodi razvrstani uglavnom prema materijalu (18,1 %), razni gotovi proizvodi (9,7 %) te mineralna goriva, maziva i slični materijali (4,2 %). Najveći udio u ukupnom uvozu u 2021. također su doprinijeli spomenuti proizvodni sektori, iako ne istim redoslijedom, budući da su na prvom mjestu kemikalije i slični proizvodi (29,2 % ukupnog uvoza), zatim strojevi i transportna oprema (27,1 %), industrijski proizvodi razvrstani uglavnom prema materijalu (16,7 %), razni gotovi proizvodi (8,4 %) te mineralna goriva, maziva i slični materijali (7,5 %).

Izvor: Eurostat, Agencija za statistiku Republike Slovenije, Consensus Economics

Izazovi

Povećanje, konkurentnost i internacionalizacija malih i srednjih poduzeća ostaju ključni izazovi. Udio Slovenije u poduzećima s visokim rastom ostaje ispod prosjeka EU-a (8,74 % u Sloveniji u usporedbi s prosjekom EU-a od 9,9 %; Europska komisija, 2018i). Rast poduzeća u malom gospodarstvu, kao što je Slovenija, povezan je sa sposobnošću poduzeća da se natječu na međunarodnim tržištima. Dok je slovensko gospodarstvo u cjelini dobro integrirano u globalne lance vrijednosti (IMAD, 2018.), njegova **manja poduzeća** i poduzeća u **tradicionalnijim sektorima zaostaju u internacionalizaciji**. Političke mјere za rješavanje ove slabosti, kao što su zajmovi za izvoze koje je odobrila Slovenska izvozna i razvojna banka ili noviji Zakon o promoviranju ulaganja, do sada su proizvele samo ograničen učinak (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 36).

Usmjeravanje ulaganja na vještine, okoliš, prometnu i energetsку infrastrukturu, kao i na istraživanje i razvoj ojačalo bi konkurentnost i produktivnost. Ulaganja kao udio u BDP-u u Sloveniji i dalje su ispod prosjeka EU. Ograničenja vještina i spora digitalna transformacija ograničavaju rast produktivnosti, dok nedovoljna ekološka infrastruktura, nedostatak održivih prometnih veza i nizak udio zelene energije koče gospodarski razvoj u manje razvijenim regijama.

4.1.4 Istarska županija

Osnovni gospodarski parametri

Broj poduzeća ²¹ (Članovi HGK – Županijske komore Pula)	11.753
Glavni sektori ²² (prema ukupno prihodu)	<ul style="list-style-type: none"> • Proizvodnja: 25 % • Veleprodaja i maloprodaja: 23 % • Smještaj i usluživanje hrane: 18 % • Graditeljstvo: 12 %
Izvoz²³ (tisuće eura) 2021.	631.577
Uvoz²⁴ (tisuće eura) 2021.	768.498
Glavni sektori izvoza (2021.) • Proizvodnja: 73 % • Veleprodaja i maloprodaja: 19 % • Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti: 2 %	Glavni sektori i uvoza (2021.) • Proizvodnja: 49 % • Veleprodaja i maloprodaja: 43 % • Graditeljstvo: 1 %
Glavne države za izvoz (2021.) • Italija: 41 % • Slovenija 10 % • Njemačka: 8 %	Glavne države za uvoz (2021.) • Italija: 42 % • Slovenija: 15 % • Njemačka: 8 %

Svojim zemljopisnim položajem, prirodnim resursima, dugogodišnjom opredjeljenošću robnoj razmjeni sa svijetom, kvalificiranom radnom snagom i postignutom razinom stičenog znanja, gospodarstvo Istre u nekim pokazateljima premašuje prosječne statističke vrijednosti u Republici Hrvatskoj, poput BDP-a.

Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika²⁵ u Istarskoj županiji (2019.) iznosi 15.690 eura, što je drugi najveći iznos u Hrvatskoj. Istarska županija sudjeluje sa 6,0 % u BDP-u Hrvatske.

Istarska županija ostvarila je najveći broj dolazaka i noćenja turista u 2021. godini²⁶ - 3,3 milijuna dolazaka i 21,7 milijuna noćenja, što čini 26,4 % ukupno ostvarenih dolazaka turista i 31,0 % ukupno ostvarenih noćenja turista. U usporedbi s 2020. godinom u Istarskoj županiji dolasci turista veći su za 94,2 % dok su noćenja porasla za 89,8 %.

Nedavni gospodarski razvoj u Istarskoj županiji karakteriziraju značajna ulaganja u sektor turizma, informacijskih i komunikacijskih tehnologija, komercijale i graditeljstva, ali i kriza i stečaj najvećeg istarskog brodogradilišta. Gradnja velikih trgovačkih i specijalnih brodova za sada je prestala, ali se brodogradnjom bave preostala dva brodogradilišta koja grade srednje i male brodove raznih namjena. Posljednjih godina najznačajnija ulaganja ostvaruju se u sektoru turizma – to su ulaganja u izgradnju novih smještajnih kapaciteta (5 zvjezdica) i ulaganja u rekonstrukciju postojećih objekata, čime se podiže kvaliteta turističke ponude i unaprjeđuje turistički proizvod, povećavajući atraktivnost destinacija.

²¹ Izvor: www.digitalnakomora.hr

²² Izvor: www.digitalnakomora.hr

²³ **SVI PODACI U VEZI S IZVOZOM SU PRELIMINARNI. FUSNOTA SE MORA IZBRISATI.**

²⁴ **SVI PODACI U VEZI S UVОZOM SU PRELIMINARNI. FUSNOTA SE MORA IZBRISATI.**

²⁵ Izvor: Hrvatski zavod za statistiku: Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, HR_NUTS 2021. – Hr Nuts 2 i države, 2019., po trenutačnim cijenama (ESA 2010.)

²⁶ Izvor: Dolazi i noćenja turista, 2021: <https://podaci.dzs.hr/2021/en/10731>

Istarska županija i jedinice lokalne samouprave potiču ulaganja i gospodarski razvoj kroz više od 30 strateških poduzetničkih zona. Također, uspostavlja se mreža poduzetničkih inkubatora i „coworking“ prostora kao podrška malom poduzetništvu.

Povećanje konkurentnosti gospodarstva jedan je od glavnih ciljeva razvoja Istarske županije. Stoga su aktivnosti koje se provode u županiji usmjereni na prioritete²⁷ kao što su: jačanje istraživanja i razvoja te primjena novih tehnologija i inovacija. Unaprjeđenje poslovnog okruženja za osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća također je ključni prioritet. To su ujedno i izazovi s kojima će se gospodarstvo Istarske županije susresti u narednom razdoblju, posebice s obzirom na digitalnu transformaciju i zeleno gospodarstvo.

4.1.5 Primorsko-goranska županija

Pregled gospodarstva

U Primorsko-goranskoj županiji najveći broj zaposlenika, 21 %, radi u sektoru trgovine, a zatim u prerađivačkoj industriji koja također zapošljava značajan postotak od 17 %. Gotovo 12 % svih zaposlenika radi u turizmu i ugostiteljstvu, a odmah iza njih po broju zaposlenika je graditeljstvo koje zapošljava 11 % svih zaposlenika u Županiji.

Gospodarski pokazatelji

Najvažnije poslovne djelatnosti u Primorsko-goranskoj županiji su trgovina (39 %), prerađivačka industrija (15 %), promet i skladištenje (10 %), graditeljstvo (9 %) te turizam i ugostiteljstvo (7 %).

Krajem 2021. godine u Županiji je bilo registrirano 11.748 tvrtki iz sljedećih pet vodećih sektora, što čini ukupno 69 % svih tvrtki:

- 2.214 tvrtki – sektor trgovine (19 %)
- 1.846 tvrtki – stručno, znanstveno i tehničko područje (16 %)
- 1.643 tvrtki – sektor graditeljstva (14 %)
- 1.329 tvrtki – sektor turizma i ugostiteljstva (11 %)
- 1.088 tvrtki – prerađivačka industrija (9 %)

Ukupni prihodi u 2021. godini iznosili su 6,112 milijuna eura, izvoz je iznosio 1,192 milijuna eura, a uvoz 751 milijun eura.

Tvrtke prema veličini:

- 20 velikih tvrtki 0,2 %
- 98 srednjih tvrtki 0,8 %
- 864 malih tvrtki 7,4 %
- 10.766 mikro tvrtki 91,6 %

Izazovi

²⁷ Izvor: Razvoj strategije Istarske županije do 2020.

PROMETNA INFRASTRUKTURA. U Primorsko-goranskoj županiji postoje dva glavna prometna pravca koji integriraju hrvatsko kopno u europski gospodarski i prometni sustav. To su ruta Dunavski bazen – Jadran – Mediteran, koja povezuje središnje europsko područje alpskog i dunavskog sliva s lukama na Jadranu, a time i s Mediteranom, koja ide od Budimpešte preko Zagreba i jadranska obalna ruta koja povezuje alpsko područje s Jadranom i Bliskim Istokom. Ovako povoljan geografski prometni položaj omogućava Županiji ostvarivanje značajnih gospodarskih protoka robe i putnika te pruža mogućnost gospodarskog napretka, ali to tek treba značajnije iskoristiti. Kako bi u potpunosti iskoristila svoj fizičko i geografski položaj, Primorsko-goranska županija mora razvijati prometne mreže i druge infrastrukturne sustave kako bi što bolje razvila temeljnu lučko-prometnu funkciju. Stoga su u planu nove investicije koje će, kada budu realizirane, donijeti dodatnu vrijednost geostrateškom položaju Hrvatske i ove županije.

TURISTIČKA INFRASTRUKTURA. Primorsko-goranska županija jedna je od turistički najrazvijenijih regija u Hrvatskoj, poznata kao Kvarner. Turizam ima preko 160 godina dugu tradiciju razvoja od izgradnje prvog hotela u Opatiji. Kvarner je ekološki čisto područje, s bogatom kulturnom i povijesnom baštinom, bogatim turističkim programima i mogućnostima aktivnog odmora. Turistima u županiji na raspolaganju je 190.064 kreveta.

MARINE I LUKE. Razvoj nautičkog turizma važna je prekretnica u razvoju Primorsko-goranske županije. Uz postojeće nautičke turističke luke, postoje iznimni fizički potencijali i potreba za razvojem novih marina kao puta prema osebujnoj nautičkoj destinaciji, uzimajući u obzir uvjete područja, njegovu funkcionalnu, društvenu i gospodarsku organizaciju, i okolišne uvjete.

POSLOVNA INFRASTRUKTURA. Kvalitetna mreža gospodarskih zona (proizvodnih i poslovnih) jedan je od stupova gospodarskog razvoja. Uz prikazanu mrežu komercijalnih zona, postoji iznimani potencijal za razvoj zona uz more, prvenstveno primorske namjene (brodogradilišta, mala brodogradilišta i sl.).

USLUGE IZVOZA I UVKOZA. Ukupna vrijednost izvoza u 2021. bila je 1,192 milijuna eura. Najuspješnije izvozne djelatnosti su proizvodnja, transport i trgovina.

Ukupna vrijednost uvoza u 2021. bila je 751 milijun eura. Uvozno orijentirane djelatnosti bile su: trgovina, prerađivačka industrija, promet, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti te graditeljstvo.

4.1.6 Furlanija-Julijска krajina

Pregled gospodarstva²⁸

Godina 2018. pokazala je rast gospodarstva Furlanija-Julijске krajine. BDP je u drugoj polovici godine usporio po pitanju domaće i inozemne potražnje, što je rezultiralo ukupnim trendom porasta nešto manjim od 1 %, sukladno nacionalnim brojkama (procjena tvrtke Prometeia). Doprinos izvoza bio je pozitivan (+4,2 % realne promjene) i rasta domaće potražnje (+1,1 %), potaknut dobrom investicijskom

²⁸ Izvori:

<http://www.investinfg.it/cms/it/>

Documento di Economia e Finanza regionale 2020, 1. srpanj 2019. Trst

Centro Studi Camera di Commercio di Pordenone-Udine

<https://www.regione.fvg.it/rafvg/cms/RAFVG/fondi-europei-fvg-internazionale/Strategia-specializzazione-intelligente/>

Regional Innovation Scoreboard https://interactivetool.eu/RIS/RIS_2.html#d

dinamikom (+3,8 %) podržanom likvidnošću poduzeća i upornošću povoljnih uvjeta kreditiranja, kao što pokazuje istraživanje Banca d'Italia o industrijskim poduzećima.

Svi sektori, uključujući graditeljstvo, dali su pozitivan doprinos regionalnom gospodarstvu. Proizvodnja je bila najdinamičnija: dodana vrijednost proizvodnje realno je porasla za +1,7 %. Unutar industrijskog sektora, izgradnja je nastavila rasti i kao rezultat veće živahnosti tržišta stambenih nekretnina. Više je zadržana, iako još uvijek pozitivna, dinamika dodane vrijednosti usluga u 2018., koja je porasla za 0,8 %: posebice je učinkovit doprinos dao turizam (+ 3,6 % prisutnosti turista), transport (kretanje robe u luci Trst premašilo je +1,2 %, postavljajući rekord u 2017.) i finansijske usluge.

Pokazatelji koji opisuju tržište rada dodatno su poboljšani u 2018. godini. Porast zaposlenosti (+1,1 % u odnosu na 2017.), koji je posebice pogodio žensku (+1,7 %) i neovisnu komponentu (+3,5 %), povezan je sa stabilizacijom stope nezaposlenosti na 6,7 %, što znači oko četiri postotna boda manje od državnog prosjeka. Stopa dugotrajne nezaposlenosti blago je pala s 3,3 % na 3,2 %, što je otprilike polovica talijanskog prosjeka.

Proizvodni sustav Furlanija-Julijске krajine sastoji se od malih i srednjih poduzeća, ali postoji nekoliko velikih tvrtki u regiji koje posluju u sektorima brodogradnje, osiguranja i električnih uređaja (broj registriranih poduzeća u 2018. iznosio je 102.635).

Glavni gospodarski model predstavlja sedam industrijskih klastera u Furlanija-Julijskoj krajini:

- Poljoprivredno-prehrambeni i biogospodarski klaster
- Kulturni, kreativni i turistički klaster
- Klaster namještaja/doma FVG
- Komponente i termo-elektromehanički klaster
- Informacijsko-komunikacijski klaster i digitalni sektor
- Klaster pomorske tehnologije, koji uključuje brodogradnju, jedrenje, opskrbni lanac, transport, logistiku,
usluge navigacije i nautike
- Klaster pametnog zdravstva povezan s biomedicinskim, biotehnološkim i bioinformatičkim sektorom. Uslužna poduzeća specijalizirana su za poslovne i ugostiteljske usluge, što je rezultat raznolike turističke ponude.

Ukupni osnovni gospodarski parametri Furlanija-Julijске krajine	
Broj registriranih poduzeća (2018.)	102.635
Glavni sektori u % (2017.) Na temelju regionalnog BDP-a	Usluge (finansijske usluge, osiguranje, savjetovanje, nekretnine, znanstveno istraživanje i razvoj itd.): (51 %) Sektor trgovine, turizma, prometa i informacijske i komunikacijske tehnologije: (20,2 %)

	Proizvodnja: (23 %) Građevinska industrija: (4 %) Poljoprivreda: (1,9 %)
Uvoz (€) (2019.)	8,7 milijuna
Izvoz (€) (2019.)	15,5 milijuna
Stopa nezaposlenosti:	6,8 %

Izvor: Istat i Infocamere

Uvoz i izvoz

U 2018. Furlanija-Julijjska krajina izvezla je robu i proizvode u ukupnoj vrijednosti od 15,5 milijardi eura (oko 40 % svog BDP-a), a uvezla u vrijednosti od 8,7 milijardi eura.

Udio izvoza pokazao se kao pokretačka snaga regionalnog gospodarstva; vrijednost izvoza porasla je za 12,1 % od 2016. do 2018., bilježeći pozitivan trgovinski deficit od 6972 milijuna eura. Unatoč padu globalne potražnje, postoje predviđanja za povećanje izvoznih tokova od 2,1 % u 2019. Glavna izvozna odredišta regionalnog proizvodnog sektora u 2018. i dalje su Austrija, Velika Britanija, Njemačka i Francuska unutar EU, dok su SAD i Kina i dalje glavni partneri izvan EU.

Vizija

Prema Regionalnoj tablici inovacija za 2019., Furlanija-Julijjska krajina rangirana je kao snažan inovator, čija je izvedba inovacija porasla tijekom vremena (7,7 %).

Zapravo, Indeks regionalne inovacije (eng. Regional Innovation Index, RII) porastao je u razdoblju od 2011. do 2018. za 7,7 bodova, što je omogućilo Furlanija-Julijskoj krajini da bude najinovativnija talijanska regija u 2019. godini.

U usporedbi s talijanskim prosjekom, Furlanija-Julijjska krajina uvijek prednjači u svim čimbenicima koji čine RII.

Međutim, u usporedbi s evropskim prosjekom, regija pokazuje slabosti u pogledu tercijarnog obrazovanja (44 % ispod prosjeka EU) i rashoda za istraživanje i razvoj poslovnog sektora (22 % ispod prosjeka EU). Naprotiv, regija pokazuje snagu u području međunarodnih znanstvenih zajedničkih objava (36 % iznad prosjeka EU) i primjena dizajna (43 % iznad talijanskog prosjeka, 62 % iznad prosjeka EU).

Vizija Furlanija-Julijjske krajine unutar inteligentne specijalizacije zamišljena je kao integrirani odgovor na potrebe koje proizlaze iz teritorija, s ciljem poboljšanja dva glavna karakteristična elementa regije: a) inovativni proizvodni poziv; b) postojanje izvrsne znanstvene ponude i sposobnost stvaranja kvalificiranog ljudskog kapitala.

Unutar ciljanih područja specijalizacije: poljoprivredno-prehrabeni; strateški proizvodni lanci: inženjering i kućni sustav; pomorske tehnologije; pametno zdravstvo; kultura, kreativnost i turizam

identificirane su specifične razvojne putanje, a očekivane promjene kroz selektivna javna ulaganja u IRI su:

a) konkurentna konsolidacija i repositioniranje industrijskih i proizvodnih nekretnina prema segmentima opskrbnog lanca i tržištima s većom dodanom vrijednošću; b) promjena regionalnog gospodarskog proizvodnog sustava prema novim područjima sposobnim za generiranje novih radnih mesta, otvaranje novih tržišta ili tržišnih segmenata, razvoj novih, modernih i kreativnih industrija, kroz sljedeće metodološke prioritete intervencije:

- Razvijati suradnju i sinergiju između poduzeća i između poduzeća i znanstvenih struktura;
- Promicati poslovna ulaganja u inovacije i industrijalizaciju rezultata istraživanja;
- Promicati novo inovativno poduzetništvo.

4.1.7 Regija Veneto

Regija Veneto povjesno je poljoprivredna i poznata je kao zemlja masovnog iseljavanja. Od 1970. godine doživjela je značajan porast zahvaljujući svom poznatom „razvojnemu modelu“, kojeg karakterizira snažna poduzetnička orientacija prema izvozu, posebno za tradicionalne gospodarske sektore, te snažna socijalna kohezija. Trenutačno je Veneto treća najbogatija regija u Italiji (s BDP-om od oko 152 milijarde eura, 9,2 % talijanskog BDP-a) nakon Lombardije i Lacija. To je jedna od najvažnijih i najdinamičnijih gospodarskih stvarnosti u Italiji (31.250 eura BDP-a po stanovniku, 4.000 eura više od nacionalnog prosjeka) i jedna od najnaprednijih regija Europske unije. **Osnovni gospodarski parametri – 2021. godina**

Broj registriranih poduzeća

- 479.437

Glavni sektori u %:

- G Veleprodaja i maloprodaja (22 %)
- F Graditeljstvo (15 %)
- A Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo (14 %)
- C Proizvodnja (11 %)
- I Usluge smještaja i ugostiteljstva (7 %)
- L Poslovanje nekretninama (7 %)

Uvoz:	53.304 milijuna eura
Izvoz	70.252 milijuna eura
Zaposlenika	2.140 milijuna
Stopa zaposlenosti	65,7 %
Stopa nezaposlenosti	5,3 %

Izvor: Unioncamere Veneto elaboration on Infocamere and Istat data

https://www.unioncamereveneto.it/wp-content/uploads/2022/08/2022_08_VenetoBarometro.pdf

Veneto ima mala i srednja poduzeća (više od 86 % ima manje od 5 zaposlenih) raspoređena po cijelome teritoriju koja su u srcu regionalnog gospodarstva. 429.779 aktivnih proizvodnih jedinica (1 na svakih 10 stanovnika) koje karakterizira izuzetna fleksibilnost, inicijativa i brz odgovor na potrebe svjetskog tržišta. Mala i srednja poduzeća koja pokrivaju gotovo sve sektore: od tradicionalnijih (hrana, vino, obrada stakla i keramike, nakita, namještaja, mode, tehničke opreme, turizma, strojeva)

do najnaprednijih (nanotehnologija, biotehnologija, informacijska tehnologija, astrofizika, zrakoplovstvo i mehatronika).

Najproduktivniji je proizvodni sektor, s preko 49.000 jedinica. Sektori tekstila, odjeće i obuće sinonim su za kvalitetu „Napravljeno u Italiji” u cijelom svijetu. Industrija metalnih konstrukcija, koja je najvažnija po broju postojećih poduzeća i broja zaposlenika, proširila se do te mjere da sada uključuje više od 16.000 poduzeća. Oblast obrade drva i namještaja obuhvaća 6.600 poduzeća i predstavlja područje od velikog značaja u nacionalnim razmjerima.

Područje Veneto obično je podijeljeno na industrijske klasterne, što znači da je svako područje specijalizirano za određeno područje i snažno izvozno orijentirano. Današnji tradicionalni klasteri Veneta su sustavi koje karakterizira geografska koegzistencija visoke koncentracije poduzeća u istom sektoru, koji svi zajedno pružaju značajan proizvodni sustav, kao i skup kvalificiranih institucionalnih igrača koji obavljaju aktivnosti podrške za lokalnu gospodarsku strukturu. Proizvodni sustav regije Veneto gospodarska je stvarnost koja kombinira elemente inovacije i modernizacije s tradicionalnijim aspektima i vrijednostima.

Sustav regije Veneto izvozno je orijentiran; s godišnjim prometom od preko 70 milijuna eura, to je druga regija u Italiji nakon Lombardije, čiji inozemni izvoz iznosi 13,6 % ukupnog nacionalnog izvoza. Proizvodnja regije Veneto (gotovo svi prodani proizvodi) namijenjena je prvenstveno europskom tržištu (osobito Njemačkoj, Francuskoj, Velikoj Britaniji i Španjolskoj) koje ima 56 % udjela koji je u posljednjih nekoliko godina smanjen u korist trgovine izvan granica EU. Vodeći trgovinski partneri regije Veneto su Njemačka, Francuska i SAD za izvoz i Njemačka, Kina i Francuska za uvoz. Posljednjih godina prekogranične aktivnosti uglavnom su usmjerene na nova tržišta u zemljama u razvoju i gledaju na moderne rute međunarodne trgovine, ističući snagu BRICS-a i Azije. Glavni visoko specijalizirani izvozni sektori regije Veneto su strojevi, metali, odjeća, obuća, naočale, hrana, pića, kućanski aparati itd.

Iako je njen značaj opao u posljednjih 20-30 godina, poljoprivreda i dalje igra značajnu ulogu u regionalnom gospodarstvu. Obradivi usjevi i dalje prevladavaju u selima regije Veneto, s više od dvije trećine obradive zemlje, a slijede pašnjaci i šume. Postoji oko 65.000 farmi (10 % od ukupnog broja u Italiji). Vino zauzima prvo mjesto među visokokvalitetnim proizvodima (20 % talijanske kvalitetne proizvodnje). Glavni sektori uključuju proizvode PDO (Zaštićena oznaka podrijetla) i PGI (Zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla): dvije oznake koje jamče njihovo podrijetlo i visoku kvalitetu.

4.1.8 Autonomna pokrajina Bolzano

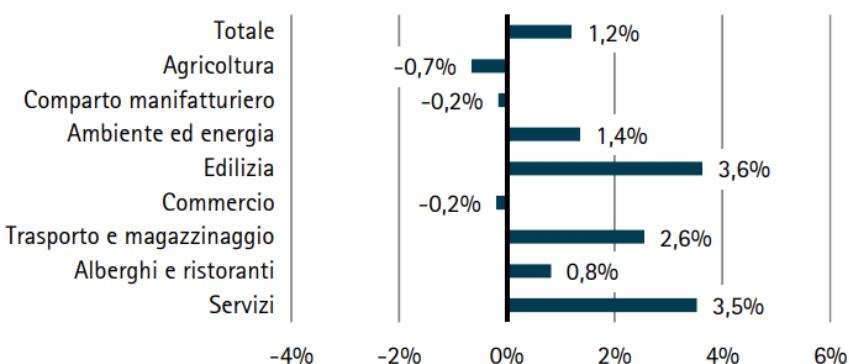
Fokus na gospodarstvo Južnog Tirola

Gospodarstvo Južnog Tirola karakterizira njegova ravnoteža. Postoji dobar omjer između poljoprivrede (4,6 %), industrije i obrta (23,6 %), trgovine (16,3 %), turizma (11,1 %) i privatnih uslužnih djelatnosti (17,5 %).

Institut za gospodarska istraživanja (eng. Institute for Economic Research, IER) provodi analize, ankete i istraživačke radove kako bi Gospodarskoj komorji, odjelima pokrajinske uprave, tvrtkama i poslovnim udrugama pružio informacije za ocjenu stanja i razvoja gospodarstva Južnog Tirola, kao i praktičnim mjerama za promicanje gospodarstva. Prema izvješću iz kolovoza 2022. o stanju i razvoju gospodarstva Južnog Tirola, krajem srpnja bile su registrirane 60.842 tvrtke. U odnosu na isti mjesec prošle godine njihov je broj veći za 1,2 %. Što se pojedinačnih sektora tiče, broj poduzeća porastao je u graditeljstvu (+3,6 %), uslužnim djelatnostima (+3,5 %), prometu (+2,6 %), okolišu i energetici (+1,4 %) te turizmu (+0,8 %). S druge strane, blagi pad zabilježen je u poljoprivredi (-0,7 %), proizvodnji (-0,2 %) i trgovini (-0,2 %).

Imprese in Alto Adige per settore produttivo

Variazione percentuale tra luglio 2021 e luglio 2022



Fonte: Infocamere

© 2022 IRE

Poduzeća u Južnom Tirolu prema proizvodnom sektoru

Ove brojke ne ukazuju samo na zdravo gospodarstvo, već i na visok životni standard u Južnom Tirolu. BDP po glavi stanovnika je oko 44.800 eura. Poljoprivreda je oduvijek igrala bitnu ulogu za ovo planinsko područje, dok je mljekarstvo prevladavajući sektor na višim nadmorskim visinama. Poljoprivrednici u dolinama fokusirani su na vinogradarstvo i voćarstvo.

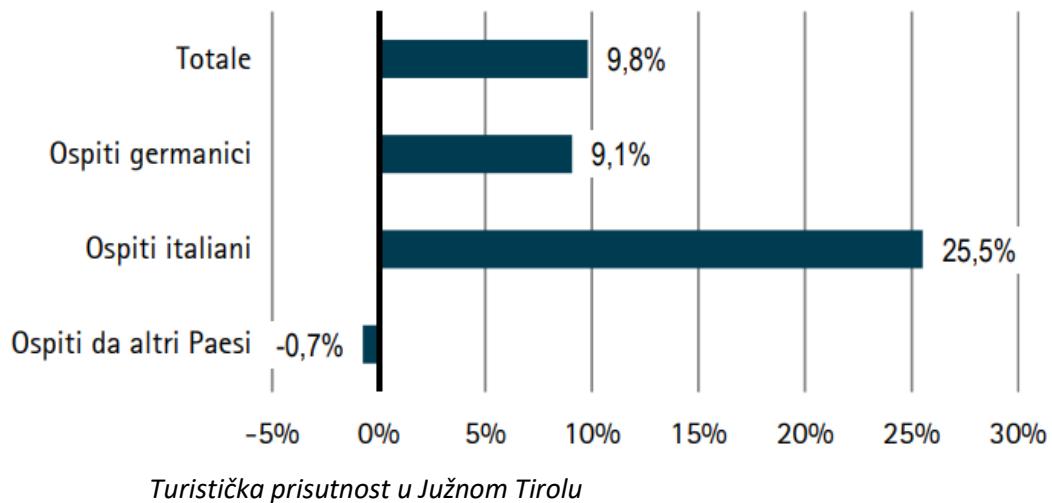
Proizvodnja jabuka jedan je od najreprezentativnijih lokalnih gospodarskih sektora, uključujući proizvode dobivene i prerađene iz jabuka, koji utječe na sve faze lanca vrijednosti jabuke: od proizvodnje, uzgoja, prerade proizvoda i njegovih derivata do distribucije. Južni Tirol sa svojih 18.000 hektara obradive zemlje najveće je zatvoreno područje za uzgoj jabuka u Europi i jedna je od tehnički najvažnijih zemalja za uzgoj jabuka u svijetu. Primjerice, gotovo 1 od 10 jabuka kupljenih diljem Europe dolazi iz Južnog Tirola.

Ne samo da su poljoprivredni proizvodi iz Južnog Tirola popularni u inozemstvu, nego i planine privlače entuzijastične putnike iz bliza i izdaleka. Regija godišnje broji oko 7,7 milijuna turista, a može se reći da je turizam jedna od vitalnih gospodarskih grana. U prosjeku, 85 % posjetitelja dolazi iz talijanskih regija ili susjednih zemalja njemačkog govornog područja na planinarenje ljeti ili skijanje zimi, dok je prosječno 14 % dolazaka posjetitelja koncentrirano u kolovozu. Hoteli i pansioni u Južnom Tirolu visoke kategorije spremaju krevete za svoje goste oko 33 milijuna puta (33,3 milijuna noćenja u 2020.).

Turistički sektor je u lipnju 2022. godine ostvario približno 3,4 milijuna noćenja ili 9,8 % više u odnosu na razinu prije pandemije iz lipnja 2019. godine. Osobito je značajan rast zabilježen kod talijanskih gostiju (+25,5 %), ali su povećana i noćenja njemačkih turista, koja su porasla za 9,1 %. Nasuprot tome, noćenja gostiju iz ostalih stranih zemalja bila su nešto ispod razine iz lipnja 2019. (-0,7 %).

Presenze turistiche in Alto Adige

giugno 2022, variazione rispetto a giugno 2019



Baš kao i sektor turizma, proizvodnu industriju karakteriziraju obiteljska poduzeća. Ova poduzeća u prosjeku zapošljavaju 5 osoba i fokusiraju se na prilagođena rješenja visoke kvalitete za svoje proizvode i usluge. Neka poduzeća u Južnom Tirolu skriveni su šampioni i smatraju se vodećima na tržištu u svojim područjima, kao i pionirima na području zimske tehnologije, proizvodnje hrane, energije i graditeljstva, pokazujući visok stupanj inovativnosti.

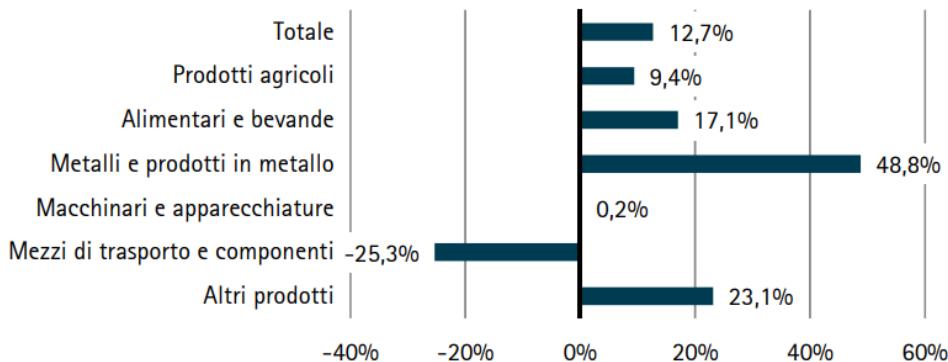
Vanjska trgovina

Uvoz i izvoz u pokrajini su dobro uravnoteženi, odnosno oko 4,59 milijardi eura godišnje je uvoz i 5,06 milijardi eura godišnje je izvoz. U prvom tromjesečju 2022. ostvaren je izvoz od gotovo 1,6 milijardi eura. Izvozna roba kao što su prehrabreni proizvodi i pića (18 %), strojevi (17 %), poljoprivredni proizvodi (13 %), vozila (12 %) i proizvodi od metala (12 %) prvenstveno se šalju u susjedne zemlje njemačkog govornog područja, ali i na mnoga druga odredišta.

U prvom tromjesečju 2022. iz Južnog Tirola izvezeno je robe ukupne vrijednosti od gotovo 1,6 milijardi eura (+12,7 % u odnosu na isto razdoblje 2021. godine). Povećanje se uglavnom odnosilo na metale i metalne proizvode (+48,8 %) te električku i preciznu opremu (+48,3 %). S druge strane, značajan pad bilježi oprema za promet i slične komponente (-25,3 %). Analizirajući podatke po zemljama, došlo je do posebno značajnog povećanja izvoza u Ujedinjeno Kraljevstvo (+50,5 %), Sjedinjene Američke Države (+49,4 %) i Francusku (+35,7 %), ali su povećanja također uključila dva glavna trgovinska partnera Južne Tirol, tj. Njemačku (+12,9 %) i Austriju (+31,3 %). S druge strane, najintenzivnije je smanjen izvoz u Švedsku (-50,9 %).

Andamento delle esportazioni dall'Alto Adige

Confronto tra 1° trimestre 2021 e 1° trimestre 2022, variazione percentuale a prezzi correnti



Fonte: ISTAT

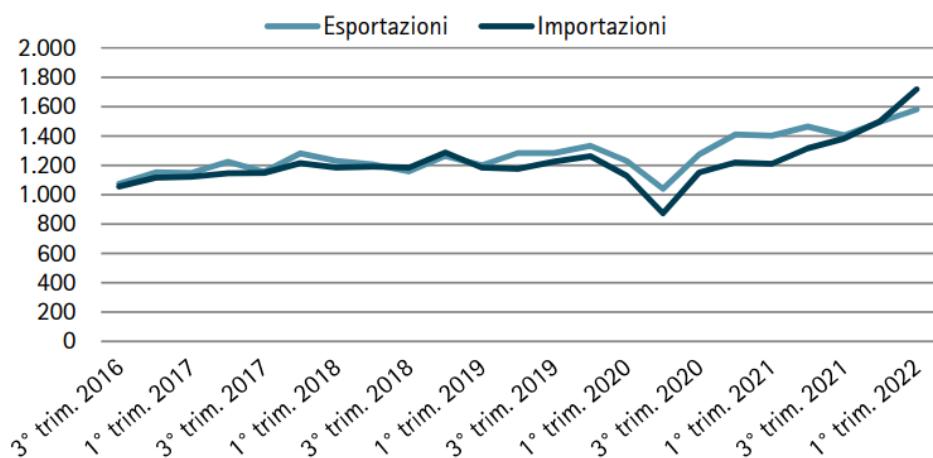
© 2022 IRE

Izvozni trendovi u Južnom Tirolu

Sljedeći grafikon predstavlja vrijednost vanjske trgovine u uvozu (tamnoplava linija) i izvozu (svjetloplava linija) u milijunima eura između 2016. i 2022. godine.

Commercio estero da e verso l'Alto Adige 2016 – 2022

Valori in milioni di euro



Fonte: ISTAT

© 2022 IRE

Vanjska trgovina Južnog Tirola

4.2 Prioritet 2: Mobilnost/Logistika

4.2.1 Koruška

Koruška je na križanju dviju važnih europskih prometnih osi: **os Tauern i os Baltičko-Jadranska os**. Obližnje luke su Ravenna, Venecija, Trst, Kopar i Rijeka. Sljedeće zračne luke nalaze najviše 1,5 sat od Klagenfurta i nude izravne letove za europska odredišta: Klagenfurt, Graz, Salzburg, Ljubljana, Venecija i München.



Kako bi se forsirali srednjoročni infrastrukturni ciljevi i izradio akcijski plan, koji specificira važne mјere za održivost, cilj proširenje cestovne i željezničke infrastrukture. Logističko središte Koruške **Villach-Fürnitz** predstavlja izravnu vezu sa željezničkom mrežom i važno distribucijsko središte za sjevernu Italiju i Sloveniju. Fokusira se na usluge u području logistike, gdje je smješteno 36 tvrtki, npr. GLS General Logistics Systems ili Combi Cargo Terminal tvrtke Rail Cargo Austria. Razvoj suhe luke podupire Udruga luka sjevernog Jadrana (eng. North Adriatic Ports Association, NAPA) iz Trsta.

Kühnsdorf predstavlja željeznički utovarni terminal, blizu je autocese A2 i uz buduću autosestu „Koralmbahn“ koja je trenutačno u izgradnji.

Izrazito izvozno i prometno orientirano gospodarstvo Koruške i međunarodna zračna luka od velike su važnosti.²⁹

Klimatski i ekološki prihvatljiva mobilnost putničkog i teretnog prometa presudna je i ključna za postavljanje budućih trendova i održivo poslovno mjesto.

Alternativna mobilnost i novi koncepti pomažu u jačanju autobusne i željezničke infrastrukture, e-mobilnosti, biciklističkog i pješačkog prometa. Potrebno je poboljšati dostupnost i smanjiti utjecaj na okoliš.

Dugoročno se očekuje povećanje udjela javnog prijevoza do 20 %, biciklističkog i pješačkog prometa do 40 % te smanjenje individualnog prometa sa 77 % na 40 %. Potrebe za mobilnošću najvažnije su za stanovništvo.³⁰

4.2.2 Štajerska

Zbog marginalnog položaja Štajerske unutar Austrije i planinskog krajolika na sjeveru i zapadu, željezničke linije za prijevoz robe trenutačno nisu dovoljno konkurentne. Kamionski promet raste i

²⁹ (Izvor: Gospodarska komora Koruške, Standortprogramm Kärnten)

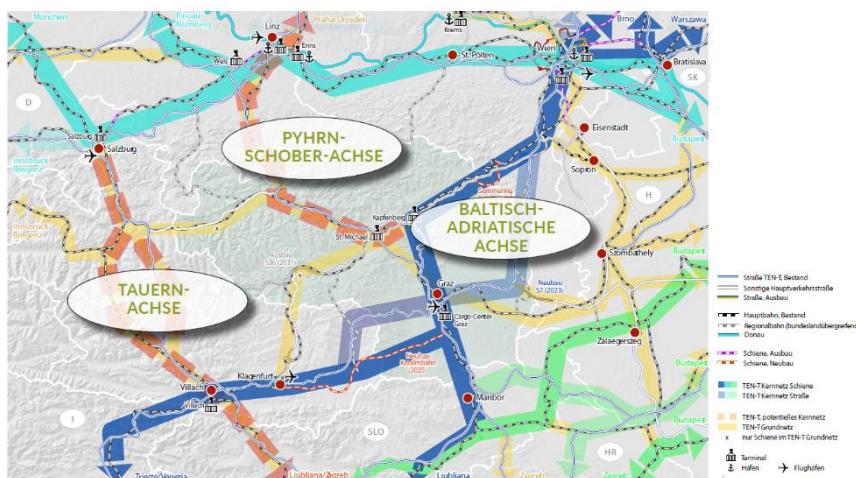
³⁰ (Izvor: Vlada Koruške, Glavni plan mobilnosti 2035., stranica 4-6)

ekološki je neučinkovit. Naročito se mora modernizirati željeznička os Pyhrn-Schober koja povezuje Štajersku s Gornjom Austrijom i Njemačkom kako bi se više prometa prebacilo s ceste na željeznicu.

Proširenje ove osi prema jugoistoku kroz Sloveniju, Hrvatsku i balkansku regiju pruža veliku priliku za privlačenje budućeg transporta i da time bude daljnja veza i napajanje regije Alpe-Jadran (međunarodni naziv koridora: Alpski zapadnobalkanski željeznički koridor³¹) i potencijalna vrata novog Puta svile.

Ostvaren je napredak na osi Baltik-Jadran s tunelom Semmering i željezničkom prugom Koralm, koja povezuje Štajersku s Koruškom, a koji će biti završeni do 2026. Intermodalni željeznički terminal, Cargo Center Graz, predstavlja prednost jer se nalazi na raskrižju Baltik-Jadran i osi Pyhrn-Schober. Za Štajersku je relevantan pristup visoke kvalitete i velikog kapaciteta pomorskim lukama Koper i Trst te južnoj Njemačkoj.

Kada je općenito u pitanju međunarodni željeznički teretni prijevoz, vrijeme čekanja na granicama treba svesti minimizirati, a interoperabilnost poboljšati.



Picture 1: Accessibility of Styria – focus: railway

Source: government of Styria

³¹ Izvor: <https://www.rfc-awb.eu/organisation/about-us/>



Picture 1: Accessibility of Styria – focus: railway

Source: government of Styria

4.2.3 Slovenija

Ulaganje u prometnu infrastrukturu

Nedavno su u Sloveniji povećana ulaganja u željezničku infrastrukturu. Međutim, bit će potrebno više napora za rješavanje zaostalih ulaganja u željezničku infrastrukturu koja datiraju nekoliko desetljeća unazad. U tom kontekstu, strategija prometnog razvoja usvojena u srpnju 2015. godine i nacionalni program razvoja prometa do 2030. godine usvojen u studenom 2017. godine, važni su koraci i predstavljaju cjelovitu osnovu za razvoj prometnog sektora u narednim desetljećima. Nacionalnim programom predviđeno je 9 milijardi eura ulaganja u infrastrukturu za razdoblje 2016. – 2022., a do 2030. još 7,9 milijardi eura.

Glavna prepreka učinkovitom pomorskom prometu je nedostatak modernizacije infrastrukture i nedovoljna intermodalnost između pomorskog i željezničkog prometa. Stoga će biti važno povećati kapacitete kontejnerskog terminala i unaprijediti preostalu infrastrukturu i opremu luke Kopar te izgraditi drugi kolosijek na željezničkoj pruzi Divača–Koper.

Glavni fokus ulaganja u prošlosti bio je na mreži autocesta. Međutim, infrastruktura državne cestovne mreže i dalje je nedovoljno financirana, kako u pogledu kvalitete (stanje cesta koje su u lošem stanju i hitno ih je potrebno održavati), tako i povezanosti (osobito onih s pograničnim regijama koje zaostaju), dok je promet postojano rastao.

Konkurenčija na željezničkom tržištu

Na slovenskome željezničkom tržištu nema značajnije konkurenčije ni u teretnom ni u putničkom sektoru. Tržište prijevoza tereta uglavnom je u rukama poduzeća u državnom vlasništvu i ne postoji odvajanje između upravitelja infrastrukture i prijevoznika. Upravitelj infrastrukture i prijevoznik djeluju pod jednim željezničkim holdingom koji kontinuirano proizvodi deficits. Osim potrebe za modernizacijom željezničke infrastrukture, važno je poboljšati performanse željezničkih usluga,

također u pogledu povećanja multimodalnosti. Mogućnosti koje nude EU fondovi, posebice Regionalni fond i Kohezijski fond, kao i Instrument za povezivanje Europe, moguće bi se bolje iskoristiti za rješavanje ovih pitanja.

Održiva mobilnost

Relativno veliki broj automobila i velika količina prometa koji prolazi kroz Sloveniju rezultiraju ozbiljnim problemom zagušenja na autocestama i pridonose visokom energetskom i ugljičnom intenzitetu transportnog sektora zemlje. Prijelaz na održiviju mobilnost stoga je neizbjegjan, a promicati će se raznim mjerama. Primjeri uključuju promicanje integriranog javnog prijevoza putnika, razvoj sveobuhvatnih strategija o urbanoj mobilnosti, poticaje za infrastrukturu za električno punjenje, dodatne mjere u pogledu ekološkog oporezivanja vozila i daljnji rad na preciznijoj primjeni načela „korisnik plaća“ i „onečišćivač plaća“ na mreži autocesta.

Modalna podjela

Slovenija bilježi visoku upotrebu osobnih automobila, a putovanja automobilom predstavljala su više od 86 % svih prijeđenih putnik kilometara, što je pet postotnih bodova više od prosjeka EU. Međutim, u željezničkom prijevozu putnika Slovenija je daleko ispod prosjeka EU.

Kod kopnenog teretnog prometa, cestovni promet pokriva najveći udio aktivnosti (dvije trećine) što je ispod prosjeka EU. S druge strane, željeznički teretni promet čini značajan udio od jedne trećine, znatno iznad prosjeka EU.

Modalna podjela za prijevoz (udjeli temeljeni na utnik kilometrima)				
	Putnički automobili	Autobusi i putnički autobusi	Željeznice	Tramvaji i metro
Slovenija	86,3 %	11,8 %	2,0 %	0,0 %
EU-28	81,3 %	9,3 %	7,6 %	1,8 %
Modalna podjela za teretni prijevoz (udjeli temeljeni na toni kilometara)				
	Cesta	Željeznice	Unutarnji vodeni putovi) Cjevovo d
Slovenija	66,7 %	33,3 %	0,0 %	0,0 %
EU-28	72,8 %	16,6 %	5,9 %	4,6 %

Izvor: EU transport u brojkama, Statistical Pocketbook 2018.

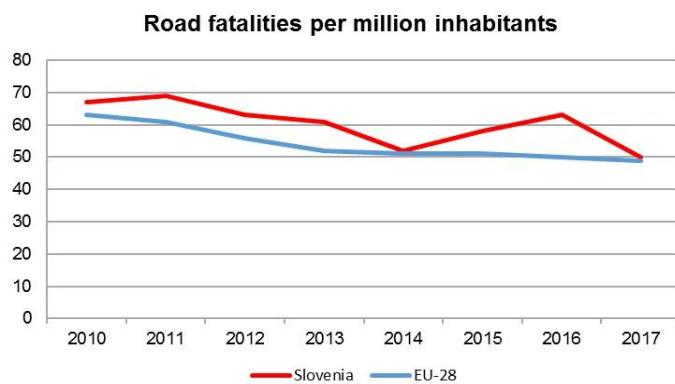
Uspjeh sektora logistike

Prema Svjetskoj banci, uspjeh slovenskog logističkog sektora rangiran je na 35. mjestu od 160 analiziranih zemalja. U usporedbi s Njemačkom koja ima najbolje rezultate u regiji i svijetu, zaostaje

uglavnom u pogledu međunarodnih pošiljaka i logističkih kompetencija. Ipak, u usporedbi s vlastitim uspjehom u 2010. godini, poboljšao se u gotovo svim logističkim podpkazateljima uspjeha Svjetske banke u 2018. godini.

Sigurnost na cesti

Smrtni slučajevi na cestama dosegnuli su vrhunac sa 146 poginulih na milijun stanovnika 2007. godine i od tada su se znatno smanjili. Od 2001. do 2010. Slovenija je smanjila smrtnost za 50 % (prosjek EU-a: 43 %) i dodatno smanjila smrtnost na cestama za 25 % od 2010. do 2017. (prosjek EU-a: 20 %).

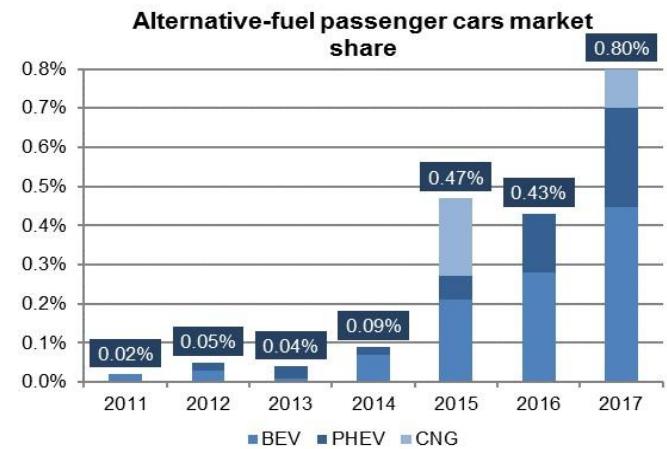


Izvor: DG MOVE – CARE podaci

U 2017. zabilježeno je 50 mrtvih na milijun stanovnika, što otprilike odgovara prosjeku EU (49). Slovenija, kao mala država, podložna je godišnjim fluktuacijama u sigurnosti cestovnog prometa, a trendovi se mogu promatrati samo na duljim vremenskim razdobljima.

Alternativna goriva u cestovnom prometu

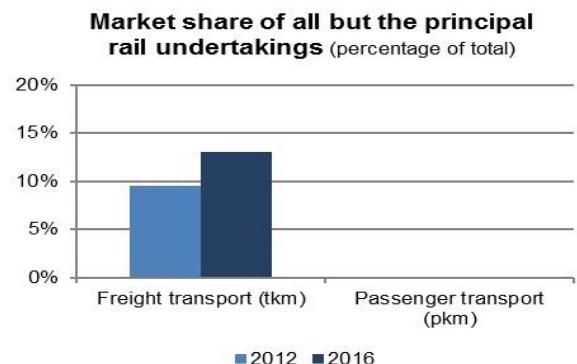
Slovenija naglasak stavlja na razvoj tržišta električnih vozila. Procjenjuje se udio od otprilike 1 % električnih osobnih automobila na cestama 2020. i 16,9 % 2030. Već postoje za postizanje ovih procijenjenih udjela (nekoliko poreznih olakšica, atraktivni poticaji za kupnju i korištenje električnih vozila) ili se planiraju poduzeti. Prema Europskom opservatoriju za alternativna goriva (eng. European Alternative Fuels Observatory), Slovenija je 2018. imala 5 javnih punionica po priključnom električnom vozilu (EU prosjek: 8). CNG se smatra ključnim alternativnim gorivom za autobuse u budućnosti.



Otvaranje tržišta u željezničkom sektoru

Na slovenskome željezničkom tržištu nema velike konkurenije ni u teretnom ni u putničkom sektoru. Tržištem prijevoza tereta dominiraju poduzeća u državnom vlasništvu (88 %) i ne postoji odvajanje između upravitelja infrastrukture i prijevoznika. Dodjela ugovora o javnim uslugama i dalje se vrši izravnom dodjelom. Postoje sumnje u administrativnu sposobnost regulatora, premda je postignut napredak spajanjem željezničkog regulatora s neovisnim regulatorom za komunikacije.

Izvor: DG MOVE Praćenje željezničkog tržišta (uključujući domaćeg)

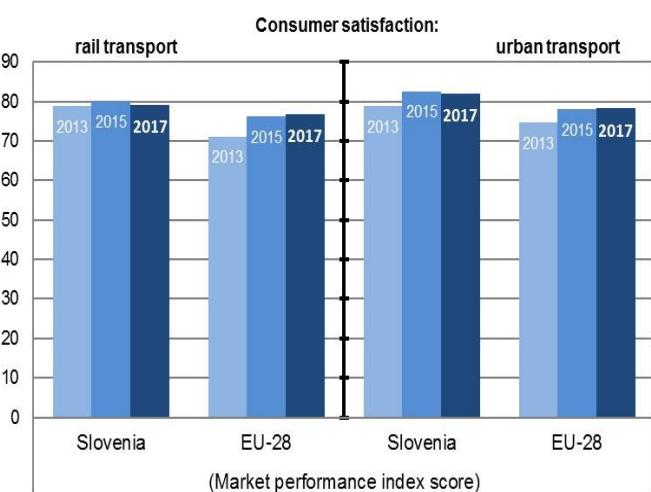


Zadovoljstvo potrošača javnim prijevozom

Zadovoljstvo potrošača javnim prijevozom u Sloveniji je visoko i znatno iznad prosjeka EU.

Međutim, posebno istraživanje Eurobarometer iz 2018. o zadovoljstvu uslugama željezničkog prijevoza putnika (Flash Eurobarometer 463) pokazalo je da je zadovoljstvo dostupnošću željezničkih usluga za putnike smanjene pokretljivosti još uvijek ispod prosjeka EU-a.

Izvor: DG JUST Rezultati potrošačkih tržišta (kompozitni indeks od 0 = „niska uspješnost“ do 100 = „visoka uspješnost“).



Završetak jezgrene mreže TEN-T u Sloveniji

Jezgrena mreža TEN-T u Sloveniji dovršena je za cestovni dio, ali još puno treba učiniti kako bi se dovršila i željeznička mreža.

	Konvencionalna cesta	Brza željezница	Unutarnji voden putovi
100 %	6 %	0 %	nije primjenjivo

Izvor: DG MOVE TENTec (Statistika odražava službene karte sadržane u Prilogu I Uredbe (EU) br. 1315/2013. Pojam dovršeno odnosi se na „postojeću“ infrastrukturu, što ne znači nužno da su već implementirani infrastrukturni zahtjevi, kako je navedeno u gore navedenoj uredbi. Vremenski rok za dovršetak jezgrene mreže TEN-T 2030.).

4.2.4 Istarska županija

Geoprometni položaj Istarske županije karakterizira povoljan geografski položaj – blizina europskih regija i država. Istovremeno, županija je prometno nezadovoljavajuće povezana s ostalim hrvatskim regijama.

Što se tiče infrastrukture, postoji dobra izgrađenost osnovnih komunalnih sadržaja (vodoopskrba, elektrodistribucija, plinska infrastruktura), dobra razgranata cestovna mreža te razvijen telekomunikacijski i informacijsko-komunikacijski sustav.

Zračna luka Pula može primiti i veće zrakoplove, a zbog povoljnih meteoroloških, tehničkih i tehnoloških uvjeta koristi se kao alternativna zračna luka za druge hrvatske zračne luke i zračne luke susjednih zemalja. Zračni promet iznimno je intenzivan tijekom turističke sezone.

Što se tiče pomorskog prometa u županiji, osim luka otvorenih za javni promet postoje i luke posebne namjene npr. luke za nautički turizam. Luka Pula je od posebnog značaja zbog značajnog potencijala kao međunarodna luka za kruzere. Uspostavljanje pomorskog (putničkog) terminala u luci Pula je strateški projekt.

Najznačajnija investicija u cestovnu infrastrukturu u posljednjih dvadesetak godina je izgradnja tzv. autoceste „Y“. Ova autocesta koja se gradila u nekoliko faza (posljednja je u tijeku) ima značajan utjecaj na gospodarski i turistički razvoj županije.

Za poboljšanje prometa putnika i robe bilo bi potrebno izgraditi puni profil autoceste sve do slovenske granice, te povezati istarsku cestovnu infrastrukturu s autocestama u Sloveniji (Transeuropska mreža za autoceste - TEM).³²

Tehnički zastarjele i nekonkurentne željeznice nedovoljno su povezane s hrvatskim i međunarodnim željeznicama. Trenutna iskorištenost željezničkog prijevoza putnika i tereta je mala u usporedbi s drugim oblicima prometa. Stoga je za Istarsku županiju posebno važno uspostaviti bolju povezanost sa željezničkom mrežom u Sloveniji, koja sada nije dostatna. Razvoj istarskih željeznica izravno je povezan s njezinim uključivanjem u slovenski i europski željeznički sustav.³³

Općenito, zbog karakteristika istarskog gospodarstva, postoji visok stupanj sezonskih oscilacija u upotrebi cestovne i druge infrastrukture. Postoji potreba za nastavkom ulaganja u infrastrukturu, uključujući javni prijevoz, uzimajući u obzir potrebu interoperabilnosti, intermodalnosti i integracije prometnog sustava.

4.2.5 Primorsko-goranska županija

TRANSPORT I SKLADIŠTENJE

³² Izvor: Strategija razvoja Istarske županije do 2020. godine, stranica 129

³³ Izvor: <https://www.istra-istria.hr/en/region-of-istria/general-information/traffic-infrastructure/railroad-traffic/>

U sektoru **(H) Promet i skladištenje** posluje ukupno 587 poduzeća. Veliku većinu među njima čine mikro poduzeća, 503 poduzeća ili 85,7 %. Postoji 84 malih, srednjih i velikih poduzeća, što čini 14,3 % ukupnog broja poduzeća u ovom sektoru.

Ukupni prihodi sektora (H) Promet i skladištenje u 2021. godini iznosili su 633 milijuna eura, izvoz je iznosio 229 milijuna eura, a uvoz 35 milijuna eura.

4.2.6 Furlanija-Julijiska krajina

Mobilnost i logistika dva su temeljna okvira za definiranje konkurentnosti i privlačnosti teritorija.

Postoje 2 vrste infrastrukture:

1. Gospodarske infrastrukture: djeluju izravno na razvoj teritorija dajući podršku proizvodnim djelatnostima i potičući mobilnost gospodarskih dobara (cestovne i željezničke mreže, zračne luke, luke, plinske, električne i digitalne mreže itd.);
2. Društvene infrastrukture: djeluju na neizravan način povećavajući ljudski kapital i opću dobrobit (škole, javna sigurnost, javno stanovanje, bolnice, sportski objekti itd.).

Odnos između infrastrukture i rasta je pozitivan, ali ovisi o njihovoj kvaliteti, učinkovitosti i načinu korištenja resursa. Ti čimbenici utječu na produktivnost gospodarskog sustava, izbore lokalizacije na teritoriju te život i stil života građana.

Nova infrastruktura u koju bi ljudi danas trebali ulagati, također u Furlanija-Julijskoj krajini, su formiranje i inovacije (škole, sveučilišta), niske cijene i brze digitalne mreže i sustavi koji potiču nova poduzeća.

U usporedbi s 2009. aktivna poduzeća u sektoru prometa i skladištenja smanjena su za 23 %.

Konkretno, u 2018. godini bilo je 421 aktivno poduzeće u prometu u Pordenoneu i 563 u Udineu, 175 u Trstu i 131 u Gorici.

U 2018. godini bilo je 51 aktivno poduzeće u oblasti skladištenja u Pordenoneu i 133 u Udineu, 204 u Trstu i 65 u Gorici.

Dostupna infrastruktura za osnivanje poduzeća u Furlanija-Julijskoj krajini nalazi se u 9 industrijskih parkova:

- a) Industrijska oblast u Gorici (<http://www.csia-gorizia.it/>),
- b) Industrijska oblast u Monfalconeu (http://www.csim.it/it?set_language=it),
- c) Industrijske oblasti Alto Friuli, Aussa Corno, Udine i Čedad (<https://www.cosef.fvg.it/>),
- d) Industrijska oblast Ponterosso (<https://www.ponterosso.it/>),
- e) Industrijski park Carnia (<https://www.carniaindustrialpark.it/it>),
- f) Industrijska oblast Maniago (<https://www.consorzionip.it/>),

Industrijska oblast Giuliana (<http://www.coselag.it/>).



Dodatne popratne infrastrukture:

- Zračna luka Friuli Venezia Giulia S.p.A.
- Luke Trieste, Monfalcone i Porto Nogaro
- Autocesta Venecija-Trst
- Autocesta Udine-Tarvisio
- Znanstveni park
- Znanstveno-tehnološki park „Luigi Danieli“ u Udinama
- Tehnološki centar „Polo tecnologico“ u Pordenoneu
- Terminal Cervignano del Friuli
- Interport, veleprodajni centar u Pordenoneu
- Prometni centar Ferneti-Trieste
- Automobilska luka Gorice

Željeznička infrastruktura u Furlanija-Julijskoj krajini pokriva 466 km

Mreža autocesta u ovoj oblasti pod koncesijom je 3 tijela upravljanja:

- ANAS S.p.A.: upravlja čvorištem autoceste RA13 Lisert–Cattinara s odvojkom RA14 Opicina–Ferneti u pokrajini Trst;
- Autovie Venete S.p.A.: upravlja autocestom A4 Mestre–Lisert (dionica na regionalnom teritoriju: Latisana–Lisert); A23, Palmanova dio – Udine; RA17 Villesse–Gorica; A28 Portogruaro–Pordenone; Sacile s budućim nastavkom prema Coneglianu (prema regionalnom teritoriju: Sesto al Reghena–Sacile)
- Autostrade per l'Italia: upravljanje dionicom A23, Udine–Tarvisio (državna granica s Austrijom)

Dva koridora TEN-T preko regije: Mediteranski i Baltičko-Jadranski koridor. Duž tih koridora treba razviti važna čvorišta i točke interesa. Tri suhe luke (Pordenone, Gorica i Cervignano i Trst) i dvije luke (Monfalcone i Trst) kao i dvije granične željezničke postaje (Tarvisio Boscoverde i Villa Opicina) s vezom na Mediteranski TEN-T koridor i Baltičko-Jadranski TEN-T koridor predstavljaju te točke interesa. Drugi važan koridor je naftni koridor (Transalpski naftovod) koji povezuje

jug Trsta s Njemačkom i Češkom. Projekt TRIHUB (LUČKI INTEGRIRANI TRIMODALNI SVEOBUVATNI CENTAR) ima za cilj poboljšanje željezničke infrastrukture unutar integriranog sustava upravljanja (integracija tokova luke Monfalcone) i

zaleđa (bolja povezanost luke Trst sa suhim lukama i između suhih luka). Predviđena su značajna ulaganja (financiranje putem Rete Ferroviaria Italiana i Uprave lučkog sustava).

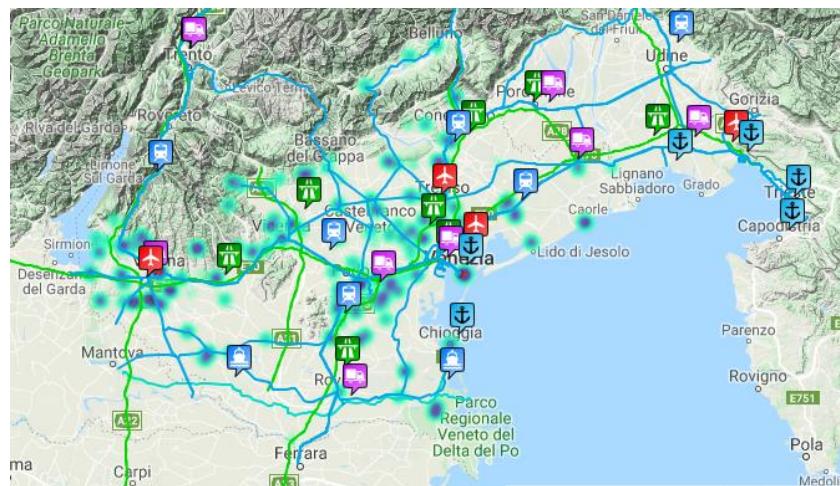
Planirane aktivnosti unutar željezničkog čvorišta Trst obuhvaćaju sljedeće lokacije:

- Trieste Campo Marzio (TSCM)
- PLT = Servola
- Aquilinia Station
- FREEeste
- Ex-Aquila (u tijeku).

4.2.7 Veneto

Sve veća povezanost prometnom mrežom, cestama, željeznicama, lukama, zračnim lukama i teretnim terminalima, bitan je uvjet za razvoj industrijskih aktivnosti i gospodarstva regije Veneto. Autoceste: 29 km na 1.000 km², dobra gustoća cesta u usporedbi s kopnjom (22 km je talijanski prosjek). Venecijanska luka jedna je od najvažnijih u Italiji po obujmu trgovine (više od 4000 brodova i više od 26,5 milijuna tona robe) i prva luka polazišta za krstarenja Mediteranom (2 milijuna putnika). Zračne luke: Venice-Treviso: 14 milijuna putnika i više od 68.000 tona robe; Verona: 3,5 milijuna putnika i više od 3.900 tona robe. Pretovarna luka Padova logistički je centar izvrsnosti: 297.000 TEU-ova, više od 5.000 vlakova. Pretovarna luka u Veroni „Quadrante Europa“ najbolja je u Europi, više od 765.000 TEU-ova i više od 13.500 vlakova.

Regija Veneto: Transportna infrastruktura i logistika



Izvor: Unioncamere Veneto Trail Nord Est <https://trail.unioncamereveneto.it/>

4.2.8 Autonomna pokrajina Bolzano

Južni Tirol nalazi se uz europski skandinavsko-mediteranski koridor na južnoj strani prijevoja Brenner. Put Brenner, duž kojeg se nalazi Južni Tirol, najvažniji je kopneni trgovачki put između Italije i srednjoeuropskih tržišta. Zapravo, oko 70 % robe kojom se trguje na kopnu prevozi se preko prijevoja Brenner. Trenutačno najvažniji infrastrukturni projekt u Južnom Tirolu je tunel Brenner Base (BBT), koji povezuje Italiju s Austrijom. Kada se završi bit će najduži željeznički tunel na svijetu. Novi tunel, koji će se dovršiti 2030-ih godina, drastično će skratiti vrijeme putovanja između Italije i Austrije i istovremeno povećati kapacitet. To će promijeniti pravila igre, kako za teretni tako i za putnički prijevoz.



BBT, zajedno sa svojim pristupnim kolosijecima, vrlo je potrebna infrastruktura. Zapravo, današnja je željeznička linija već uveliko zasićena i ne može opsluživati dodatne vlakove. Osim infrastrukturnih uskih dionica, željeznica Brenner, kao i svaka druga prekogranična željeznica, podložna je regulatornim preprekama koje poslovanje čine skupim i sporijim.

Osim željeznice Brenner, postoji i autocesta koja povezuje Italiju s Austrijom i Njemačkom. Autocestom na talijanskoj strani upravlja Autostrada del Brennero S.p.A. Autocesta je vrlo prometna i teretnim i privatnim vozilima. Prijevoz robe cestovnim prometom suočen je sa zabranama vožnje koje provodi austrijska pokrajina Tirol. Italija i Njemačka protive se tirolskim zabranama i tvrde da su one u otvorenom sukobu sa zakonima EU. Europska komisija pokušava pronaći dogovorna rješenja između Austrije, Njemačke i Italije. Zabrane vožnje u Tirolu uključuju zabranu vožnje noću i zabranu vožnje na dionicama za određenu robu. Nadalje, na autocesti A13 u Tirolu postoji udvostručena noćna cestarina za teretna vozila.

U 2019. preko Brenner željeznice prevezeno je 54 milijuna tona robe, od čega 74 % (40 milijuna tona) cestom u oko 2,5 milijuna teških teretnih vozila. Preostalih 26 % prevezeno je željeznicom. Italija je u 2018. preko Brenner željeznice izvezla robu u ukupnoj vrijednosti od 90 milijardi eura. Glavno odredište te robe bila je Njemačka (61,6 %), zatim Austrija (10,5 %) i Belgija (9,9 %).

4.3 Prioritet 3: Digitalizacija i inovacija

4.3.1 Koruška

Pregled istraživanja i razvoja. Istraživanje i razvoj pridaju veliku važnost u Koruškoj, gotovo 80 % aktivnosti istraživanja i razvoja ostvaruju poduzeća.

Tvrcki „BABEG”, odgovornoj za poslovnu lokaciju Koruška, povjeren je razvoj tehnologije u Koruškoj i slijedi cilj jačanja inovativne sposobnosti i međunarodne konkurentnosti u svim područjima. Štoviše, dioničar je Joanneum Research Robotics, Carinthian Tech Research, Lakeside Labs, Lakeside Science & Technology Park, High Tech Campus Villach, build! Startup centar, Logistic Hub South i Wood Competence Center.

Koruška se međunarodno etablirala u sektoru tehnologije i inovacija. Otvorene su 32 strane tvrtke od 2017.

CTR Carinthian Tech Research ostvario je istraživanje vrijedno više od 8 milijuna eura. Trebao bi biti integriran u „Silicon Austria Labs”, istraživačku udrugu vodećih regija u Austriji u sektoru mikroelektronike.

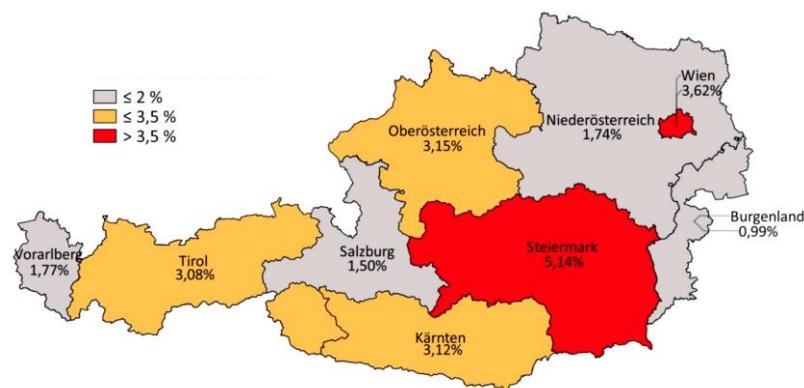
Nadalje, Sveučilište primjenjenih znanosti i Alpe-Jadran Sveučilište u Klagenfurtu podržavat će Istraživački i razvojni sektor Koruške kako bi se sprječio odljev mozgova.

„Silicon Alps Cluster“ čini mrežu partnera iz znanosti, gospodarstva i javnih tijela, podržanu inicijativom „Silicon Austria“, a djeluje na području elektronike i mikroelektronike. Sjedište je u Villachu.

Infineon Austria, vodeća tvrtka na globalnom tržištu u Koruškoj, najavila je ulaganje od 1,6 milijardi eura u razvoj lokacije Villach. Ovim opsegom ulaganja uspostavit će se potpuno automatizirana tvornica čipova za proizvodnju energetskih poluvodiča.

Prema procjenama Agencije za statistiku Austrije, istraživačka kvota trebala bi se povećati na 3,19 % u 2018. godini, na 3,2 % u 2019. godini. U usporedbi s ostalim saveznim pokrajinama Koruška je 2015. bila na 4. mjestu s 3,12 %. 83 od 2.522 registracije patenata (3,3 %) izvršeno je u Koruškoj. Intenzitet pokretanja poduzeća je ispod austrijskog prosjeka, prvi put od 2011.

Kvota za istraživanje iz 2015.³⁴:



Iako premašuje ciljeve EU-a za 2020. (3 %), kvota za istraživanje još uvijek je ispod austrijskog cilja (3,75 %). U cijeloj EU, Austrija je još uvijek na drugom mjestu iza Švedske (2016.). Gotovo polovicu bruto izdataka za istraživanje i razvoj predvode tvrtke, a slijede savezna vlada i države.

Snažan fokus na instrumente financiranja tehnologije uzima u obzir raznolikost strukture gospodarstva i industrije, te pomaže poboljšanju istraživačkih djelatnosti kao i broja istraživačkih poduzeća. COMET programi naglašavaju regionalnu snagu zbog financiranja temeljenog na tehnologiji od dna prema vrhu, dok tematski programi omogućuju transregionalnu suradnju.

Sektori i oblasti djelovanja

³⁴ Izvor: Agencija za statistiku Austrije (2017., na mreži); vlastiti grafički prikaz

Identificirana su 3 područja djelovanja do 2030.:

- Industrija i pametna specijalizacija
- IT i usluge
- Klaster i pametna specijalizacija

„Industrijska i pametna specijalizacija“ usmjerena je na sektor proizvodnje, što je posljedica jakih međunarodnih veza i značajnog doprinosa u smislu istraživanja i razvoja.

„IT i usluge“ bavi se povećanjem produktivnosti u uslužnom sektoru, primjerice zdravstvu i turizmu.

„Klaster i pametna specijalizacija“ treća je oblast djelovanja. Klasteri su instrumenti umrežavanja unutar istraživanja i razvoja i pružaju važne polazišne točke za strategije pametne specijalizacije, koje se uglavnom usredotočuju na regionalne snage. Zadatak politike FTI je podržati etablirana poduzeća u pogledu konkurentnosti, te podržati gospodarstvo koje se stalno mijenja.

Izazovi i ciljevi. Cilj povećanja kvote za istraživanje na 3 % bruto regionalnog proizvoda do 2025. već je ostvaren. Nadalje, planira se povećati broj istraživačkih tvrtki na 25 % do 2020. Prioritet je jačanje suradnje znanosti i gospodarstva. Uspostavljanje objekata kao i širenje postojeće infrastrukture trebalo bi dovesti do pristupa nacionalnim i međunarodnim programima. U lokalnom inovativnom ekosustavu istraživački instituti, tvrtke i obrazovne ustanove intenzivno surađuju i vrše razmjene.

Potpore novim poduzećima i digitalizaciji i dalje će biti fokus politike. Ključno je pomoći vodećim tvrtkama u inovacijama, a malim i srednjim poduzećima u strukturnim promjenama i globalnom povezivanju. Koruška namjerava jače surađivati sa sveučilištima, a nadalje postoji potreba za pomoći u financiranju programa.³⁵

4.3.2 Štajerska

Štajerska je prošla kroz duboke i uspješne promjene u posljednjih 25 godina. Prva uspješna faza transformacije uključivala je promjenu proizvodnje s procesa koji su bili orijentirani na osnovne materijale na tehnološki napredne proizvode i **povećane aktivnosti istraživanja i razvoja**. Štajerskase uspješno pozicionirala kao lokacija za istraživanje i razvoj. Broj istraživački orijentiranih poduzeća u Štajerskoj također se znatno povećao, a povećan je i udio štajerskih sponzora projekata koji sudjeluju u međunarodnim istraživačkim programima. Interakcija između sveučilišnog istraživanja i industrije pruža temelj za snažnu poziciju u kooperativnom istraživanju, npr. kroz centre kompetencije. Otprilike četvrtina saveznih promocija istraživanja i razvoja za poduzeća dolazi u Štajersku.³⁶

Štajerska se može okarakterizirati kao **jedna od vodećih europskih regija u smislu ukupnog intenziteta RTDI**, kako u usporedbi s drugim austrijskim saveznim državama, tako i s drugim zemljama. Njen intenzitet istraživanja i razvoja od 5,15 % svrstava je među najintenzivnije inovativne regije u Europi (WIBIS, Wirtschaftsbericht 2021.). U 2019. godini troškovi istraživanja i razvoja iznosili su ukupno 2,618

³⁵ Izvor: Vlada Koruške, Gospodarsko izvješće 2017/2018. Izvor: Gospodarska komora Koruške, Programska lokacija Koruške

³⁶ Izvor: Gospodarska strategija Štajerske za 2025., Ured Štajerske državne vlade, Odjel 12 Gospodarska pitanja, turizam, sport, Jedinica za gospodarske poslove i inovacije, 2016.

milijuna eura, što je iznos od 5,15 % regionalnog BDP-a te godine. Štajerske tvrtke činile su 75,6 % rashoda za istraživanje i razvoj (WIBIS, Wirtschaftsbericht 2021.).

Sveukupna istraživačka infrastruktura u Štajerskoj je snažna prema nacionalnim standardima i uključuje pet sveučilišta (četiri se nalaze u Grazu), dva sveučilišta primjenjenih znanosti i dvije pedagoške visokoškolske ustanove s više od 55.000 studenata. Štajerska je trenutno uključena u 24 od 41 austrijskog centra kompetencije, koji okupljaju istraživačke institucije, sveučilišta i poduzeća. Štajerski centri kompetencija usmjereni su na lokalne ključne teme i temeljne kompetencije. U Štajerskoj zaposleno je oko 1200 ljudi, uglavnom istraživača. Postoji nekoliko relevantnih nesveučilišnih istraživačkih instituta u Štajerskoj (npr. niz laboratorija Istraživačke udruge Christian Doppler različitim područjima). Istaknuti akter u tom smislu je JOANNEUM RESEARCH Forschungsgesellschaft mbH kao profesionalni javni istraživački institut, koji se fokusira na primijenjena istraživanja i tehnološki razvoj u područjima materijala, zdravlja, informacijske i komunikacijske tehnologije, vode, energije i održivosti, kao i istraživanja gospodarstva i inovacija.³⁷

Izazovi i strateška usmjerenja

Globalni gospodarski omjer snaga mijenja se zbog rasta (bivših) zemalja u usponu koje se više nego ikad natječe s industrijskim zapadnim zonama u pogledu odluka o lokaciji na račun stranih ulaganja i sve većih aktivnosti istraživanja i razvoja. Štoviše, može se uočiti višeslojna „nova globalizacija“. Konkurenca se više ne odvija samo na razini proizvoda, već i tokom pojedinačnih proizvodnih koraka, nematerijalnog kapitala (istraživanje i razvoj, dizajn, oglašavanje itd.) i tokova digitalnih podataka. Dugo propagirano društvo znanja više neće biti važno samo u nekim područjima, već će postati stvarnost za sve grane industrije.

Za domaće gospodarstvo krucijalno je uključiti dodatne tvrtke u inovacijski proces i proširiti spektar inovativnih usluga. Štajerska će biti posebno uspješna u implementaciji regionalnog znanja u stvaranju vrijednosti.

Inovacija je okosnica za održavanje ili širenje regionalne konkurentnosti. To je jedini način za generiranje održivih impulsa rasta. Distribucija temelja inovacije stalni je cilj. Mnogi poticaji za promicanje inovacija već su provedeni posljednjih godina. Snažna i dinamična oblika u pogledu načina na koji su inovacijski procesi dizajnirani očitovala se u sljedećem: pristupi kao što su „otvorene inovacije“, digitalizacija i individualizacija rješenja, sve veća potražnja za uslugama i intenzivan vremenski pritisak zahtijevaju blizinu tržišta, usmjerenost na kupca i fleksibilnost. Dizajn usluga, novi poslovni modeli, kombinacije proizvoda/usluga i društvene inovacije postaju sve važniji uz istraživanje i razvoj.

Inovacije sve više zahtijevaju brz prijelaz s rezultata istraživanja na tržišna rješenja. Stoga je središnji zadatak gospodarske politike stvaranje više inovacija proizvoda i usluga iz postojećih rezultata istraživanja putem odgovarajućih poticaja. Suradnja znanosti i industrije također će se intenzivirati kroz međunarodnu suradnju. Prepreke suradnji treba ukloniti. Proces kreiranja instrumenata za istraživanje i razvoj i podrška inovacijama istodobno se izoštravaju uspostavljanjem jasne strukture.³⁸

³⁷ Izvor: https://www.wirtschaft.steiermark.at/cms/dokumente/12875085_160361770/c35074c9/Wirtschaftsstrategie_Stmk_2030.pdf

³⁸ Izvor: Gospodarska strategija Štajerske za 2025., Ured Štajerske državne vlade, Odjel 12 Gospodarska pitanja, turizam, sport, Jedinica za gospodarske poslove i inovacije, 2016.

4.3.3 Slovenia

Slovenija je snažan inovator, ali je nedavni napredak bio ograničen, a slabosti i dalje postoje. Prema sažetom indeksu inovacijske uspješnosti za 2017. Slovenija spada u kategoriju jakih inovatora s rezultatom malo ispod prosjeka EU. Što je još važnije, promjena uspješnosti od 2010. do 2017. bila je prilično umjerena, s povećanjem od samo oko 1,4 % (Europska komisija, 2018.). Jedna od glavnih slabosti su smanjeni i neučinkoviti izdaci za istraživanje i razvoj u javnom sektoru. **Slovenija je također relativno slaba u pogledu učinaka inovacijske aktivnosti na konkurentnost.** Ta se slabost posebno očituje u niskim udjelima izvoza usluga koje temelje na znanju i osoba zaposlenih u poduzećima koje postižu visok rast. (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 32). Prema izvješću Global Entrepreneurship Monitor (GEM) Slovenija ima loše rezultate u poslovnom obrazovanju i prijenosu tehnologije, sa samo 3,37 odnosno 4,20 od 9 bodova. Oboje je ispod prosjeka EU (GEM, 2018.).

Uspješnost inovacija u slovenskim regijama je neujednačena. Istočna Slovenija je umjereni inovator, iako je s vremenom poboljšala svoj uspjeh inovacija. S druge strane, Zapadna Slovenija je snažan inovator, iako sa sve slabijim inovacijskim uspjehom. (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 32).

Slovenija još nije dosegla cilj intenzivnosti istraživanja i razvoja od 3,0 % BDP-a. Slovenska ulaganja u istraživanje i razvoj malo su ispod prosjeka EU-a i ovisna su o EU fondovima. U 2017. ukupni intenzitet istraživanja i razvoja u Sloveniji bio je 1,86 % BDP-a. (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 32).

Udio inovativnih poduzeća u Sloveniji se smanjuje i zaostaje za prosjekom EU. U razdoblju od 2014. do 2016. 40 % svih poduzeća u Sloveniji provodilo je inovacijske aktivnosti, a taj je udio bio 6 postotnih bodova veći u razdoblju od 2012. do 2014. Promatraljući udjele po segmentima poduzeća, samo je oko 34 % malih poduzeća provodilo inovacijske aktivnosti, dok se u velikim poduzećima udio penje na 80 % (Statistički zavod Republike Slovenije). Udio zaposlenosti u brzorastućim poduzećima unutar inovativnih sektora znatno je ispod prosjeka EU-a. U Sloveniji je samo 3,2 % radne snage bilo zaposleno u brzorastućim poduzećima u inovativnim sektorima, dok je prosjek EU bio 4,8 %. To ukazuje na nedostatak dinamičnosti, koji je posebno izražen u inovativnim dijelovima gospodarstva (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 33).

Većina malih i srednjih poduzeća u Sloveniji ima slab kapacitet za inovacije. Obično su slabo integrirani u domaće, regionalne ili međunarodne klasterne, s niskim potencijalom za privlačenje kritične mase ulaganja i razvoj inovacija velikih razmjera. Nedostatak dovoljno opremljenih jedinica za istraživanje i razvoj u malim i srednjim poduzećima (nizak kapacitet apsorpcije) ozbiljno ograničava mogućnosti suradnje znanosti i industrije. Samo 19,9 % slovenskih poduzeća surađuje s državnim, javnim ili privatnim istraživačkim institucijama. 14,4 % slovenskih poduzeća surađuje s institucijama visokog obrazovanja (Europska komisija, 2014.). Istraživački interesi u većini slovenskih (malih) poduzeća leže u smanjenju troškova i relativno rutinskim poboljšanjima u njihovim procesima. Njihovi odjeli za istraživanje i razvoj uglavnom provode rutinske postupke, poput kontrole i testiranja kvalitete.

Ulaganje u znanje ne vide kao dio svoje konkurenčke strategije. Nasuprot tome, poduzeća iz vrlo utjecajnih segmenata srednje i visoke tehnologije (npr. automobilski sektor, strojevi) intenzivnije su uključene u veze znanosti i industrije. (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 33).

4.3.4 Istarska županija

Nažalost, na razini Istarske županije ne postoje konkretni službeni podaci vezani za istraživanje i inovacije. No, trendovi u Hrvatskoj prisutni su i vidljivi i u Istarskoj županiji.

Prema Europskoj komisiji³⁹, ulaganje u javno i privatno istraživanje i razvoj te digitalizacija pomogli bi podržati kapacitet gospodarstva za inovacije, ako bi djelovali u sinergiji s ulaganjem u obrazovni sustav za poboljšanje vještina ljudi.

Novi poticaji temeljeni na ulaznom porezu zakonski su doneseni u srpnju 2018. Očekivalo se da će nova pravila imati pozitivan učinak na rezultate istraživanja i razvoja i inovacije budući da su usmjerena na većinu segmenata s najizraženijim deficitom ulaganja u istraživanje i razvoj – mala i srednja poduzeća i temeljna istraživanja.

Hrvatska je inovator u nastajanju⁴⁰ – smanjuje se jaz između ove zemlje i EU lidera u inovacijama. Ukupni intenzitet istraživanja i razvoja BDP-a porastao je s 0,83 % u 2015. na 1,25 % u 2020. godini. To je još uvijek ispod prosjeka EU (2,32 %). Uravnoteženija regionalna raspodjela izdataka za istraživanje i razvoj ostaje izazov.

Okvirni uvjeti za poduzeća za inovacije i ulaganja u istraživanje i razvoj zahtijevaju daljnje poboljšanje. U 2020. godini izdaci poduzeća za istraživanje i razvoj porasli su na 0,6 %, ali to je još uvijek nisko u usporedbi s prosjekom EU-a od 1,53 %. Potpora javnog sektora poduzećima posebno je niska. U 2019. godini iznosila je 0,038 % u usporedbi s prosjekom EU od 0,196 %. Od 2018. primjećeni su znaci značajnog relativnog povećanja.

Mehanizam za oporavak i otpornost usmjeren je na poboljšanje ovih uvjeta i promicanje poslovnih inovacija (kroz sheme poreznih poticaja i njegov pravni okvir) za poticanje privatnog sektora da poveća intenzitet ulaganja u istraživanje i razvoj.

Hrvatska i dalje proizvodi znanstvene rezultate skromne kvalitete i bori se za poticanje suradnje znanosti i gospodarstva. Javni rashodi za istraživanje i razvoj koje financiraju poduzeća (% BDP-a) i dalje su izrazito niski.

Kako bi se promovirao⁴¹ prijenos znanja i komercijalizacija inovacija, Mehanizam za oporavak i otpornost uključuje, između ostalog: opsežne reforme; preuređenje sustava financiranja sveučilišta i javnih istraživačkih organizacija te poboljšanje učinkovitosti programa podrške istraživanju i razvoju i inovacijama.

³⁹ Izvor: Europska komisija: Županijsko izvješće za Hrvatsku 2019., SWD(2019) 1010 konačno

⁴⁰ Izvor: Europska komisija: Županijsko izvješće za Hrvatsku 2022., SWD(2022) 613 konačno

⁴¹ Izvor: Europska komisija: Županijsko izvješće za Hrvatsku 2022., SWD(2022) 613 konačno

4.3.5 Primorsko-goranska županija

Hrvatski istraživački i inovacijski sustav razvio se tijekom posljednjeg desetljeća u složen sustav različitih institucija i mjera usmjerenih na izgradnju rasta potaknutog inovacijama. Jedan od strateških ciljeva Hrvatske, u skladu sa Strategijom Europa 2020., jest unapređenje znanstvene izvrsnosti. Što se tiče ovog cilja, tj. povećanja međunarodne vidljivosti i ugleda hrvatske znanstvene zajednice, ali i razvoja gospodarstva i društva u cjelini, Nacionalno vijeće za znanost usvojilo je kriterije za osnivanje znanstvenih centara izvrsnosti. Svrha znanstvenih centara izvrsnosti je daljnji razvoj hrvatske znanosti i njezino uključivanje u Europski istraživački prostor te poticanje sudjelovanja u istraživačkim programima Europske unije i drugim međunarodnim programima.

4.3.6 Furlanija-Julijiska krajina

Furlanija-Julijiska krajina jedna je od najdinamičnijih talijanskih regija u istraživanju i inovacijama⁴².

U 2016. godini ukupni izdaci za istraživanje i razvoj predstavljali su 1,57 % (treći najveći rezultat među talijanskim regijama) regionalnog BDP-a (Eurostat, 2019.), rezultat koji je viši od talijanskog prosjeka (1,37 %), ali još uvijek ispod europskog prosjeka (2,04 %), (Eurostat 2019.).

Iznos regionalnih izdataka za istraživanje i razvoj predstavljao je oko 2,5 % nacionalnih ulaganja u istraživanje i razvoj: otprilike 582 milijuna eura (Eurostat 2019.), od čega 45 % u javnom sektoru (vladin sektor, sektor visokog obrazovanja) i 55 % u privatnom sektoru (sektor poslovnih poduzeća, privatni neprofitni sektor).

Znanstveni i inovacijski sustav Furlanija-Julijiske krajine obuhvaća širok raspon važnih organizacija, javnih i privatnih, te je „Znanstvena mreža izvrsnosti” za poticanje valorizacije znanstvenog potencijala u gospodarske i društvene svrhe. Regija je domaćin višesektorskih znanstvenih i tehnoloških parkova kao što je Znanstveni park AREA, član mreže OpenLab i drugi posrednici u inovacijama i certificirani inkubatori kao što je Znanstveno-tehnološki park „Luigi Danieli” u Udinama, Pordenone Technology Pole, Innova FVG Consortium i BIC Incubatori S.r.l.

Drugi subjekti doprinose stvaranju ovog vrlo povoljnog okruženja za razvoj inovacija i prijenos tehnologije, kao što su Sveučilišta u Trstu i Udinama, Visoka međunarodna škola naprednih studija (SISSA), MIB škola za menadžment u Trstu, Istraživački centar ELETTRA Sincrotrone Trieste i širok raspon vrhunskih, također međunarodnih, istraživačkih organizacija koje rade uglavnom u područjima životne znanosti, fizike, matematike, okoliša, inženjerstva te ljudskih i društvenih znanosti.

Djelatnosti patentiranja su raspršene: 2012. godine prijavljeno je 217 EPO patenata na milijun stanovnika, što je znatno više u usporedbi s talijanskim (60) i europskim prosjekom (113).

⁴² Izvori:

Ulaganje u Furlanija-Julijsku krajinu, <http://www.investinfg.it/cms/it/>
Europska komisija, Regionalno izvješće za FVG, <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/friuli-venezia-giulia>

U Furlanija-Julijskoj krajini 231 registrirano inovativno novo poduzeće i 33 inovativna mala i srednja poduzeća aktivna su u sektorima usluga, proizvodnje softvera i informatičkog savjetovanja, aktivnostima istraživanja i razvoja, informacijskih usluga i studija, savjetovanja, industrije (računala, električni, električni i optički proizvodi, strojevi) (2019 Centro Studi CCiaa di Pordenone-Udine)

4.3.7 Veneto

Regionalni zakon od 18. svibnja 2007., br. 9, u članku 13, postavlja vodeća načela regionalnog planiranja za inovacije. U procesu razvoja strategije RIS3 Veneto, načela na razini regionalnih inovacijskih politika križana su s politikama zajednice i potrebama teritorija u smislu istraživanja i inovacija.

Identificirana su četiri područja pametne specijalizacije – pametna poljoprivredna hrana, pametna proizvodnja, kreativne industrije, održivi život.

Pametna poljoprivredna hrana

S obzirom na scenarije koji će biti zacrtani u sljedećih nekoliko godina u energetsko-okolišnim pitanjima i koji vode pretpostavci o, za Europu značajnoj promjeni u gospodarskom iskorištavanju ruralnog svijeta, venecijanski istraživački sustav planira nekoliko mogućih aktivnosti usmjerenih na poboljšanje i inoviranju primarnih sustava biljne i životinjske proizvodnje, te procesa vezanih uz njihovu preradu, transformaciju, konzervaciju. Cilj je pomoći u osiguravanju dostatnih zaliha sigurnih, zdravih i visokokvalitetnih proizvoda i drugih bioloških proizvoda, razvijajući visoko održive, sigurne i učinkovite sustave primarne proizvodnje, kako bi se i ubrzao prijelaz na održivo europsko biogospodarstvo. Slično tome, sustav regije Veneto morat će moći iskorištavati, poboljšavati, čak i ona proizvodna područja namijenjena ne-prehrani i preostala područja s većom dodanom vrijednošću.

Pametna proizvodnja

Evolucija automatizacije i novih organizacijskih modela prema inteligentnim i naprednim proizvodnim i dizajnerskim sustavima može se pohvaliti nizom iskustava koja mogu proizvesti zanimljive primjene u raznim industrijskim sektorima (osim napredne mehanike) kao što su, na primjer, rafiniranje i obrada materijala, kemikalija, proizvodnja električne i elektroničke opreme. Omogućavajuće tehnologije najčešći su istraživački kontekst i s većim implikacijama i primjenama i kao proizvodni element i u službi različitih proizvodnih sustava. Koncept „inteligentne tvornice“ također je jedna od glavnih aktivnosti od interesa za regiju: sustavi upravljanja, ergonomski proizvodni prostori, industrijska robotika, simulacije i napredne računalne aplikacije.

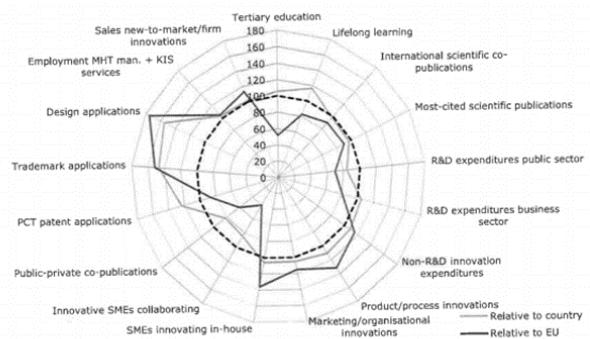
Kreativne industrije

Kontinuirana potreba za proizvodnim inovacijama generirana je višestrukim čimbenicima kao što su bliska veza s promjenjivim očekivanjima i preferencijama potrošača, brzi tehnološki napredak, globalna konkurentnost, zahtjeva integrirane odgovore. Dizajn proizvoda, proučavanje materijala, proizvodni procesi, lanac opskrbe, komunikacija i brendiranje kapital su znanja koji je već prisutan u regionalnom sustavu. Istraživačke aktivnosti planirane za dobrobit ovog sektora specijalizacije uglavnom su usmjerene na razvoj novih materijala (kroz primjenu biotehnologija i nanotehnologija), inovaciju kreativnih i održivih proizvodnih procesa i poboljšanje proizvoda. Ciljni razvoj i usvajanje novih tehnologija ne bi trebali biti samo prednost za proizvodnju, već će morati ponuditi rješenja koja će pogodovati originalnosti proizvoda i zadovoljstvu kupaca. Na primjer, važna su nova okruženja za izlaganje proizvoda, 3D vizualizaciju i virtualna ili proširena okruženja, novi alati za online marketing, zajednički digitalni prostori te multimodalna i kreativna interakcija.

Održivi život

Ovo područje specijalizacije, nedvojbeno najviše multidisciplinarno, prvenstveno uključuje integraciju omogućavajućih tehnologija, informacijske i komunikacijske tehnologije i naprednih materijala, s potrebama koje proizlaze iz društva i njegovih izazova. Konkretno, energetska učinkovitost, sigurnost i ekološka/urbana rekonverzija / regeneracija / oporavak, uvjeti stanovanja i unapređenje kulturne baštine smjernice su koje motiviraju istraživačke aktivnosti. Ova pitanja, usmjerena na poboljšanje dobrobiti gradova i njihovih građana, uzimaju u obzir fenomene kao što su aktivno starenje, napuštanje industrijskih područja ili nedavne prirodne katastrofe, koji predstavljaju izazove s kojima će se regija Veneto suočavati u narednim godinama.

S obzirom na europsku regionalnu tablicu rezultata, sljedeći prikaz predstavlja stanje inovacija u regiji Veneto.



4.3.8 Autonomna pokrajina Bolzano

Kako bi mogao ponuditi visokokvalificirane stručnjake, atraktivna radna mjesta i mogućnosti daljnog usavršavanja, Južni Tirol će nastaviti ulagati u kontinuirano promoviranje inovacija i napretka. U razdoblju od 2007. do 2017. regija je registrirala 100 javno financiranih projekata. Stoga Južni Tirol i dalje ostaje privlačno gospodarsko i životno okruženje s izvrsnim izgledima.

U 2018. godini u Južnom Tirolu potrošeno je 207,8 milijuna eura za unutarnje aktivnosti istraživanja i razvoja. Rashodi su u odnosu na 2017. porasli za 44,2 milijuna eura (+27,0 %). Ovo povećanje se može pripisati povećanju kapitalnih izdataka poduzeća. Privatna poduzeća ostvarila su 63,3 % ovih rashoda, ostatak je podijeljen između državnih i neprofitnih institucija (20,8 %) i sveučilišta (15,9 %).

U 2018. Južni Tirol bio je ispod nacionalnog i europskog prosjeka za istraživanje i razvoj u cjelini. Udio istraživanja i razvoja u pokrajini Bolzano dosegnuo je vrijednost od 0,84 %, što je još uvjek daleko od ciljeva postavljenih strategijom „Europa 2020”, koja je ciljala na ulaganja u istraživanje i razvoj od 3 % BDP-a. Ovo je pokazatelj da teritorij u tom smjeru još ima puno posla.

Stalno rastuća zajednica od trenutno oko 900 istraživača, poduzetnika, novih poduzeća i studenata koncentriranih na inovacije Južnog Tirola i naziva NOI Techpark. S puno umrežavanja i širokim rasponom usluga, inovacijsko središte pomaže u pokretanju projekata istraživanja i razvoja, promoviraju novih talenata i novoosnovanih poduzeća te čini lokalna poduzeća sposobnima i konkurentnima za budućnost.

4.4 Prioritet 4: Tržište rada, obrazovanje, stručno osposobljavanje

4.4.1 Koruška

Tržište rada. Stopa nezaposlenosti značajno je smanjena i niža je za 18,3 % u odnosu na prethodne godine. Broj zaposlenih porastao je za 2 % u odnosu na prethodnu godinu.

Razvoj tržišta rada u stalnom je porastu u posljednjih 10 godina. U međuvremenu udio žena u Koruškoj još uvijek premašuje austrijski godišnji prosjek. Još uvijek postoji velika potreba za sustizanjem u pogledu razine prihoda.

Od 2016. stopa nezaposlenosti u Koruškoj se smanjuje, a godišnji prosjek 2022. bio je približno 5 % u odnosu na 8 % iz 2021. Nezaposlenost mladih, koja je izazov u Koruškoj, također je u stalnom padu.

Ukratko, dinamika tržišta rada je unatoč pandemiji koronavirusa, vrtoglavom rastu cijena sirovina i pretjerano visokim cijenama energije iznimno pozitivna.⁴³ Idemo prema punoj zaposlenosti u sljedećih mjesec dana.

Nezaposlenost. Strukturni razvoj tržišta rada i dalje je izazovan u pogledu kvalifikacija i dugotrajno nezaposlenih osoba.

Obrazovanje i obuka. S obzirom na konkurentnost i produktivnost, znanje i vještine ključni su čimbenici u uslužnom društvu koje karakterizira tržište rada. Znatan utjecaj na karijeru i „zaštitu“ od nezaposlenosti ovisi o stupnju obrazovanja. Nedovoljne kvalifikacije dovode do društvenih i gospodarskih problema, primjerice nedostatka mlade visokokvalificirane radne snage, gubitka gospodarskog rasta, kao i gubitka produktivnosti. Zbog te činjenice osposobljenost i ulaganja imaju veliki utjecaj na atraktivnost i razvoj poslovne lokacije. Glavni fokus Koruške je „naukovanje i matura“, uspostavljanje novih studijskih programa, širenje Alpe-Jadran Sveučilišta u Klagenfurtu u tehničkom sektoru, te širok raspon obrazovanja i osposobljavanja odraslih.

Dobro obučeni, kvalificirani i motivirani zaposlenici snažno su potrebni za inovacije, gospodarski rast i svladavanje izazova digitalizacije. Štoviše, poduzetnički način razmišljanja mora biti integriran u naš školski sustav.

Novi inovativni proizvodi, tehnologije i usluge mogu se razviti samo uz podršku kvalificiranog osoblja.
⁴⁴

Izazovi i ciljevi. Demografski trendovi Koruške pokazuju drastičan pad do 2050. godine. Rezultati će biti nizak gospodarski rast, sve veći troškovi infrastrukture, nedostatak kvalificirane radne snage i poduzeća, kao i širenje. Dakle, obrazovanje kvalificirane radne snage treba biti usmjereni i za to je potreban akcijski plan. Primjerice, uspostavom novih studijskih programa ojačat će se poslovna

⁴³ Izvor: Kärntner Arbeitsmarkt » Alle Daten | AMS

⁴⁴ Izvor: Vlada Koruške, Gospodarsko izvješće 2017/2018. Izvor: Gospodarska komora Koruške, Programska lokacija Koruške

lokacija, a time i digitalna transformacija, spriječit će se nedostatak kvalificirane radne snage u tehničkom i informatičkom sektoru.

Blisko povezivanje gospodarstva i strukovnih škola dovest će do više razine naukovanja i njegova imidža. Poduzetništvo i gospodarstvo trebaju biti ugrađeni u nastavne planove, stoga se mogu napraviti gospodarske korelacije.

Posljednje, ali ne i najmanje važno, programi pripravnštva i financiranja podržavaju što bržu integraciju priznatih izbjeglica na tržište rada.⁴⁵

4.4.2 Štajerska

Kao godišnji prosjek za 2021., bilo je 523.241 (WIBIS, Wirtschaftsbericht 2021.) radnika, od čega 109.265 (Österreichische Sozialversicherung) stranih zaposlenika. U evidenciji nezaposlenih evidentirano je ukupno 37.179 osoba (manje za 10.731 osoba u odnosu na prethodnu godinu). U 2021. godini stopa nezaposlenosti iznosila je 6,5 %, što je ispod austrijskog prosjeka (8,0 %). Iste je godine stopa nezaposlenosti mladih (do 25 godina) u Štajerskoj iznosila 9,4 %; stopa nezaposlenosti za starije nezaposlene osobe (50+) bila je 8,2 % (izračunato nacionalnom metodom) (Steiermark Arbeitsmarkt 2021).⁴⁶

Dobro obučeni i predani „umovi“ odlučujući su čimbenik za trenutačni gospodarski razvoj. Ospozobljavanje se provodi kroz suradnju poduzeća i strukovnog učilišta u dualnom sustavu. Institucije tercijarnog obrazovanja sa sveučilištima i tehničkim fakultetima, kojih u Štajerskoj ima u izobilju, drugi su oblik.

Država ima visoku kvalitetu života i dobre preduvjete za razvoj proizvodnog društva utemeljenog na znanju. Za Štajersku su veliki broj tehničkih istraživačkih i obrazovnih ustanova te raznolikost znanstvenih disciplina prednost s nedostatkom vrijednosti unutar Europe. Više od polovice tehničkih sveučilišnih istraživača u Austriji radi i predaje u Štajerskoj. No, sveučilišta su suočena i s izazovima, posebice povezanimi s različitim oblicima „**odljeva mozgova**“.⁴⁷

Izazovi i strateška usmjerenja

Potencijal zaposlenika u štajerskim poduzećima može se perspektivno iskoristiti u punoj mjeri samo na temelju jasnog opredjeljenja za promicanje tehnologije i inovacija uz osiguranje kvalificirane obuke i ubrzanje mreža koje povezuju istraživačku i gospodarsku praksu. Pravila igre više nisu ista kao na prijelazu stoljeća. Gospodarstvo i društvo podložni su stalnim promjenama, što zahtijeva dosljednu prilagodbu s obzirom na karakteristike lokacije. Interdisciplinarno i kooperativno djelovanje, kao npr. oni izraženi u procesima „otvorene inovacije“, postaju sve važniji. Izazovi i prilike mogu se identificirati otvorenim bavljenjem dugoročnim trendovima, a te prilike treba iskoristiti radi pozicioniranja kao inovativna i fleksibilna lokacija među globalnom konkurencijom.

⁴⁵ Izvor: Gospodarska komora Koruške, Programska lokacija Koruške

⁴⁶ Izvor: https://wibis-steiermark.at/fileadmin/user_upload/wibis_stiermark/studienpool/Wirtschaftsbericht%202021.pdf

⁴⁷ Izvor: Gospodarska strategija Štajerske za 2025., Ured Štajerske državne vlade, Odjel 12 Gospodarska pitanja, turizam, sport, Jedinica za gospodarske poslove i inovacije, 2016.

Pad nataliteta i produljenje životnog vijeka rezultirali su sve većim slojevima starijeg stanovništva. Ova demografska promjena izravno utječe na tvrtke: Ljudi dulje ostaju u procesu rada jer ima sve manje mlađih. Ukupni raspoloživi potencijal radne snage mora se u većoj mjeri iskoristiti kako bi se suprotstavio nedostatku stručnjaka kroz inteligentne programe obuke i usavršavanja. Demografski razvoj odvija se neravnomjerno u različitim regijama. Stanovništvo u gradovima i obližnjim područjima raste, dok se pad stanovništva i prekomjerno starenje primjećuju u perifernim područjima. Za ruralna područja ključni izazov je zadržati kvalificirane radnike i ostati atraktivnim kao poslovna lokacija.

Visoka migracija i velika kretanja izbjeglica također predstavljaju nove izazove za Štajersku. Sudjelovanje na tržištu rada bitno je mjesto uporišta za integraciju u društvo. Štajerska poduzeća igraju važnu ulogu otvarajući se ljudima s različitim iskustvima, kulturološkim pozadinama i kompetencijama te ciljano iskorištavajući povezane prilike za gospodarski razvoj i inovacije.

Kvalificirana radna snaga jedan je od najvažnijih resursa u proizvodno-uslužnom društvu usmjerrenom na znanje. Dostupnost kvalificiranih zaposlenika odlučujuća je za uspješnost gospodarstva. Već danas potražnja za stručnjacima predstavlja izazov, a u narednim će se godinama dodatno pojačati zbog demografskih kretanja i promjena društvenih vrijednosti. Jačanje ljudskih potencijala stoga je ključno.

Broj stručnjaka iz tehničkih područja dodatno će se smanjivati zbog demografskih procesa ako se ne implementiraju protumjere. Reforma obrazovnog sektora zahtijeva jasnu promjenu, koja se može ostvariti samo u partnerstvu sa svim uključenim stranama, a posebno se tiče obrazovne politike savezne vlade i države. Modernizacija obrazovnog sustava, uključujući dosljedno, individualno potencijalno promicanje počevši od predškolske dobi, promicanje tehničkih i znanstvenih interesa kroz državne i savezne inicijative i povećanje atraktivnosti odgovarajućih studijskih programa jednako je važno kao i promicanje poduzetničkog načina razmišljanja u školskom obrazovanju i modernizaciji obuke nastavnika, npr. kroz modularizaciju nastavničkih zanimanja ili spajanje naukovanja s visokim obrazovanjem (Matura). Najveći potencijal leži u razbijanju tradicionalnih, rodno specifičnih putova stručnog usavršavanja, koji su opstali do danas. Kvalitetno, usklađeno obrazovanje i profesionalna orijentacija mogu biti važan instrument u tom pogledu.⁴⁸

4.4.3 Slovenija

Slovenija općenito ima dobar obrazovni sustav, ali bi se mogao poboljšati u određenim područjima i održati u budućnosti. (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 28).

Zakon o naukovanju, koji je na snazi od prosinca 2017., pokušava povezati obrazovanje i praktično iskustvo. Do listopada 2018. samo je 186 od približno 12.000 učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju upisano u jedan od osam različitih programa koji povezuju radno iskustvo sa školskim obrazovanjem. Ukupno 20 % nastavnog plana i programa je fleksibilno, što čini naukovanje prilagođenim zahtjevima tržišta rada. Prema Ministarstvu obrazovanja, glavni destimulirajući čimbenik

⁴⁸ Izvor: Gospodarska strategija Štajerske za 2025., Ured Štajerske državne vlade, Odjel 12 Gospodarska pitanja, turizam, sport, Jedinica za gospodarske poslove i inovacije, 2016.

za veće sudjelovanje u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju ili naukovaju su niske plaće. (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 28)

Znanja i vještine nedovoljno su prilagođeni sadašnjim i budućim potrebama gospodarstva. Struktura učenika upisanih u obrazovne programe i kvalifikacije radnika polako se prilagođava promjenama na tržištu rada. Čitanje, matematičke i digitalne vještine starijih generacija, kao i ljudi s niskom razinom obrazovanja relativno su loše (Vlada Republike Slovenije, 2017.). Prema poslovnoj anketi iz 2017., 64 % poduzeća u Sloveniji nailazi na poteškoće pri traženju odgovarajuće kvalificiranog osoblja (SPIRIT, 2017.). Razlike u stopama nezaposlenosti među sektorima relativno su velike u usporedbi s drugim zemljama EU-a, što bi moglo ukazivati na sektorske neusklađenosti u ponudi i potražnji za radnom snagom. Jače veze između poslodavaca i obrazovnog sektora te ulaganja u bolju usklađenost nastavnih planova i programa s potrebama tržišta rada mogli bi pridonijeti jačanju važnosti vještina radno sposobnog stanovništva za tržište rada i boljem usklađivanju potražnje i ponude rada. (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 28).

Učinkovitost tržišta rada nastavlja se poboljšavati, iako i dalje postoje određeni izazovi. Stope djelatnosti i zaposlenosti nastavile su rasti u 2018. i trenutačno su na 79,7 % odnosno 75,5 % (treće tromjesečje 2018.). Stopa nezaposlenosti iznosi 5,2 % (treće tromjesečje 2018.), što je blizu razine prije krize.

Dugoročna nezaposlenost još uvijek je iznad razine prije krize, a gotovo polovica nezaposlenih starijih od 50 godina izvan je tržišta rada 2 ili više godina. (Izvor: Europska komisija, Izvješće za Sloveniju, veljača 2019., stranica 26).

4.4.4 Istarska županija

Stanje u Republici Hrvatskoj na tržištu rada i obrazovanju ima utjecaja i na Istarsku županiju. Prema Europskoj komisiji⁴⁹ planiraju se reforme za poboljšanje kvalitete i relevantnosti tržišta rada srednjeg strukovnog, višeg i obrazovanja odraslih. Cilj je provesti politike tržišta rada i razviti odgovarajuće vještine kako bi se zadovoljila trenutna potražnja i potražnja na tržištu rada. Također, prioritet je razvoj vještina potrebnih za zelene i digitalne tranzicije. Postoji neusklađenost između obrazovanja i vještina diplomanata i potreba tržišta rada. Prevelika usmjerenost na teoretsko znanje i nedovoljan razvoj praktičnih vještina u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju razlog su ovakvog stanja. Istodobno se planiraju reforme za razvoj ranog obrazovanja, produljenje trajanja obvezne nastave i bolje usklađivanje srednjeg, tercijarnog obrazovanja i obrazovanja odraslih s potrebama tržišta.

Tržište rada Istarske županije ističe se po dinamičnosti u ponudi i potražnji radne snage te nižoj stopi nezaposlenosti (u usporedbi s ostalim hrvatskim županijama). Prosječna stopa nezaposlenosti u 2021. godini iznosila je 3,8 %. Međutim, u fazi rasta istarskog gospodarstva, svi gospodarski sektori imali su problem nedostatka kvalificirane radne snage. Također, za Županiju je karakteristična niska mobilnost radne snage i sezonsko zapošljavanje.

⁴⁹ Izvor: Europska komisija: Županijsko izvješće za Hrvatsku 2022., SWD(2022) 613 konačno

U odnosu na prosjek Republike Hrvatske, u Istarskoj županiji⁵⁰ je ispodprosječan udio stanovništva bez završene ili nezavršene osnovne škole i natprosječan udio obrazovanog stanovništva sa završenim srednjim i visokim obrazovanjem.

Hrvatska je jedna od država članica EU s najvećim sudjelovanjem u strukovnom obrazovanju i ospozobljavanju (eng. Vocational education and Training, VET). Većina programa IVET (prvobitno VET) traju tri ili četiri godine.⁵¹

Osim promoviranja dualnog sustava obrazovanja, Županijska komora Pula provodi niz aktivnosti u suradnji s poslodavcima i školama kako bi motivirala učenike za upis u strukovna zanimanja. Međutim, još uvijek je vrlo slab interes za strukovna zanimanja, posebice ona trogodišnja.

Stoga su potrebni dodatni napor i promocija kako bi se povećala stopa upisa. To je dugotrajan proces u kojem trebaju sudjelovati ne samo institucije i poslodavci, već i studenti i njihovi roditelji.

Istarska županija će se u nadolazećim godinama suočiti s brojnim izazovima⁵². Bit će potrebno agilnije i učinkovitije prilagođavanje potrebama tržišta rada i obrazovanja. Potrebno je uvesti inovativne metode obrazovanja i cjeloživotnog učenja, kao i politiku zapošljavanja i upravljanja ljudskim resursima.

4.4.5 Primorsko-goranska županija

Nezaposlene osobe – Do 31. svibnja 2022. godine u Primorsko-goranskoj županiji bilo je 6.216 nezaposlenih osoba, što je 546 manje nego u prethodnom mjesecu, a 2.172 nezaposlene osobe manje nego u svibnju 2021. godine. Od ukupnog broja nezaposlenih u svibnju 2022. godine bilo je 3.512 nezaposlenih žena (56,5 %) i 2.704 nezaposlenih muškaraca (43,5 %).

Od ukupnog broja nezaposlenih u svibnju 2022. 812 osoba (ili 13,1 %) bilo je bez radnog iskustva, što je za 16,4 % manje u odnosu na svibanj 2021. Preostale 5.404 osobe (86,9 %) imale su prethodno radno iskustvo. Od toga je 3.045 (56,3 %) žena, a 2.359 (43,7 %) muškaraca.

Promatrano po djelatnostima, prije prijave u evidenciju nezaposlenih, najviše osoba radilo je u trgovini (926 ili 17,1 %), djelatnostima pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane (723 ili 13,4 %) te u prerađivačkoj industriji (691 ili 12,8 %).

Zaposlene osobe. Ukupan broj zaposlenih 31. svibnja 2022. godine u Primorsko-goranskoj županiji je 116.123, od čega je 55.409 žena (47 %).

U Hrvatskoj je najveći broj zaposlenih u sljedećim djelatnostima: trgovina – 21,33 %, prerađivačka industrija – 17,32 %, turizam i ugostiteljstvo – 11,92 %, graditeljstvo – 11,30 %, promet i skladištenje – 9,98 %, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti – 8,44 % i sve ostale djelatnosti – 19,69 %.

⁵⁰ Izvor: Strategija razvoja Istarske županije do 2020. godine, stranica 169

⁵¹ Izvor: CEDEFOP (2020.): Strukovno obrazovanje i ospozobljavanje u Hrvatskoj

⁵² Izvor: Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije 2021-2027. – radna verzija

Obrazovanje je ključ uspjeha društva. Primorsko-goranska županija osnivač je 59 osnovnih škola. Sveučilište u Rijeci moderno je europsko sveučilište i centar izvrsnosti čiji utjecaj nadilazi regiju. S ukupno 11 fakulteta i 4 odjela, to je istraživačko, znanstveno i obrazovno sveučilište koje podupire društveni i gospodarski razvoj zajednice, grada Rijeke i šire regije.

Cjeloživotno obrazovanje

Usmjerenost na cjeloživotno učenje strateško je opredjeljenje Veleučilišta u Rijeci. U svrhu cjeloživotnog učenja provode se različiti programi stručnog usavršavanja. Cilj provedbe ovih programa je povećanje konkurentnosti i veća prilagodljivost pojedinaca novim okolnostima na tržištu rada.

4.4.6 Furlanija-Julijnska krajina

Osim tri sveučilišta i organizacija za napredno osposobljavanje, Furlanija-Julijnska krajina ima 4 viša tehnička instituta koji razvijaju tečajeve osposobljavanja u sektorima „Napravljeno u Italiji”: mehanika i aeronautika, informacijsko-komunikacijske tehnologije, životne tehnologije i održiva mobilnost.

Štoviše, aktivna je i dodatna široka mreža srednjih škola, tehničkih i trgovačkih centara i organizacija za stručno osposobljavanje koja usko surađuje s upraviteljima regionalnih klastera i konzorcija za industrijski razvoj. Regija je također predana provedbi kvalificiranih projekata osposobljavanja prilagođenih potrebama tržišta rada za učinkovito raspoređivanje ljudskih potencijala u tom području.

Što se tiče naukovanja, relevantni Zakon koji je na snazi od prosinca 2014. definira naukovanje kao stalni ugovor s ciljem osposobljavanja i zanimanja mladih ljudi (između 18 i 29 godina). Trebao bi trajati najmanje 6 mjeseci, a najviše 3 godine i tijekom toga bi pripravnik trebao steći tehničko-stručne i specijalizirane vještine.

Također, radnici koji primaju naknadu za mobilnost ili nezaposleni mogu se zaposliti kao pripravnici, bez dobne granice.

Pripravništvo je integrirano javnom ponudom i može biti interno ili eksterno za poduzeće i trebalo bi pripravniku dati osnovne i transverzalne vještine. Ova ponuda u Furlanija-Julijnskoj krajini odnosi se na: ugovore i organizaciju poduzeća, sigurnost i prevenciju nesreća, komunikaciju i osnaživanje, strane jezike, digitalnu kompetenciju, smisao za djelatnost i poduzetništvo.

Poduzeća također mogu sama osigurati ove vještine, ali to se mora učiniti na prikladnim mjestima s ljudima koji imaju dobre vještine i sposobnosti, a regija ih podržava kako bi se osigurala kvaliteta pružene prakse.

4.4.7 Veneto

Predškolsko obrazovanje predstavlja prednost u obrazovnom sustavu Veneta, s stopom sudjelovanja od 93 %. Napuštanje školovanja (8,4 % mladih) je u padu i niže je od nacionalne razine (15 %). Uz poboljšanja u sudjelovanju i razini obrazovanja, rezultati su bili pozitivni u pogledu **učinkovitosti obrazovanja**, mjereno kompetencijama učenika. Što se toga tiče, 2015. godine osnovne škole u Venetu

našle su se na nacionalnom projektu, kako u talijanskom jeziku tako i u matematici. Iznad talijanskog projekta postižu i učenici trećih razreda osnovne škole, i u talijanskom i u matematici, s rezultatima 212 odnosno 213.

Općenito, razine treninga se poboljšavaju; smanjuje se jaz s ostatkom Europe; raste kulturna participacija i omjeri visokih studijskih titula rastu uz zaštitni faktor u odnosu na poteškoće u pronalasku posla. Stopa prijelaza iz srednje škole na fakultet u Venetu se u 2014. ustalila na vrijednosti od 50,5 %, iako je u padu u odnosu na 2013. (56,8 %). U Italiji je 2015. godine 25,3 % Talijana između 30 i 34 godine imalo sveučilišnu diplomu. U Venetu je postotak iznosio 26,4 % (od čega 32,3 % žene i 20,6 % muškarci), što je još uvijek niže od granične vrijednosti utvrđene ciljevima Europe za 2020. (40 %). Diplomanata koji godinu dana nakon stjecanja diplome izjavljuju da rade manje je od polovice za sveučilište Ca' Foscari (49,3 %) i sveučilište IUAV (46,5 %) u Veneciji, dok Verona ima 61 % postotak mladih radnika a Padova 50,6 %. U Italiji i Venetu, postotak mladih koji se ne školuju, ne rade niti se obučavaju (Neet) nastavio je rasti u 2015., dosegnuvši 25,7 % odnosno 17 %.

4.4.8 Autonomna pokrajina Bolzano

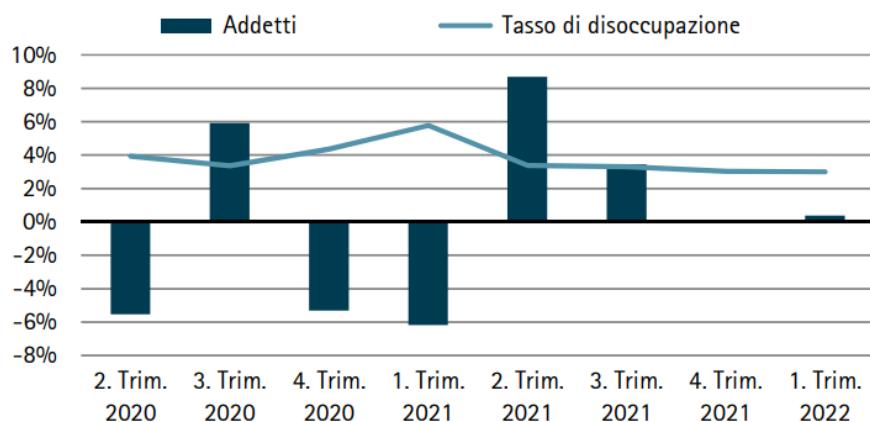
Tržište rada

Stopa nezaposlenosti u regiji daleko je ispod europskog projekta i kreće se oko 2,9 %. U 2019. godini prosječno su 3 od 4 Južnotirolaca bila zaposlena.

U prvom tromjesečju 2022., između siječnja i ožujka, broj zaposlenih osoba u Južnom Tirolu u projektu je iznosio 260.000, dok je bilo 7.900 osoba koje su tražile posao. U usporedbi s istim razdobljem iz 2020. godine broj zaposlenih porastao je (+12,8 %), dok je broj osoba koje traže posao značajno smanjen (-43,8 %). Stopa nezaposlenosti od 3,0 % ostala je stabilna u usporedbi s prethodnim tromjesečjem, ali je bila 2,8 postotnih bodova niža u usporedbi s istim tromjesečjem 2021.

Mercato del lavoro in Alto Adige

Addetti (variazione rispetto al trimestre precedente) e tasso di disoccupazione



Fonte: ISTAT

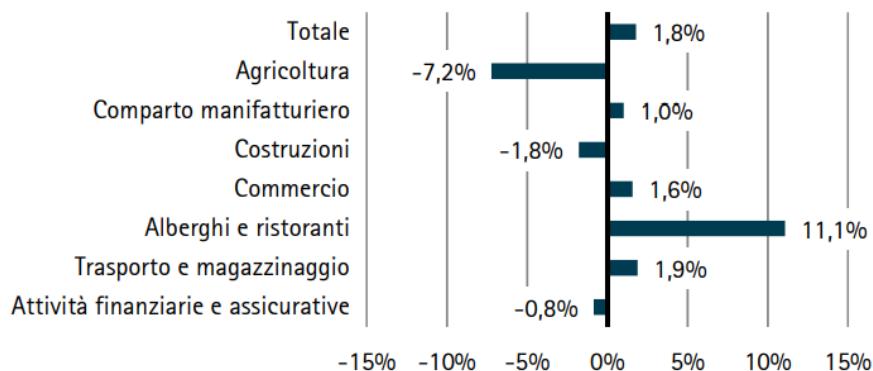
© 2022 IRE

Tržište rada u Južnom Tirolu

Sljedeći grafikon prikazuje zaposlene osobe u Južnom Tirolu po gospodarskim sektorima. Vidljivo je da se između srpnja 2021. i srpnja 2022. godine broj zaposlenih u sektoru turizma povećao za više od 10 %, te ostaje sektor s najvećim brojem zaposlenih. S druge strane, radna snaga u poljoprivredi smanjena je za 7 %.

Occupati dipendenti in Alto Adige in alcuni settori

Variazione percentuale tra luglio 2021 e luglio 2022



Fonte: Provincia Autonoma di Bolzano – Ripartizione lavoro

© 2022 IRE

Zaposleni u Južnom Tirolu prema sektoru

Obrazovanje

U pokrajini Bolzano postoje tri različita školska sustava (njemački, talijanski i ladinski), koji se razlikuju po funkcionalnoj i administrativnoj organizaciji, ovisno o jeziku koji se govori. U talijanskim školama u Južnom Tirolu broj učenika koji napuštaju školu prije završetka obveznog obrazovanja manji je od 1 %, što je daleko ispod nacionalnog prosjeka. U pokrajini Bolzano samo 0,05 % učenika napušta obvezno obrazovanje (8 od 17.000 učenika) prije 16. godine, u usporedbi s 1,17 % u Italiji, dok 56 od 17.000 učenika, ponovno 2018./19. školske godine, nisu završili svoje obvezno obrazovanje do dobi od 18 godina (0,3 %), u usporedbi s 3,82 % u Italiji. Općenito, najviše razine ranog napuštanja školovanja su u rubnim i najudaljenijim općinama pokrajine.

Prema političkoj klasi sljedeći cilj na ovom području je rad na prevenciji, a najvažnije je uspjeti svesti stopu napuštanja školovanja djece do 16 godina na nulu i uspjeti popratiti završetak školovanja djece koja napušta školu nakon navršenih 16 godina, ali bez ikakve kvalifikacije.

Ospozobljavanje i stručne škole

Centri za strukovno ospozobljavanje raspoređeni diljem pokrajine pružaju osnovno ospozobljavanje (kvalifikacija), ospozobljavanje nakon stjecanja kvalifikacije i strukovnu zrelost kroz tečajeve koji pokrivaju sektore kao što su poljoprivreda, strojarstvo, elektronika, grafika, hrana, rukotvorine, graditeljstvo, poslovne usluge, trgovina i prodaja, turizam, hotelijerstvo i društvena zanimanja.

U pokrajini Bolzano postoji 28 strukovnih škola:

- 20 škola na njemačkom jeziku,
- 7 škola na talijanskom jeziku,
- 1 škola u ladinskim dolinama, gdje se uči i njemački i talijanski.

Centri za strukovno ospozobljavanje također nude tečajeve za radnike koji žele unaprijediti svoje vještine, stručne tečajeve i naukovanje.

Osim toga, posljednjih godina postoji intenzivna razmjena znanja između Gospodarske komore Štajerske i Gospodarske komore regije Bolzano za takozvani „Talentcenter“ koji se osniva. To će se koristiti za testiranje kognitivnih i praktičnih vještina učenika srednjih škola kako bi im se olakšao odabir zanimanja.

Sveučilište i istraživanje

Slobodno sveučilište u Bolzanu je izvrsnost teritorija, smješteno u jednoj od najatraktivnijih regija Europe, na raskriju njemačkog i talijanskog gospodarskog i kulturnog svijeta. Trojezičnost u

podučavanju i istraživanju, visok stupanj internacionalizacije i izvrsna oprema karakteristike su koje čine [unibz](#) posebnim i doprinose njegovim visokim pozicijama na nacionalnim i međunarodnim ljestvicama.

Još jedna relevantna ustanova je inovacijski okrug Južnog Tirola, **NOI Techpark**. Predstavlja poticajno okruženje za suradnju tvrtki, institucija i sveučilišta na istraživačkim i razvojnim projektima. Mjesto gdje 900 poduzetnika, istraživača, novih poduzeća i studenata radi na ekološkoj i gospodarskoj pretvorbi društva. U tehnološkom parku NOI istraživanje je orientirano na praksu. Potrebe poduzeća stvaraju znanstveni rad. Istraživanje je fokusirano na četiri tehnološke oblasti: ekologija, hrana, digitalizacija, automobili i automatizacija.

Štoviše, multidisciplinarni istraživački centar **Eurac Research** bavi se najvećim izazovima budućnosti: održavanjem zdravih društava, njegovanjem netaknutog okoliša, promicanjem održive energije i razvojem političkih i društvenih sustava koji dobro funkcioniraju. Centar razvija konkretna rješenja za regionalne probleme koja se zatim mogu primijeniti globalno i povezan je s istraživačkim mrežama diljem svijeta s partnerima u više od 50 zemalja, na pet kontinenata.

Na kraju, **istraživački centar Laimburg** specijaliziran je za poljoprivredu i šumarstvo, kao i za poljoprivredno-prehrambeni sektor i primarno se bavi primjenjenim istraživanjem usmjerenim na povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede Južnog Tirola kako bi se zajamčila kvaliteta poljoprivrednih proizvoda. Svake godine 150 zaposlenika centra radi na 350 projekata i aktivnosti u svim poljima poljoprivrede Južnog Tirola, od voćarstva i vinogradarstva do planinske poljoprivrede i prehrambene tehnologije.

Poglavlje 5: SWOT analiza Alpe-Jadran regije

Jakosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> Izvrstan potencijal za razvoj snažnog ODRŽIVOG i ZELENOG gospodarstva zbog prirodnih (visoka razina bioraznolikosti u pogledu krajolika, flore, faune) i kulturnih resursa (raskrižje latinske, njemačke i slavenske kulture) Strateški geopolitički i geografski položaj: povezan s dvije prometne osi TEN-T mreže (Mediterski i Baltičko-Jadranski koridor) Izvozno orientirana gospodarstva s intenzivnim prekograničnim trgovinskim odnosima Neki dijelovi područja Alpe-Jadran s najvećim intenzitetom istraživanja i razvoja među najsnažnijim su inovativnim regijama unutar EU-a Snažna proizvodna industrija, koja rezultira snažnom konkurentnošću u pogledu strojeva, mehaničkih uređaja, električnih strojeva, kao i novih područja kao što su zdravstvena tehnologija, eko tehnologija itd. Dobro razvijena istraživačko-razvojna zajednica (sveučilišta, centri za prijenos tehnologije, centri kompetencije, središta inovacija itd.) Visokoobrazovana i stručna radna snaga Duga tradicija, snažne veze i prekogranična suradnja između institucija koje predstavljaju i podupiru mala i srednja poduzeća (gospodarske komore ili slično) Bogato iskustvo institucija koje zastupaju i podržavaju mala i srednja poduzeća u provedbi EU projekata kao i u doprinisu EU programima potpore 	<ul style="list-style-type: none"> Mali broj vodećih poduzeća (u svjetskim razmjerima) unutar regije Neuravnotežena ili nesrazmjerno razvijena infrastruktura javnog prijevoza (željeznička mreža/infrastruktura) Slaba svijest o „identitetu Alpe-Jadran“ među regionalnom poslovnom zajednicom Različiti sustavi regulacije (pravni okviri) poslovanja unutar regije Općenito sporo usklađivanje pravnih okvira, koje su postavile nacionalne/regionalne vlasti, kao i poduzeća s brzim gospodarskim i društvenim promjenama
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> Bioraznolikost, kulturna baština i multikulturalizam sastavni su dio i dodana vrijednost identiteta/brenda Alpe-Jadran Postati ekološki prihvatljiva (RES, EE, e-mobilnost) poslovna regija temeljena na primjeni novih tehnologija Poboljšati postojeće zajedničke potencijale unutar uslužnog i proizvodnog sektora kako bi se razvio „brend Alpe-Jadran“ i ojačala atraktivnost regije Alpe-Jadran kao održivog zelenog poslovnog i životnog područja Poticati integraciju vodećih tvrtki ili drugih tvrtki u regiji Alpe-Jadran, koje imaju dovoljno inovacijskih kapaciteta za razvoj globalnih lanaca vrijednosti Pristup brojnim instrumentima i programima financiranja EU-a (npr. centralizirani programi EU-a, međunarodni i transnacionalni programi Interreg) 	<ul style="list-style-type: none"> Demografski razvoj (pad nataliteta i produljenje životnog vijeka povećavajući sloj starijeg stanovništva) i nedostatak kvalificirane radne snage (!) Brzi tehnološki razvoj u području obnovljive energije (npr. e-mobilnost i rješenja pogona na vodi) predstavlja probleme tradicionalnim industrijskim sektorima Sve starije stanovništvo, dugoročni nedostatak kvalificirane snage

Poglavlje 6: EU regionalni programi u Alpe-Jadran regiji

6.1 Evropski strukturni i investicijski fondovi – ESIF 2021-2027.

Kohezijska politika usmjerena je na sve regije i gradove EU-a kako bi podržala otvaranje radnih mjesta, poslovnu konkurentnost, gospodarski rast, održivi razvoj i poboljšala kvalitetu života građana. Za postizanje ovih ciljeva dodijeljeno je 392 milijarde eura za 7-godišnje razdoblje od 2021. do 2027.

Kohezijska politika provodi se kroz posebne fondove:

- Europski fond za regionalni razvoj (eng. European Regional Development Fund, ERDF): za jačanje gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije u Europskoj uniji ispravljanjem neravnoteža među njezinim regijama. ERDF će omogućiti ulaganja u konkurentniju i pametniju Europu, kroz inovacije, digitalizaciju i podršku malim i srednjim poduzećima, kao i zeleniju, povezaniju, povećanjem mobilnosti, društveniju i bližu svojim građanima, podupiranjem zapošljavanja, obrazovanja, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja
- Kohezijski fond (eng. Cohesion Fund, CF): za potporu oblasti okoliša i prometa u manje uspješnim zemljama EU kao što su Bugarska, Češka, Estonija, Grčka, Hrvatska, Cipar, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenije.
- Europski socijalni fond Plus (eng. European Social Fund Plus, ESF+): to je glavni instrument EU-a za ulaganje u ljude. Pružit će važan doprinos politici zapošljavanja, socijalne politike, obrazovanja i vještina u EU-u
- Fond za pravednu tranziciju (eng. Just Transition Fund, JTF): novi instrument kohezijske politike, u kontekstu Europskog zelenog plana s ciljem postizanja klimatske neutralnosti EU-a do 2050. godine. JTF podupire teritorije koji su najviše pogodjeni tranzicijom prema klimatskoj neutralnosti kako bi se izbjeglo povećanje regionalnih nejednakosti.⁵³

Europska teritorijalna suradnja (programi Interreg) kao dio ERDF-a usmjereni su na jačanje kohezije među regijama preko državnih granica i organizirani su u više smjerova:

Prekogranična suradnja (Interreg A) – Otprilike 6,5 milijardi eura (72 % ukupnog proračuna programa Interreg)⁵⁴

Europska prekogranična suradnja, poznata kao Interreg A, podržava suradnju između regija NUTS III iz najmanje dvije različite države članice koje leže izravno na granicama ili uz njih. Cilj joj je uhvatiti se u koštač sa zajedničkim izazovima identificiranim u pograničnim regijama i iskoristiti neiskorišteni potencijal rasta u pograničnim područjima.⁵⁵ Unutar mreže NAAN mogli bi se provesti sljedeći projekti: Interreg VI Italija-Austrija, Interreg VI Italija-Hrvatska, Interreg VI Italija-Slovenija, Interreg VI Austrija-Slovenija, Interreg VI Slovenija-Hrvatska.

Transnacionalna suradnja (Interreg B) – Otprilike 1,6 milijardi eura (18 % ukupnog proračuna programa Interreg)

Transnacionalna suradnja, poznata kao Interreg B, podupire regije Unije NUTS razine 2, uključujući najudaljenije regije, pokrivajući veće transnacionalne teritorije i uzimajući u obzir, gdje je primjenjivo, makroregionalne strategije ili strategije morskih slivova. Ovaj dio uključuje regije koje često dijele slične društvene, gospodarske i geografske karakteristike ili probleme.

Postoji 15 transnacionalnih programa Interreg, među kojima bi za mrežu NAAN najznačajniji bili Interreg Alpski prostor, Dunavska regija, IPA Adrion, Interreg alpski prostor i Srednja Europa.

⁵³ <https://sfe.lnl.infn.it/the-european-structural-and-investment-funds-esif-2021-2027/>

⁵⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/

⁵⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/#1

Međuregionalna suradnja (Interreg C) – Otprilike 552 milijardi eura (6 % ukupnog proračuna programa Interreg)

Međuregionalna suradnja, poznata kao Interreg C, funkcionira na paneuropskoj razini, pokrivajući sve države članice EU-a i više. Ovaj dio gradi mreže za razvoj dobre prakse i olakšava razmjenu i prijenos iskustava uspješnih regija diljem Europe. U razdoblje od 2021. do 2027. nastaviti će se četiri programa međuregionalne suradnje: Interreg Europe, Interact, URBACT i ESPON.⁵⁶

Integracija najudaljenijih regija u njihovo susjedno okruženje (Interreg D) – Otprilike 316 milijuna eura (3 % ukupnog proračuna programa Interreg).

Ovaj dio, novi za razdoblje od 2021. do 2027., ojačat će suradnju najudaljenijih regija EU-a (odnosno Francuske Gijane, Guadeloupea, Martinika, Mayottea, otoka Reunion i Sveti Martin (Francuska), Azora i Madeire (Portugal), te Kanarskih otoka (Španjolska)) sa susjednim trećim zemljama. Ambicija je poticanje gospodarske razmjene među regionalnim partnerima i poticanje njihovog zajedničkog razvoja.

6.2 Program Interreg alpski prostor

Program Interreg alpski prostor dio je programa Interreg B. Financira se putem Europskog fonda za regionalni razvoj (eng. European Regional Development Fund, ERDF) kao i nacionalnim doprinosima sedam država partnera. Za razdoblje od 2021. do 2027. program ima proračun od 107 milijuna eura iz EFRR-a. Predstavlja regiju s više od 80 milijuna stanovnika, pokrivajući površinu od 450.000 km². Prostire se preko granica sedam zemalja (Austrije, Francuske, Njemačke, Italije, Lihtenštajna, Slovenije, Švicarske) koje dijele geografska i ekološka obilježja i izazove. Područje programa Interreg alpski prostor pokriva neka od najvažnijih europskih gradskih područja kao i udaljena ruralna područja, što objašnjava njegovu raznolikost u smislu gospodarskih aktivnosti i demografske situacije.⁵⁷

Program će financirati specifične ciljeve:

Prioritet 1: Klimatski otporna zelena alpska regija

- Promoviranje prilagodbe klimatskim promjenama i prevencije rizika od katastrofa i otpornosti, uzimajući u obzir pristupe temeljene na ekosustavima
- Poboljšanje zaštite i očuvanja prirode, biološke raznolikosti i zelene infrastrukture, uključujući urbana područja, te smanjenje svih oblika onečišćenja

Prioritet 2: Ugljično neutralna alpska regija osjetljiva na resurse

- Promoviranje energetske učinkovitosti i smanjenje emisija stakleničkih plinova
- Promoviranje prijelaza na cirkularno gospodarstvo efikasne upotrebe resursa

Prioritet 3: Inovacije i digitalizacija podržavaju zelenu alpsku regiju

- Razvijanje i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te usvajanje naprednih tehnologija
- Iskorištavanje prednosti digitalizacije za građane, tvrtke, istraživačke organizacije i javna tijela

Prioritet 4: Kooperativno upravljana i razvijena alpska regija

⁵⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/

⁵⁷ <https://www.myresearchconnect.com/wp-content/uploads/2022/02/Interreg-2021-2027-The-Next-Generation-of-Cooperation.pdf>

- Povećavanje institucionalnog kapaciteta javnih tijela i dionika za provedbu makroregionalnih strategija i strategija morskih slivova, kao i drugih teritorijalnih strategija

6.3 Program Interreg SREDNJA EUROPA

Srednja Europa je središnje područje Europske unije. Interreg Srednja Europa pokriva regije i gradove iz devet država članica EU-a: Austrija, Češka Republika, Hrvatska, Italija, Mađarska, Njemačka, Poljska, Slovačka i Slovenija. Trenutačno programsko područje proširit će se u razdoblju od 2021. do 2027. na regiju Braunschweig u Njemačkoj. S površinom većom od milijun četvornih kilometara, program utječe na živote oko 148 milijuna ljudi koji dijele zajedničku povijest i kulturni identitet. Istodobno, teritorij karakteriziraju strukturne razlike između regija s rastućim urbanim i industrijaliziranim područjima i ruralnih ili perifernih područja često obilježenih nižom konkurentnošću i smanjenim brojem stanovništva.

Prioriteti programa morat će poštivati horizontalna načela održivog razvoja uključujući zaštitu okoliša kao i jednake mogućnosti, nediskriminaciju i ravноправност spolova.

Program će financirati specifične ciljeve:

Prioritet 1: Suradnja za pametniju Srednju Europu

Jačanje vještina za pametnu specijalizaciju, industrijsku tranziciju i poduzetništvo u Srednjoj Europi

Prioritet 2: Suradnja za zeleniju Srednju Europu

- 2.1 Potpora energetskoj tranziciji prema klimatski neutralnoj Srednjoj Europi
- 2.2. Povećanje otpornosti na rizike klimatskih promjena u Srednjoj Europi
- 2.3. Promicanje cirkularnog gospodarstva u Srednjoj Europi
- 2.4. Očuvanje okoliša u Srednjoj Europi
- 2.5. Ozelenjavanje urbane mobilnosti u Srednjoj Europi

Prioritet 3: Suradnja za bolje povezanu Srednju Europu

Poboljšanje prometne povezanosti ruralnih i perifernih regija u Srednjoj Europi

Prioritet 4: Poboljšanje upravljanja za suradnju u Srednjoj Europi

Ojačavanje upravljanja za integrirani teritorijalni razvoj u Srednjoj Europi

Ukupni proračun programa iznosi 280.779.751 eura, od čega je 224.623.801 eura sufinancirano iz Europskog fonda za regionalni razvoj (eng. European Regional Development Fund, ERDF). Stopa sufinanciranja iz EFRR-a je 80 %.⁵⁸

6.4 Dunavski transnacionalni program

Područje programa pokriva devet država članica (Austrija, Bugarska, Češka Republika, Hrvatska, Mađarska, Njemačka – Baden-Württemberg i Bayern, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) i pet država koje nisu članice EU (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Moldavija, Srbija i četiri pokrajine Ukrajine), koji se sastoji od 70 regija NUTS-2. Područje čini jednu petinu teritorija Europske unije, a naseljava ga oko 114 milijuna ljudi. Raznolikost prirodnog okoliša, društvene i gospodarske razlike i kulturna raznolikost

⁵⁸ <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/discover/programme21-27.html>

različitih dijelova područja mogu se smatrati velikim izazovima, ali zapravo predstavljaju važne prilike i neiskorišten potencijal. U usporedbi s drugim makroregijama EU-a, dunavska regija ima najveći broj zemalja i ujedno najveći udio pograničnih regija. Osim Njemačke, sve države dio su programskog područja cijelim svojim teritorijem.

Specifični ciljevi Programa za dunavsku regiju u razdoblju od 2021. do 2027.

Prioritet 1: Pametnija dunavska regija

- Jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te usvajanje naprednih tehnologija.
- Razvoj vještina za pametnu specijalizaciju, industrijsku tranziciju i poduzetništvo.

Prioritet 2: Zelenija dunavska regija s manjom emisijom ugljika

- Promoviranje obnovljive energije.
- Promoviranje prilagodbe klimatskim promjenama i prevencije rizika od katastrofa, otpornosti, uzimajući u obzir pristupe temeljene na ekosustavima.
- Promoviranje pristupa vodi i održivog upravljanja vodom.
- Povećanje biološke raznolikosti, zelene infrastrukture u urbanim područjima i smanjenje zagađenja.

Prioritet 3: Društvenija dunavska regija:

- Povećanje učinkovitosti i uključivosti tržišta rada i pristupa visokokvalitetnom zapošljavanju kroz razvoj socijalne infrastrukture i promoviranje socijalnog gospodarstva.
- Poboljšanje jednakog pristupa uključivim i kvalitetnim uslugama u obrazovanju, osposobljavanju i cjeloživotnom učenju kroz razvoj pristupačne infrastrukture.
- Jačanje uloge kulture i turizma u razvoju gospodarstva, socijalnoj uključenosti i društvenim inovacijama.

Prioritet 4: Bolje upravljanje suradnjom u dunavskoj regiji:

- Povećavanje institucionalnog kapaciteta javnih tijela i dionika za provedbu makroregionalnih strategija i strategija morskih slivova, kao i drugih teritorijalnih strategija.⁵⁹

Svaki projekt mora uključivati najmanje tri izravno financirajuća partnera iz tri različite zemlje programskega područja: vodećeg partnera i najmanje dva projektna partnera. Najmanje jedan partner mora biti korisnik iz države članice programskega područja.⁶⁰

U razdoblju od 2021. do 2027., Program za dunavsku regiju dobit će 165,4 milijuna eura sredstava iz ERDF-a. Osim toga, Europska komisija će za program osigurati 30 milijuna eura saveznih sredstava iz Instrumenta pretprihvate pomoći (eng. Instrument for Pre-Accession Assistance, IPA) i 17,7 milijuna eura iz Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (eng. Neighbourhood,

⁵⁹ <https://ogpae.gov.md/wp-content/uploads/2022/06/Newsletter-2-Danube-Transnational-Programme-in-Moldova.docx-1.pdf>

⁶⁰ <https://www.interreg-danube.eu/relevant-documents/programme-main-documents>

Development and International Cooperation Instrument, NDICI). Uključujući nacionalno sufinanciranje, Program za dunavsku regiju tako ima ukupni proračun od 266,4 milijuna eura.⁶¹

6.5 Interreg IPA ADRION

Interreg IPA ADRION, novi naziv Programa trebao bi označiti snažnu vezu Programa sa zemljama iz Instrumenta prepristupne pomoći (IPA), koje će ovoga puta pokriti šire područje suradnje za pristup Sjeverne Makedonije. U okviru svih Interreg programa, IPA ADRION bit će zapravo jedini transnacionalni program sa sjedištem u jadransko-jonskoj regiji, kako bi se naglasila njegova funkcija mosta u jačanju odnosa sa zapadnim Balkanom i činjenične potpore procesu proširenja EU. Interreg IPA ADRION imat će veće područje suradnje od 8 do 10 partnerskih država. Program će osim bivših država uključivati: Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Grčku, Italiju, Hrvatsku, Sloveniju, Sjevernu Makedoniju, Srbiju i Republiku San Marino. Nova konfiguracija također će se preklapati sa zemljama sudionicama EUSAIR-a tako da će oba tijela biti savršeno usklađena.

S obzirom na šire područje suradnje, Interreg IPA ADRION također će imati koristi od više finansijskih sredstava, posebice za zemlje izvan EU-a koje će činiti novi program. Ovo će biti prilika za potencijalne korisnike iz tih zemalja da se također više angažiraju u koordinaciji projekta. Doprinos EU-a dosegnut će 136,6 milijuna eura, što će rezultirati većim brojem odobrenih projekata.

Program će financirati specifične ciljeve:

Prioritet 1: konkurentnija i pametnija Europa promoviranjem inovativne i pametne gospodarske transformacije i regionalne povezanosti informacijsko-komunikacijskim tehnologijama

- Razvijanje i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te usvajanje naprednih tehnologija
- Razvoj vještina za pametnu specijalizaciju, industrijsku tranziciju i poduzetništvo

Prioritet 2: zelenija tranzicija s niskom emisijom ugljika prema gospodarstvu s nultom emisijom ugljika i otpornoj Evropi promoviranjem čiste i poštene energetske tranzicije, zelenih i plavih ulaganja, cirkularnog gospodarstva, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe, prevencije i upravljanja rizicima te održivog urbane mobilnosti

- Promoviranje prilagodbe klimatskim promjenama i prevencije rizika od katastrofa i otpornosti, uzimajući u obzir pristupe temeljene na ekosustavima
- Promoviranje prijelaza na cirkularno gospodarstvo efikasne upotrebe resursa
- Poboljšanje zaštite i očuvanja prirode, biološke raznolikosti i zelene infrastrukture, uključujući u urbanim područjima, te smanjenje svih oblika onečišćenja
- Promoviranje održive multimodalne urbane mobilnosti, kao dio prijelaza na gospodarstvo s nultom emisijom ugljika

⁶¹ <https://www.oerok.gv.at/kooperationen/etz-transnational-netzwerke/danube-region-2021-2027>

Prioritet 3: povezanja Europa povećanjem mobilnosti

- Razvoj i poboljšanje održive, klimatski otporne, inteligentne i intermodalne nacionalne, regionalne i lokalne mobilnosti, uključujući poboljšani pristup mreži TEN-T i prekograničnu mobilnost

Prioritet 4: bolje upravljanje suradnjom

- Podržavanje upravljanja EUSAIR-om i makroregionalne provedbe
- Promoviranje razmjene i izgradnje kapaciteta među javnom upravom kako bi se podržao proces proširenja
- Podržavanje mreža, platformi i klastera za olakšavanje iskorištavanja i širenja znanja, iskustava kao i za poticanje suradnje s glavnim programima, programom Interreg ili programima koje izravno financira Europska unija.⁶²

⁶² <https://www.adrioninterreg.eu/index.php/2022/03/10/looking-ahead-taking-a-sneak-peek-at-the-new-interreg-ipa-adrion-programme/>